

TKDK

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

OCAK-ŞUBAT-MART-NİSAN

JANUARY-FEBRUARY-MARCH-APRIL
2020

#19

KIRSAL ALANLARDA İSTİHDAM EMPLOYMENT IN RURAL AREAS

HABER

Kırsal için 320 milyon TL'lik yeni hibe paketi

NEWS

A new rural grant package worth 320 million TL

P.08

GEZİ

Dingin karn altında bir masal kent: Kars

JOURNEY

The city of a fairy tale under calm snow: Kars

P.52

TEMA

Bitki çayı cenneti: Türkiye

THEME

Turkey: A paradise of herbal tea

P.62

OCAK-ŞUBAT-MART-NISAN 2020 | JANUARY-FEBRUARY-MARCH-APRIL 2020

4 Aylık Süreli Yayın | Journal Published every 4 months

ISSN: 2149-472X

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığı adına imtiyaz sahibi
Publisher on behalf of Agriculture and Rural Development Support Institution Presidency
DR. MUHAMMED ADAK

Yayın Kurulu Başkanı | Head of the Editorial Board
ŞERİFE KONGOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Managing Editor
ALİ GÖKÇE

Genel Yayın Yönetmeni | Chief Editor
MUSTAFA EMRE DOKUR

Yayın Koordinatörleri | Editorial Coordinators
İSHAK KAYNAK-RÜYAM DEMİRKIRAN

Görsel Yönetmen | Art Director
EBRU İNAL

Katkıda Bulunanlar | Contributors
**YUSUF ÇELİK-ZEHRA ÇİDAM-MUHAMMET FATİH ÇOLAK-GENER ATA KÖLANLI
ERGUN KEMAL YENİDÜNYA**

Çeviri | Translation
LİNAS TERCÜME

Yönetim Yeri | Place of Management
Turan Güneş Bulvarı No.68 Yıldız Çankaya/Ankara

İletişim | Contact
Tel : +90 312 409 14 00
Web : www.tkd.gov.tr
Mail : basin@tkd.gov.tr

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Makul alıntılar dışında
iktibas yapılamaz.
The contents of this publication are the sole responsibility of the authors. Copying
is not allowed except for reasonable citations.

H^{ajans}OSS

Yapım | Production
Via Green, Mustafa Kemal Mah. 2079. Sok. No: B/49
Eskişehir Yolu, Çankaya/ANKARA
Tel : +90 312 417 14 15-417 14 20
Faks : +90 312 417 14 94
www.hossajans.com.tr

Baskı | Print
Özel Ofset Basım Yay. Mat. Tic. San. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sanayi Sitesi 1514 Sokak No.6 İvedik - Yenimahalle / Ankara
Tel : +90 312 395 06 08
Baskı Tarihi | Print Date
12.02.2020

SUNUŞ

Değerli okurlar,
Kırsal Kalkınma dergimizin bu sayısında kırsal alanda istihdam konusunu ele aldık. Ülkemiz nüfusunun yaklaşık dörtte birinin kırsalda yaşadığı, şehirlerimizde artan nüfus yoğunluğunu ve göç dalgasını azaltmamız düşünlüdüğünde kırsalda istihdamın artırılması çok önemlidir. Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması 11. Kalkınma Programında da temel hedef olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda Bakanlık olarak kırsalda daha çok yatırım, üreticiye daha çok gelir, istihdama daha çok katkı sağlamak amacıyla kırsal kalkınma desteklerini yatırımcılarımızla buluşturmaya devam ediyoruz. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu aracılığıyla 42 ilde toplam 14.500 projeye destek vererek 60 bin yeni istihdam oluşturduk. Ayrıca kırsal alanda yaşayan genç ve kadın girişimcilerimize yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimin cazip hale getirilmesine yönelik olarak proje desteklerinde pozitif ayrımcılık yapıyoruz. IPARD II kapsamında, 2019 Kasım ayında çıktığımız işleme ve pazarlama sektörlerinde 50 milyon avro yani 320 milyon liralık hibe paketini de yatırımcılarımıza sunuyoruz.

Ayrıca, Kasım ayında Milli Ağaçlandırma Günü'nde Türkiye'mizin dört bir yanında fidan dikim etkinliğine katılan ve Guinness Rekorlar Kitabı'na girmemizi sağlayan tüm vatandaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum.

III. Tarım Orman Şurası Ortak Akıl Buluşmasında 21 ayrı çalışma grubuyla kısa orta ve uzun vadeli stratejiler belirlenerek, önümüzdeki çeyrek asrın yol haritasını çiftçilerimizle birlikte çizmiş olacağız.

Dergimizi heyecanla ve ilgiyle okurken, 2020 yılının tüm çiftçilerimize, yetiştiricilerimize, üreticilerimize ve siz değerli okurlarımıza sağlık, mutluluk, başarı ve esenlikler getirmesini diliyorum.

BAKAN / MINISTER

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ

INTRODUCTION

Esteemed readers,
In this issue of the Rural Development Journal, we have addressed the subject of employment in rural areas. It is very important to increase rural employment, considering that about a quarter of our country's population lives in rural areas and we are to reduce the growing urban population density and migration wave. In a sustainable rural development perspective, the 11th Development Program includes among its basic goals to improve the production capacity of producer unions and family businesses as well as the employability of rural workforce, improve the quality of life, ensure regular and sufficient sustenance for rural communities by fighting against poverty and thus improving welfare and make sure rural population does not migrate to urban areas.

In this context, our Ministry continues to bring rural development support to our investors in order to ensure more investments, more income for producers and more employment in rural areas. Through the Agriculture and Rural Development Support Institution, we created 60 thousand new jobs by supporting 14,500 projects in a total of 42 provinces. In addition, for project support, we positively discriminate our young and female entrepreneurs living in rural areas to make innovative and high value-added production attractive.

Under IPARD II, we also offer investors a grant package of EUR 50 million, i.e. TRY 320 million in the processing and marketing sectors, for which we issued calls in November 2019. In addition, I express my gratitude to all citizens who participated in the event for planting seedlings all over Turkey on the National Afforestation Day in November and allowed us to enter the Guinness Book of World Records.

During the 3rd Agriculture and Forestry Council Shared Wisdom Meeting, we will be able to identify short, medium and long-term strategies in 21 separate working groups and draw the road map of the next quarter century with our farmers.

As you will be reading our journal with enthusiasm and interest, I hope 2020 will bring health, happiness, success and well-being to all our farmers, growers, producers and you, our valuable readers.

06

TKDK AİLESİ "11 MİLYON FİDAN" DİKİM TÖRENİNDE
ARDSI family at the ceremony of planting "11 Million saplings"

07

TARIM ORMAN ŞURASI
TAMAMLANDI
Agriculture and forestry council organized

08

KIRSAL İÇİN 320 MİLYON TL'LİK
YENİ HİBE PAKETİ
A new rural grant package worth 320 million TL

13

TKDK BAŞKANLIĞINA DR.
MUHAMMED ADAK ATANDI
Dr. Muhammed Adak appointed as ARDSI president

GİRİŞİMCİDEN MESAJ VAR
WE GOT A MESSAGE FROM AN ENTREPRENEUR

14

BAKİŞ
OVERVIEW

18

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI TEMEL BİR
İNSAN HAKKIDIR
Protection of personal data is a fundamental human right

YAPRAKLAR YEŞERİRKEN
AS THE LEAVES TURN GREEN

22

5 KUŞAKLIK GELENEĞİ IPARD DESTEĞİ İLE
BULUŞTURDU
She brought together the tradition of 5 generations with IPARD support

KAPAK
COVER

31

Kırsal alanlarda istihdam
Employment in rural areas

GEZİ
JOURNEY

52

DİNGİN KARIN ALTINDA BİR MASAL KENT
The city of a fairy tale under calm snow
KARS

EKRAN
SCREEN

58

TEKVANDONUN ALTIN AVCIISI
The gold hunter of taekwondo
İREM YAMAN

TEMA
THEME

66

AMERİKA'NIN TÜRK KAHVESİNİ KEŞFİ
USA's discovery of Turkish coffee

70

"BİTKİSEL ÇAYLARIN DOĞADAN TOPLANMASI YOK
OLMA RİSKLERİNİ ARTIRIYOR"
"Picking herbal tea plants from the nature increases the risk of extinction"

73

KALİTELİ BİTKİ ÇAYLARI SAĞLIĞA YARARLI
High-quality herbal tea is healthy

76

BETA ÇAY'IN LEZZET ALTERNATİFLERİ ÇAY
ANLAYIŞINI DEĞİŞTİRİYOR
Beta tea's alternative flavors change the perception of tea

KİTAP
BOOK

62

EINSTEIN
SEYAHATNAMESİ
The travel diaries of Einstein

FİLM
MOVIE

63

THE BIGGEST
LITTLE FARM

WEB
WEB

64

BİNLERCE
SORUNUN CEVABI
Answer to thousands of questions

TKDK AİLESİ “11 MİLYON FİDAN” DİKİM TÖRENİNDE

ARDSI FAMILY AT THE CEREMONY OF PLANTING
“11 MILLION SAPLINGS”

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), “11 Milyon Ağaç Bugün Fidan, Yarın Nefes Kampanyası” kapsamında düzenlenen fidan dikim törenine katıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 11 Kasım Milli Ağaçlandırma Günü dolayısıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğü tarafından Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde gerçekleştirilen törende yaptığı konuşmada, ülkenin 81 vilayetindeki 2023 ayrı noktada aynı anda 11.11.2019 tarihinde, saat 11.11'de, toplam 11 milyon fidanın geleceğe nefes olması ümidiyle toprakla buluşturulduğunu söyledi. Zümrüt yeşili bir Türkiye fotoğrafı ortaya çıkarmayı hedeflediklerini belirten Erdoğan, şöyle konuştu: “Bu doğrultuda Türkiye'nin dört bir yanında fidan dikim alanlarını dolduran vatandaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum. Ankara'daki fidan dikim alanından her yaştan, her meslekten, her meşrepten tüm tabiat aşığı kardeşlerime muhabbetlerimi gönderiyorum.” Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli ise “Geleceğe Nefes” olmaya karar verdiklerinde, bu kampanyayı 11 milyon fidan ile sınırlandırdıklarını dile getirdi. Ancak milletin bu kampanyayı bir seferberliğe dönüştürerek “memleket meselesi” haline getirdiğine işaret eden Pakdemirli, 11 milyon fidanın tamamının birkaç gün içinde sahiplenildiğini gördüklerini ifade etti. Dr. Pakdemirli, bu ilgiyi ve heyecanı karşılıksız bırakmayarak sahiplenilecek fidan sayısını 11 milyonun üzerine çıkardıklarını aktararak, sahiplenilen fidan sayısının 14 milyona yaklaştığını kaydetti. Konuşmaların ardından, TKDK yöneticileri ve çalışanları da çeşitli türlere ait fidanları dikti. Öte yandan, 42 ildeki TKDK il koordinatörlüğü çalışanları da çeşitli noktalarda fidan dikimi gerçekleştirdi.

Agriculture and Rural Development Support Institution attended the saplings planting ceremony organized within the scope of “Breath for the Future Campaign - Today's 11 Million Saplings, Tomorrow's Trees”. In his address during the ceremony organized by the Ministry of Agriculture and Forestry in Yenimahalle district of Ankara on the occasion of November 11 - National Afforestation Day, President Recep Tayyip Erdoğan said that a total of 11 million saplings were simultaneously united with the earth with the hope of their being breath for the future on November 11, 2019 at 11.11 a.m. at 2023 separate points throughout 81 provinces of the country. Remarking that they aimed to reveal an emerald green Turkey picture, Erdoğan said: “In this respect, I express my gratitude to our citizens who fill the sapling planting fields all over Turkey. I extend my sincere thanks to my nature enthusiasts siblings from all ages, occupations and dispositions present in the sapling planting area in Ankara.” Bekir Pakdemirli, PhD, the Minister of Agriculture and Forestry, stated that they limited the campaign to 11 million saplings when they decided to become the “Breath for the Future”. However, Pakdemirli pointed out that the nation turned this campaign into a mobilization and made it a “matter of the country” and saw that all 11 million saplings were embraced within a couple of days. Pakdemirli remarked that they increased the number of saplings to be embraced over 11 million, and the number of embraced saplings approached 14 million. Following the speeches, Directors of ARDSI and employees planted the saplings of various species. On the other hand, employees of ARDSI provincial coordination units in 42 provinces also planted saplings at various locations.

TARIM ORMAN ŞURASI TAMAMLANDI AGRICULTURE AND FORESTRY COUNCIL ORGANIZED

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, tarım orman sektörünün önümüzdeki 5 yılını oluşturacak ve gelecek 25 yılına ışık tutacak “Tarım Orman Şurası”nın sonuç bildirgesini açıkladı.

Erdoğan, ortak akıl buluşması temasıyla Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen kapanış programında yaptığı konuşmada, Şura boyunca Türk tarımı ve ormancılığı ile ilgili son derece verimli, kapsamlı tartışmalar yapıldığını, sektörün tüm paydaşlarının görüşlerini, eleştirilerini ve geleceğe dair önerilerini özgür bir şekilde ifade etme imkânı bulduğunu söyledi.

Şuradaki 21 ayrı çalışma grubunda bitkisel üretimden hayvan sağlığına, tarımsal desteklemeden gıda güvenliğine, orman hukukundan balıkçılık ürünlerine, tarımda teknolojik dönüşüme kadar çok geniş bir yelpazede kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerin belirlendiğini belirten Erdoğan, Cumhurbaşkanı olarak Türk tarımını geliştirecek, Türk çiftçisini güçlendirecek tüm kararların yakından takipçisi olacağını ifade etti.

Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli ise, bundan sonraki ilk 2 aylık süreçte yol haritasının belirleneceğini dile getirdi. Yol haritasının belirlenmesinin ardından uygulama aşamasında, mevzuat, bütçe, zaman, insan kaynağı ve etkin iş birliği kriterlerini dikkate alacaklarına işaret eden Pakdemirli, şunları kaydetti: “Bir eylem planı ortaya koyacağız. Böylece başta çiftçilerimiz olmak üzere, önümüzdeki çeyrek asrın yol haritasını birlikte çizmiş olacağız. Şuranın takip sürecini ciddiyetle yöneterek, çıkacak olan eylem planının uygulanması konusunda yasal veya kamusal her türlü tedbiri alacağız.”

Şura kararlarının yayımlandığı bildirgeye, Bakanlığın resmi internet sayfasından ulaşabilirsiniz.

President Recep Tayyip Erdoğan announced the final declaration of “the Agriculture and Forestry Council” expected to cover the next 5 years of the agriculture and forestry and shed light on the next 25 years. During his address at the closing ceremony organized with the theme of shared wisdom at Beştepe People's Convention and Culture Center, Erdoğan stated that highly efficient and comprehensive discussions were made on the Turkish agriculture and forestry throughout the council meeting and all stakeholders of the sector had the opportunity of freely expressing their opinions, criticism and forward-looking recommendations.

Noting that short, medium and long-term strategies were developed in a very wide range of topics from plant production to animal health, agricultural support, food safety, forestry law, fishery products and technological transformation in agriculture within 21 separate working groups throughout the council meeting, Erdoğan indicated that he, as the President, would closely follow all decisions intended for improving the Turkish agriculture and strengthening Turkish farmers.

Bekir Pakdemirli, PhD, the Minister of Agriculture and Forestry, remarked that they would draw up the road map within the upcoming 2 months. Pointing out that they would consider criteria such as legislation, budget, time, human resources and effective cooperation during the implementation stage following the completion of the road map, Pakdemirli said: “We will put forward an action plan. Thus, we will draw up the road map of the next quarter-century together especially including our farmers. We will take any legal or public measure regarding the implementation of the prospective action plan by managing the follow-up of the council meeting in an earnest manner.” The declaration in which the decisions of the Council are published is available on the official website of the Ministry.

KIRSAL İÇİN 320 MİLYON TL'LİK YENİ HİBE PAKETİ

A NEW RURAL GRANT PACKAGE WORTH 320 MILLION TL

Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli, kırsal alanlarda tarım ve hayvancılık ürünlerini işleme ve pazarlama yatırımlarını yapacak girişimcilere, TKDK aracılığıyla 320 milyon TL (50 milyon avro) hibe kullandırılacağını açıkladı. Dr. Pakdemirli, TKDK tarafından Orman Genel Müdürlüğünde düzenlenen "IPARD II-8. Başvuru Çağrısı Tanıtım Programı"nda yaptığı konuşmada, üretim ve insan odaklı bir bakışla, planlı ve sürdürülebilir bir anlayışla faaliyetleri ele aldıklarını söyledi. Bu noktada IPARD Programı'nın önemini ortaya çıktığını belirten Pakdemirli, şöyle konuştu: "Değerli katılımcılar, bugün işte bu kalınma anlayışına uygun şekilde yeni bir hibe paketini açıklıyoruz. IPARD II kapsamında işleme ve pazarlama sektöründe 50 milyon avro, yani 320 milyon liralık hibe paketini üreticimize, yetiştiricimize, yatırımcımıza sunuyoruz; hayırlı uğurlu olsun. Bu pakette makine ve ekipman alımı ile yenilenebilir enerji ekipmanını yani modernizasyonu destekleyeceğiz."

Bekir Pakdemirli, PhD, Minister of Agriculture and Forestry, announced that the ARDSI will offer grants worth TL 320 million (EUR 50 million) for entrepreneurs who will invest in processing and marketing operations for agricultural and animal products. In his speech during the "Promotional Program for the 8th Call for Applications under IPARD II" held by the ARDSI at the General Directorate of Forestry, Pakdemirli said they handled operations and activities within a planned and sustainable approach focusing on production and human beings. Pakdemirli stated that reflects the importance of the IPARD Programme: "Esteemed participants, today we are announcing a new grant package in accordance with this development concept. Under IPARD II, we offer our producers, growers and investors a grant package worth EUR 50 million, or TL 320 million, in the processing and marketing sectors. I hope this package will be auspicious. We will extend this package to support the purchase of machinery and equipment as well as

renewable energy equipment. In other words, we will hereby support modernization." Prof. Yunus Kılıç, Chairman of Agriculture, Forestry and Rural Affairs Committee at the GNAT, reminded that twenty percent of the Turkish population lived in rural areas. Considering facts around the world, Kılıç emphasized that Turkey's rural population was expected to fall down to 5-6% at one point in the future and thus the existing rural communities had to own and stay with rural areas. Faruk Kaymakcı, Deputy Foreign Minister and Director for EU Affairs, stated that Turkey-EU relations had a long and well-established history. Andre Lys, Head of Financial Cooperation at the Delegation of the EU to Turkey, said rural economies were facing a number of challenges. Lys stressed that people, especially young people, tended to leave rural areas and argued that if there was a genuine intent to reduce the migration of young people, rural areas should become attractive.

HALİT ÇELEBİ, THE OWNER OF "WORLD'S BEST HONEY", RECEIVES PLAQUE

As part of the program, plaques were presented to various investors from different cities who benefited the ARDSI support including but not limited to Halit Çelebi, an apiarist from Amasya who received the gold award in the "cut comb honey" category at the 46th Apimondia International Apicultural Congress. The program was participated by Mustafa Aksu, Deputy Minister of Agriculture and Forestry, as well as general directors of various ministries, representatives of civil society organizations and investors.

TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Yunus Kılıç, Türkiye'de şu anda nüfusun yüzde yirmisinin kırsalda yaşadığını anımsattı. Dünya gerçeklerine bakıldığında bir gün Türkiye'deki kırsalda kalan insan oranının yüzde 5-6 olacağını vurgulayan Kılıç, bu oran varken bunların kırsalı sahiplenmesinin sağlanması gerektiğini dile getirdi. Dışişleri Bakan Yardımcısı ve AB Başkanı Faruk Kaymakcı, Türkiye-AB ilişkilerinin uzun ve köklü bir geçmişe sahip olduğunu belirtti. AB Türkiye Delegasyonu Mali İş Birliği Başkanı Andre Lys, kırsal ekonomilerin bir takım zorluklarla karşı karşıya olduğunu aktardı. İnsanların, bilhassa gençlerin kırsalı terk etme eğiliminde olduğunun altını çizen Lys, gençlerin göçü azaltılmak isteniyorsa kırsal alanların cazip yerler haline gelmesi gerektiğini savundu.

"DÜNYA BAL BİRİNCİSİ" HALİT ÇELEBİ'YE PLAKET

Programda, TKDK'nın desteklediği ve 46. Apimondia Uluslararası Arıcılık Kongresi'nde "karakovan petek balı" kategorisinde dünya birincisi seçilen Amasyalı arıcı Halit Çelebi'ye ve çeşitli illerden gelen diğer yatırımcılara plaket takdim edildi. Programa, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mustafa Aksu, çeşitli bakanlıklara bağlı kurumların genel müdürleri ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve yatırımcılar katıldı.

IPARD II - 9. İZLEME KOMİTESİ TOPLANTISI DÜZENLENDİ

IPARD II – 9TH MONITORING COMMITTEE MEETING ORGANIZED

Trabzon'da Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) Yönetim Otoritesi tarafından "IPARD II-9. İzleme Komitesi Toplantısı" düzenlendi.

Tarım Reformu Genel Müdürü Hasan Özlü başkanlığında gerçekleştirilen toplantıda, IPARD II başvuruları ve faaliyetleriyle ilgili program uygulamaları, başvuru çağrılarının sonuçları, IPARD II Program değişikliği, tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri, değerlendirme, Tarım-Çevre tedbiri, LEADER ve Kırsal Ağ çalışmaları, teknik destek kapsamındaki faaliyetler ve tanıtım eylem planı, izleme raporları ile NAO'nun sunumları yapıldı.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından ise IPARD II Programı kapsamındaki başvuru çağrıları, sözleşme ve ödeme uygulamaları, 2019 tanıtım faaliyetleri ve 2020 eylem planına ilişkin sunum yapıldı.

Sunumların ardından söz alan Avrupa Komisyonu temsilcisi Iwona Lisztwan, Program kapsamında ortaya konulan çalışmalardan duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Lisztwan, IPARD Programının başlıca hedefleri arasında önemli bir yere sahip olan kadın ve genç yatırımcıların daha da ön plana çıkarılarak desteklerden en üst düzeyde faydalanmaları için yapılacak çalışmaların önemine vurgu yaptı.

EN IPARD II - 9th Monitoring Committee Meeting was held by the General Directorate of Agricultural Reform (TRGM) in Trabzon.

During the meeting presided by the General Director of Agricultural Reform Hasan Özlü, programme practices regarding IPARD II applications and activities, the results of calls for application, IPARD II Programme amendment, promotion and information activities, evaluation, Agri-Environment measure, LEADER and Rural Network activities as well as the activities performed under technical assistance and the publicity action plan, monitoring reports were discussed and the NAO delivered its presentations. Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) made presentations on the calls for application, contract and payment practices under IPARD II Programme, the publicity activities performed in 2019 and the action plan for 2020. Taking the floor following the presentations, the representative of the European Commission Iwona Lisztwan expressed her satisfaction out of the activities performed within the Programme. Lisztwan underlined the importance of activities to be performed to further prioritize women and young entrepreneurs having an important place among the major objectives of IPARD Programme and to enable them to benefit from the supports to the highest extent possible. Following the presentations and speeches, the proposal for modification was accepted at the 9th Official Meeting of the IPARD II Monitoring

Sunum ve konuşmaların sonrasında IPARD II İzleme Komitesinin 9. Resmî Toplantısında modifikasyon önerisi kabul edildi. Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar tedbiri için baz hibe oranı %40 dan %50'ye yükseltildi. Gerçek kişi olarak başvuru yapmak isteyen başvuru sahiplerinde bu oran % 55 olarak belirlendi. Bu değişiklik öncesi mevcut tesis ve yeni kurulum işletme arasında % 10 hibe desteği oranı farkı bulunmaktaydı. Bu değişiklik vasıtasıyla yeni yatırım ile mevcut tesis arasındaki farklılık kaldırıldı. Avrupa komisyonu temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen IPARD 9. İzleme Komitesi Toplantısında, Programa ait bahse konu değişiklik onaylanarak resmi sürecin tamamlanmasının ardından hibe oranındaki artışlar yürürlüğe girmesi planlanıyor. Toplantıya, TKDK Başkan Vekili Dr. Muhammed Adak, Avrupa Komisyonu yetkilileri Liam Breslin ve Iwona Lisztwan, Avrupa Birliği (AB) Türkiye Delegasyonundan Giulio Gentile ve Leyla Alma ile ilgili uzmanlar ve Hazine ve Maliye Bakanlığında Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Denetim Otoritesi Yetkilileri, Resmî kurum/kuruluş ve ilgili Sivil Toplum Kuruluşu Temsilcileri katıldı. Ayrıca, Komisyon üyeleriyle toplantı öncesinde Trabzon'da IPARD Programı kapsamında desteklenen işletmeler ziyaret edildi.

Committee. Basis grant rate for the measure "Investments in Physical Assets of Agricultural Holdings" was increased from 40% to 50%. This rate was set as 55% for the applicants who would like to apply as real persons. Prior to this amendment, a 10% grant rate difference was in place between the current facilities and newly-established enterprises. This amendment paved the way for the elimination of any difference between new investments and the existing facilities. Organized with the participation of representatives from the European Commission, IPARD 9th Monitoring Committee Meeting saw the approval of the said modification regarding the Programme. Following the completion of the official process, it is planned to introduce rises in the grant rate. The meeting was attended by the Acting President of ARDSI Dr. Muhammed Adak, officials from the European Commission Liam Breslin and Iwona Lisztwan, Giulio Gentile, Leyla Alma and the relevant experts from the Delegation of the European Union (EU) to Turkey and the National Authorizing Officer and Audit Authority officials from the Ministry of Treasury and Finance and representatives from public institutions/organizations and the relevant Non-Governmental Organizations. Besides, visits were paid with the members of the Commission to the enterprises supported under IPARD Programme in Trabzon prior to the meeting.

BİLGİ GÜVENLİĞİ FARKINDALIĞI EĞİTİM PROGRAMI

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU PERSONELİNE YÖNELİK BİLGİ GÜVENLİĞİ VE FARKINDALIĞI EĞİTİM PROGRAMI, 18-21 KASIM'DA ANTALYA'DA DÜZENLENDİ.

INFORMATION SECURITY AWARENESS TRAINING PROGRAMME

THE INFORMATION SECURITY AND AWARENESS TRAINING PROGRAMME FOR THE PERSONNEL OF THE AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT INSTITUTION WAS HELD IN ANTALYA ON NOVEMBER 18-21.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu personeline yönelik bilgi güvenliği ve farkındalığı eğitim programı, 18-21 Kasım'da Antalya'da düzenlendi.

TKDK Personel İşleri Koordinatörü Ali Gökçe'nin, Koordinatörlüğün görev ve sorumlulukları ile bilgi güvenliği farkındalığı sunumlarıyla başlayan eğitimde, diğer eğitmenler tarafından 6698 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu, yazılım ve veri tabanı, bilgi güvenliği yönetim sistemi, kurumsal uygulamalar, PUKÖ döngüsü, denetim planı hazırlanması, işletimsel kontrol ve risk analizi, uygun-suzlukların tespit edilmesi ve raporlanması, vaka çalışmaları gibi teknik konularda bilgiler verildi. Programın sonunda gerçekleştirilen İç Tetkikçi Sınavı'nda başarılı olanlar sertifikaya hak kazandı.

Sertifikaya hak kazanan personel, 2020 yılında ISO 27001 Bilgi Güvenliği YS Belgelendirme Tetkiki öncesinde Koordinatörlük iç tetkiklerinde görev alacak.

The information security and awareness training programme for the personnel of the Agriculture and Rural Development Institution was held in Antalya on November 18-21.

Starting with presentations by ARDSI Information Systems Coordinator Ali Gökçe on information security awareness regarding the duties and responsibilities of the Coordination Unit, the training included information provided by other trainers on technical issues such as the Law on the Protection of Personal Data No. 6698, software and database, information security management system, institutional practices, PDCA cycle, preparation of an audit plan, operational control and risk analysis and detection and reporting of irregularities and case studies. Those who succeeded in the Internal Auditor Examination held at the end of the programme became qualified for certificates. The personnel who qualified for the certificates will take part in the Coordination Unit internal audits prior to the 2020 ISO 27001 Information Security MS Certification Audit.

TKDK BAŞKANLIĞINA DR. MUHAMMED ADAK ATANDI

DR. MUHAMMED ADAK APPOINTED AS ARDSI PRESIDENT

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Başkanlığı'na atanan Dr. Muhammed Adak, görevine başladı. Adak, Başkanlık makamında düzenlenen devir teslim töreninde yaptığı konuşmada, TKDK Başkan Vekili Hakan Kalender'e hizmetleri için teşekkür etti ve yeni çalışma hayatında başarılar diledi. Kırsal kalkınmanın Türkiye'nin geleceği için stratejik önem taşıdığı belirten Adak, Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Aracı (IPARD) Programı'nın uygulayıcısı TKDK'nın, bu noktada önemli bir aktör olduğunu söyledi. Adak, TKDK hibeleriyle kırsala hayvancılıktan gıda işleme, bitkisel üretimden el sanatlarına, arıcılıktan yenilenebilir enerjiye ve örneği çoğaltılabilecek birçok sektörde Avrupa Birliği (AB) standartlarında, küresel rekabet kapasitesine sahip ve yüksek teknoloji tesisler kazandırıldığını belirtti. Bu desteklerle kırsalda hayata geçen 10 milyar liralık yatırımla 60 bin vatandaşın iş imkanı kavuştuğunu ifade eden Adak, "Bu başarının daha da yükseltilmesi için çalışmalarımızı 2020'de de aralıksız devam ettireceğiz. Sayın Bakanımız Dr. Bekir Pakdemirli'ye, bu görevi bizlere uygun gördüğü için teşekkür ediyorum. TKDK'nın başarısı için elimden gelen gayreti göstereceğim inşallah." diye konuştu.

Kalender de TKDK'nın 42 ildeki personelinin sahadaki ve masadaki etkin çalışmalarıyla Türkiye ekonomisi için önemli kazanımlar elde edildiğini dile getirdi. TKDK'nın başarısını sürekli artırdığını ve kırsalda farkındalık oluşturmayı başardığını aktaran Kalender, Başkan Adak'la bu başarının daha da ileriye taşınacağına inandığını kaydetti. Törene katılan Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, Kalender'e çalışmalarını için teşekkür etti; Adak'a da yeni görevinde başarılar diledi.

Appointed as the President of the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI), Dr. Muhammed Adak has taken office. In his speech at the handover ceremony held at the President's office, Adak thanked the acting ARDSI President Hakan Kalender for his services and wished him success in his new working life. Stating that rural development is of strategic importance for Turkey's future, Adak said that ARDSI, which is the implementing agency of the Instrument for Pre-Accession Assistance on Rural Development (IPARD), is an important actor in this regard. Adak underlined that, through ARDSI aid, state of the art facilities up to the European Union (EU) standards with global competitiveness have been established in rural areas across many sectors such as livestock production, food processing, crop production, handicrafts, beekeeping and renewable energy. Emphasizing that employment opportunities were granted to 60 thousand citizens with a rural investment of 10 billion TL via this aid, Adak added, "We will continue our activities to further this success in 2020 without interruption. I would like to thank our Minister, Dr. Bekir Pakdemirli, for deeming me suitable for this mission. I hope to make my best efforts for the success of ARDSI." Kalender stated that significant gains have been achieved for the Turkish economy with the effective activities of the ARDSI personnel in 42 provinces. Stating that ARDSI has continuously increased its level of success and managed to raise awareness in the rural areas, Kalender expressed his belief that this success will be further enhanced with President Adak. Deputy Minister of Agriculture and Forestry Mehmet Hadi Tunç, who attended the ceremony, thanked Kalender for his work and wished Adak success in his new post.

PAZAR ESNAFIYDI, MARKET ZİNCİRLERİNE ÜRÜN TEDARİK ETMEYE BAŞLADI

ONCE A STALLHOLDER, NOW A SUPPLIER FOR MARKET CHAINS

TR Mustafa Özdikmen, pazarlarda sebze satarken, IPARD desteği ile dev bir işletme kuran başarılı bir yatırımcı. Mantar yetiştiriciliğine ilgisi olan Özdikmen, 2015 yılında bir firma kurarak, sektöre giriş yapmış, TKDK'dan yaklaşık 1 milyon TL hibe alarak, Emir Mantar Gıda Tarım Sanayi isimli şirketinin üretim kapasitesini %100 artırmayı başarmış. Girişimcilik hikâyesinin TKDK'nın mantar sektörüne destek vermesi ile başladığına dikkat çeken Özdikmen, "Daha sonra projemi sundum ve projem kabul edildi. TKDK firmamıza geri ödemesiz destek verdi ve bu desteklerde vergi muafiyetinin de olması bize çok büyük avantaj sağladı. Bu sayede hedeflediğimiz kapasiteye ulaşabildik. Emegi geçen herkese teşekkür ederim." diyor.

Yatırımcı üretimdeki başarısını ise şöyle anlatıyor: "Mantar üretim tesisimiz toplam 250 metrekarelik 9 odadan oluşmaktaydı. Ayda yaklaşık 60-70 ton mantar alabiliyorduk. Bölgesel olarak pazarlama yapıyorduk. TKDK'dan almış olduğumuz destekle üretim alanımızı 20 odaya çıkardık (20x250 m²) üretimimizi de aylık 150-160 tona çıkardık. Ulusal birçok markete ürün verebilir hale geldik. 25-30 kişilik bir istihdamımız var iken TKDK destekleri sayesinde yaptığımız ilave üretim alanları ile istihdamımız yaklaşık 50 kişiye ulaştı." Geline aşamada, birçok ulusal market zincirine ürün verdiklerini belirten Özdikmen, "Proje sonrasında pazarda daha çok söz sahibi olduk. Gerçek yatırımcıların hayallerindeki projeleri uygulamaları için TKDK'dan destek almalarını tavsiye ediyorum. TKDK'da tüm sorularımıza cevap alabiliyoruz. Hiç sıkılmadan projeleri için İl Koordinatörlüklerini ziyaret etsinler." tavsiyesinde bulunuyor.

EN Once selling vegetables in markets, Mustafa Özdikmen is now a successful investor with a giant enterprise with the support of IPARD. Interested in mushroom growing, Özdikmen established a firm in 2015 and entered into the sector. Receiving a grant of approximately 1 million TL from ARDSI, he managed to increase the production capacity of his company Emir Mantar Gıda Tarım Sanayi by 100%. Noting that his entrepreneurship story began with the support of ARDSI to the mushroom sector, Özdikmen says: "Then, I submitted my project and it was accepted. ARDSI provided our company with a grant and the tax exemption granted with these supports was also a great advantage for us. Thus, we could achieve our target for capacity. I would like to thank everyone contributing to this success." The investor comments on his production achievement: "Our mushroom facility was composed of 9 rooms with a total area of 250 square meters. We used to produce nearly 60-70 tons of mushrooms per month. Our marketing activities had a regional focus. The support from ARDSI enabled us to increase our production area to 20 rooms (20x250 m²) and we increased our monthly production to 150-160 tons. Now, we can supply products to many national markets. While we employed 25-30 people, this number rose to nearly 50 people due to the production areas added through ARDSI supports." Stating that they are now supplying products to many national market chains, Özdikmen gives the following advice: "We have a higher presence in the market following this project. I recommend true investors to get support from ARDSI to implement their potential projects. We can get answers to all our questions at ARDSI. They can feel free to visit Provincial Coordination Units for their projects."

ALDIĞI DESTEKLE ANKARA'YA GÜNEŞ ENERJİSİ SAĞLIYOR

OFFERING ANKARA SOLAR POWER WITH ARDSI SUPPORT

TR Orta Doğu Teknik Üniversitesi İstatistik bölümünü bitirdikten sonra aile mesleği olan ticarete yönelen İrfan Karasar, Türkiye'de açılan ilk rüzgâr enerjisi santrali ihalesini kazanan isim. Karasar, burada edindiği deneyimlerin ardından güneş enerjisi çatı uygulamalarında 500 kilowattlık ve 1 megawattlık lisansız uygulamalar konusunda TKDK'ya başvurmuş. IPARD desteklerini yakın çevresinden duyduğunu belirten Karasar, "Ankara'nın Ayaş İlçesindeki projem için başvuruda bulundum. Bu süreçte TKDK uzmanlarından beklediğim üzerinde bir yakınlık ve ilgi gördüm. Dosyamız kabul gördü ve %55 oranında 830.000 TL destek aldık." diyor. İrfan Karasar, Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığını azaltabilme adına yenilenebilir enerjinin çok önemli olduğunu anlatarak, şöyle devam ediyor: "İşletmemizin kurulu gücü 500 kilowatt. İşletmemizi optimum şekilde tasarlayarak projelendirdik. O yüzden panellerin dizilimi ve açıları bu alandan alınabilecek maksimum verim hesaplanarak yapıldı. Hepsini tek tek ölçeklendirildi topografyası çıkartıldı, arazinin yapısına göre güneşin açıları hesaplanarak panellerin montajı gerçekleştirildi. Panelleri diktikten ve projeyi hayata geçirdikten hemen sonra şalteri açıyorsunuz ve üretime geçiyorsunuz. Dolayısıyla hem ülkemizin parası cebinde kalıyor hem de kırsal kalkınma bölgelerindeki atıl araziler değerlendirilmiş oluyor. Böyle bir projeyi hayata geçirdiğim ve TKDK'dan destek aldığım için son derece memnunum."

EN İrfan Karasar is the first person to have been awarded the first wind power plant tender. He became engaged in trade, the family profession, after graduating from the Department of Statistics at Middle East Technical University. Following his experience in this field, Karasar applied to ARDSI for unlicensed generation with rooftop solar power at 500 kilowatt and 1 megawatt. Stating that he became aware of IPARD supports through his immediate circle, Karasar says: "I applied for my project in Ayaş district of Ankara. Throughout this process, I received a higher level of sincerity and interest from ARDSI experts than I expected. Our file was accepted and we received a support of 830,000 TL at a rate of 55%." Reminding that renewable energy is very important to reduce Turkey's external dependence in terms of energy, İrfan Karasar goes on to say: "Our enterprise's installed power is 500 kilowatts. We designed our enterprise in the most optimum way possible. Therefore, the layout and angles of panels were designed by calculating maximum efficiency to be achieved from this area. Each one of them was scaled and the topography of the area was examined. Angles of the sun were calculated depending on the structure of the area and the panels were installed accordingly. Following the installation of the panels and the implementation of the project, you directly turn on the switch and generate electricity. Thus, both the money of my country is not wasted and idle lands in rural development regions are utilized. I am extremely happy to have implemented such a project and received support from ARDSI."

TÜRKİYE'DE İLK KEZ PASTÖRİZE SEBZE TATLISI ÜRETTİ

THE FIRST PASTEURIZED VEGETABLE DESSERT IN TURKEY

Kabakçızade Ltd. Şti. olarak 2007 yılından bu yana tatlı sektöründe faaliyet gösteren yatırımcı Arif Barutçu, kabak tatlısı üretimi ile Türkiye'nin ilk hazır pastörize sebze tatlısı üreticisi olmanın gururunu yaşıyor.

Aydın'ın bereketli topraklarında yetişen mahsulleri tarladan mutfağa kadar katkısız olarak ev yapımı doğallığında tüketime sunmak gayesiyle işletmelerini kurduklarını söyleyen Barutçu, TKDK ile 2014 yılında tanışmış. Aydın İl Koordinatörlüğü ziyaretinde aldığı bilgiler sonucu proje başvurusunda bulunmuş.

Arif Barutçu sonraki süreç ve tesis ile ilgili şu bilgileri veriyor: "Yatırımımız; 1000 metrekare depo, 750 metrekare üretim binasından oluşan toplam 1750 metrekare tesis inşaatı ve makine ekipman alımını içermektedir. TKDK'dan %50 oranında yaklaşık 550.000 TL destek aldım. Projemizin onaylanmasıyla TKDK'nın hibe desteği sayesinde Avrupa Birliği standartlarında modern bir tesis kurma hayalimizi gerçekleştirdik. İşletmemizde kendi markamızla, başta kabak tatlısı olmak üzere Aydın'da yetiştirilen birçok sebze ve meyvenin tatlısını üretiyoruz. 15 kişi istihdam ettiğimiz tesisimizin üretim miktarı sürekli artmaktadır, yıllık ortalama 100 ton tatlı üretimi gerçekleştiriyoruz. Ürünleri kendi markamız ile piyasaya sunduğumuz gibi bölgesel ve yerel restoranlar ile ihracatçı firmalara da kabak tatlısı tedariki gerçekleştiriyoruz."

Kurumun, uzun vadede gerçekleştirebileceği hedeflerine kısa sürede ulaşmasını sağladığına vurgu yapan yatırımcı, "Artık yeni hedefimiz önümüzdeki dönemlerde ilave edeceğimiz yeni makineler ile tatlılarımızı kendi markamız adı altında yurt dışı pazarına sunmak. IPARD Programı desteklerini bizim gibi yatırımcılara sağlayan TKDK'ya teşekkür ediyoruz." diyor.

Being engaged in the dessert sector as Kabakçızade Ltd. Şti. since 2007, investor Arif Barutçu is proud of producing the first ready-to-serve pasteurized vegetable dessert in Turkey with the production of pumpkin dessert. Stating that they established their enterprise so as to provide consumers with the crops grown in the fertile lands of Aydın as natural as home-made products without any additive from farm to table, Barutçu met ARDSI in 2014. He submitted his project as a result of the information provided to him during his visit to Aydın Provincial Coordination Unit. Arif Barutçu provides the following information about the subsequent process and the facility: "Our investment consisted of the construction of a facility covering 1,750 square meters in total composed of a warehouse of 1,000 square meters and a production building of 750 square meters as well as the procurement of machinery and equipment. I received a support of approximately 550,000 TL from ARDSI at a rate of 50%. With the approval of our project, we realized our dream of establishing a modern facility living up to the standards of the European Union due to the grant from ARDSI. At our enterprise, we produce, with our own brand, the dessert of many vegetables and fruits grown in Aydın including the pumpkin dessert in particular. Production output of our facility employing 15 people is constantly increasing and we are producing 100 tons of dessert per year in average. We directly market these products under our own brand while we also supply pumpkin dessert to regional, local restaurants and exporter firms." Emphasizing that ARDSI contributed to the achievement of long-term targets by the company in a shorter period, the investor says: "Our new goal is to export our desserts under own brand through the machinery to be added into our production line in the upcoming periods. I would like to extend my gratitude to ARDSI extending support from IPARD Programme to investors like us."

TKDK DESTEĞİYLE YOLA ÇIKTI BALDA DÜNYA BİRİNCİSİ OLDU

STARTED OFF WITH ARDSI SUPPORT, NOW NUMBER ONE IN HONEY
ACROSS THE WORLD

Amasyalı girişimci Halit Çelebi, TKDK desteğiyle ürettiği balın kalitesini her geçen gün artırarak 46. Apimondia Uluslararası Arıcılık Kongresi'nde "Karakovan balı" kategorisinde dünya birincisi, "Kristalize bal" kategorisinde dünya üçüncüsü oldu.

IPARD I Programı 6. Çağrı döneminde sunduğu projesine 40 bin TL hibe alarak başladığı arıcılıkta, ilk ödülünü, 2017 yılında 110 ülkenin katılımıyla İstanbul'da düzenlenen 45. Apimondia Uluslararası Arıcılık Kongresi'nde "çiçek balı" kategorisinde üçüncü olarak kazandığını anımsatan Çelebi, TKDK'dan aldığı destekle çıktığı bu yolda binbir emek ve özveriyle ürettiği ballarıyla Türkiye'nin adını tüm dünyaya duyurmaya devam edeceğini söylüyor.

Çelebi, TKDK'dan 7 yıl önce aldığı destekle 25 yıldır yaptığı arıcılığı büyüttüğünü ve markalaştırdığını ifade ederek, şöyle konuşuyor: "Ürünlerimizin çeşitliliğini artırdık. Harşena markasıyla ürettiğimiz ürünlerin yurt içine ve yurt dışına satışını yapıyoruz. Bal, polen, propolis, apilarni, arı sütü üretimleri ve bunun paketlenip, pazarlamasını da yapmaktayız. Aynı zamanda bunların toz ve kapsül hallerini de yapıyoruz. Bu da Türkiye'de ilk defa yapılan bir ürün. Propoliste de aynı zamanda ekstratı toz haline getirip bunu piyasaya sürdük. Bu yıl Kanada'da 46'ncısı düzenlenen Dünya Arıcılık Kongresi'nde Apimondia'da kristalize balımız bronz madalyaya, karakovan balımız da altın madalyaya layık görüldü. Bu ödülleri kazandığımız için gururluyuz. Ülkemize hayırlı olmasını dileriz. Bu projemizde bize destek olan Tarım ve Orman Bakanlığımıza ve TKDK'ya teşekkür ederiz."

Halit Çelebi, an entrepreneur from Amasya, increased the quality of honey produced through ARDSI support with each passing day to come at the top in "Honeycomb" category and the third in "Crystallized honey" category in the 46th Apimondia International Apiculture Congress. Reminding that he won his first award in beekeeping through a grant of 40,000 TL for his project submitted during the 6th Call for Applications under IPARD I Programme by coming the third in "flower honey" category in the 45th Apimondia International Apiculture Congress organized in Istanbul in 2017 with the participation of 110 countries, Çelebi says that he will make Turkey's name heard across the entire world through the varieties of honey he has produced with considerable effort and self-sacrifice in this journey he set off with the support from ARDSI. Stating that he improved and branded beekeeping he had engaged in for 25 years with the support he received from ARDSI 7 years ago, Çelebi remarks: "We have increased the diversity of our products. We sell our products under Harşena brand within the country and at abroad. We also produce, package and market honey, pollen, propolis, apilarnil and royal jelly. We also produce powders and capsules out of them. This is a product made for the first time in Turkey. We also turned the extract of propolis into powder form and placed it on the market. our crystallized honey was awarded the bronze medal and our honey comb honey the gold medal in the 46th Apimondia International Apiculture Congress organized in Canada. We are proud of winning these awards. We hope that they will be useful for our country. We would like to thank the Ministry of Agriculture and Forestry and ARDSI for their support."

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI TEMEL BİR İNSAN HAKKIDIR

PROTECTION OF PERSONAL DATA IS A
FUNDAMENTAL HUMAN RIGHT

Prof. Dr. Faruk BİLİR

Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı / President of the Personal Data Protection Authority

TR 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasanın 20. maddesine, “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir” ifadesi eklenerek, kişisel verilerin korunması Anayasamızda güvence altına alınmıştır. Bu değişikliğin bir sonucu olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 24 Mart 2016 tarihinde TBMM’de kabul edilmiş ve 7 Nisan 2016 tarihinde ise Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle kişisel verilerin korunması alanında ülkemizde yeni bir dönem başlamıştır. Aynı zamanda 7 Nisan günü Kişisel Verileri Koruma Günü ilan edilerek, günün anlam ve önemi vurgulanmıştır.

EN The phrase “Everyone has the right to ask for the protection of personal data about him/her” was added into Article 20 of the Constitution through the Constitutional amendment in 2010 and accordingly, the protection of personal data was enshrined in our Constitution. As a result of this amendment, the Law on Protection of Personal Data No. 6698 was enacted before the GNAT (Grand National Assembly of Turkey) on March 24, 2016 and entered into force upon publication in the Official Gazette on April 7, 2016. Thus, a new era began in the field of the protection of personal data in our country.

Kişisel veriler bu Kanundan önce de diğer Kanun ve mevzuatlar çerçevesinde koruma altındaydı. Fakat Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte bir yandan temel hak ve özgürlüklerin korunması, diğer yandan ise kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gerçek kişilerin verilerini korumaktadır. Dolayısıyla tüzel kişi verilerinin korunması Kanun kapsamı dışındadır.

6698 sayılı Kanun, kişisel verileri işleyen veri sorumlularına birtakım yükümlülükler getirmiştir. Bunlardan birisi de; kişisel verisi işlenen ilgili kişilere sahip olduğu haklar konusunda bilgi verme yükümlülüğüdür.

HAKLARIMIZ NELERDİR?

Kanunun 11. maddesinde ilgili kişilerin hakları sayılmıştır. Kısaca bahsetmek gerekirse ilgili kişiler; kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, işleme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini isteme, kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, düzeltme ve imha işlemlerinin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, işlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, zarara uğraması halinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.

İlgili kişiler mevcut haklarını önce veri sorumlusuna başvurarak, ardından gerekli görmeleri halinde Kurula şikayet yoluna giderek kullanabilirler. Bu sayede bireyler, verileri üzerinde kontrol ve denetim yetkisine sahip olmuşlardır. Kanun temelde verilerin değil, bu verilerin ilişkili olduğu kişilerin bizzat kendisini korumaktadır.

At the same time, April 7 was announced as the Day of Personal Data Protection to signify the meaning and importance of the topic.

Personal data was protected by other laws and legislation prior to this Law. However, the entry into force of the Law aimed to protect fundamental rights and freedoms on one hand and to regulate the obligations of natural and legal persons processing personal data and the procedures and principles they have to comply with on the other. In addition, the Law on Protection of Personal Data protects the data of natural persons. Therefore, the protection of the data of legal persons is beyond the scope of the Law. The Law No. 6698 introduced a number of obligations to the data controllers processing personal data. One of them is the obligation to inform the data subjects whose personal data is processed about their rights.

WHAT ARE OUR RIGHTS?

Article 11 of the Law lists the rights of data subjects. In a nutshell, data subjects have the right to learn whether or not their personal data has been processed, request information as to processing if their data has been processed, learn the purpose of processing of the personal data and whether data is used in accordance with their purpose, know the third parties to whom personal data have been transferred, request rectification in case personal data is processed incompletely or inaccurately, request deletion or destruction of personal data, request notification of the operations made third parties to whom personal data has been transferred, object to the occurrence of any result that is to their detriment by means of analysis of personal data exclusively through automated systems, request compensation for the damages in case they incur damages. Data subjects may exercise their existing rights by contacting the data controller first, then filing a complaint before the Board if they deem necessary. In this way, individuals have control and supervision over their data.

Bunun bir sonucu olarak 'kişisel verilerin korunması, kişinin kendisinin korunmasıdır' diyebiliriz. Kişisel verilerin korunması, temel bir insan hakkıdır ve ülkemizde Anayasal hak statüsündedir.

KİŞİSEL VERİLER HER ZAMAN ÖNEMLİYDİ

Mahremiyet, tarih boyunca insan için her zaman önemli bir kavram olmuştur. Bu konuda yapılan araştırmalar ve incelemeler gösteriyor ki; aslında kişisel veriler hep önemliydi. Teknolojinin gelişmesi ve dijitalleşmenin küresel boyutta yaygınlaşması ile bu önem çok daha yakından hissedilmeye başlandı. Buna bağlı olarak verilerin işlenmesinin kolaylaşması ve daha nitelikli bir hale getirilmesi, bu verilerin korunmasının son derece önem arz ettiğini ortaya koymaktadır.

Ülkemiz "Milli Teknoloji Hamlesi" ile birlikte dijital dönüşüm sürecine katılmış ve başarılı adımlarla şimdiden dünyadaki yerini almıştır. Dolayısıyla yapay zeka, blockchain, nesnelerin interneti gibi veriden değer üretebilen teknolojilerden yararlanılırken "Türkiye'nin verisi Türkiye'de kalmalıdır" düşüncesi benimsenerek, veri güvenliği bu süreçlerin ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş ve bu kapsamda hareket edilmiştir.

Kişisel verilerin korunması hususunda, Kurumumuz resmi web sitesi kvkk.gov.tr ve Bilgi Danışma Merkezi Alo 198 aracılığıyla detaylı bilgi elde edilebileceğini hatırlatmak istiyorum. Öte yandan, 'insan değerlidir, değerli bir varlık olan insanın verileri de değerlidir' anlayışından yola çıkarak herkesi, insan onurunu ve kişiliğini korumayı hedefleyen Kişisel Verilerin Korunması Kanunu çerçevesinde haklarını öğrenmeye davet ediyorum. Çünkü kişisel veri güvenliği, kişinin kendisiyle başlar...

The law basically protects not the data, but the people with whom this data is associated. As a result of this, we can say that 'the protection of personal data is the protection of the person himself'. The protection of personal data is a fundamental human right and holds the status of a Constitutional right in our country.

PERSONAL DATA WAS ALWAYS IMPORTANT

Privacy has always been an important concept for human beings throughout history. Research and reviews on this subject show that personal data was actually always important. With the development of technology and the spread of digitalization at global level, this importance began to be felt much more closely. Accordingly, data can be processed more easily and in a more qualitative way so that the protection of such data is of great importance. Our country entered into the process of digital transformation with "National Technology Movement" and has already taken its place in the world with successful steps. Thus, while using technologies that can generate value from data such as artificial intelligence, block chain, and the Internet of Things, "Turkey's data should remain in Turkey" was embraced as an idea. Besides, data security was considered an integral part of these processes and actions were taken in this respect. I would like to remind you that detailed information can be obtained about the protection of personal data via the official website of our Institution kvkk.gov.tr and our Data Information Center Hotline 198. On the other hand, I invite everyone to be informed about their rights within the scope of the Law on the Protection of Personal Data, which aims to protect everyone, human dignity and personality based on the understanding that 'Human beings are valuable just like their data' because personal data security begins with the person himself...

5 KUŞAKLIK GELENEĞİ İPARD DESTEĞİ İLE BULUŞTURDU

SHE BROUGHT TOGETHER THE TRADITION OF 5
GENERATIONS WITH IPARD SUPPORT

Zeytin ve zeytinyağının tarihi insanlık tarihi kadar eski hatta öyle ki zeytin ağacının bütün ağaçların ilki olduğuna inanılır. Zeytin tüm kutsal kitaplarda ve birçok efsanede kendine yer bulmuş. Bugün zeytin ve zeytinyağı denince ülkemizde akla gelen ilk şehirlerden biri olan Hatay, son yıllarda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun da destekleriyle dünya çapında ses getirmeye devam ediyor.

Hatay'ın Altınözü ilçesinde 700 rakım yükseklikte, orman ağaçları arasında, yayla havasındaki el değmemiş doğal yapısıyla zeytinin yolculuğuna 5 kuşaktır eşlik eden Nalçabasmaz ailesinin son temsilcilerinden Serra Nalçabasmaz, zeytinyağı üretiminde kaliteden ödün vermeden, daha yüksek katma değer sağlamak için çalışmalarını aralıksız sürdürüyor.

Bu hedef doğrultusunda TKDK'dan aldıkları destekle makine ve ekipmanlarını son teknolojiye uygun hale getirdiklerini anlatan Nalçabasmaz, "1989 yılında Antakya'da doğdum. Gıda Mühendisiyim. Bu bölümü aile mesleğimiz olan zeytinciliği daha ileri seviyelere taşıyabilmek için okudum. Bulduğumuz coğrafya zeytinin anavatanı. Zeytinyağı ilk olarak aydınlatma aracı olarak kullanılmış. Bundan ötürüdür ki dünyanın aydınlatılan ilk caddesi de Hatay'dadır. Sonra sabun olarak değerlendirilmiş, ailemiz de bu dönemde zeytinyağı üretimine girmiş. Daha sonraki yıllarda da mutfaklardaki yerini almış." sözleriyle serüveninin başlangıcını anlatıyor.

The history of olive and olive oil is as old as human history, even so that olive tree is believed to be the first of all trees. Olive is covered in all holy books and many legends. Hatay, one of the first cities that come to mind in our country in terms of olive and olive oil, continues to create a tremendous impression around the world with the support of the Agriculture and Rural Development Support Institution in recent years. One of the last representatives of Nalçabasmaz family accompanying for 5 generations the journey of olive presenting a virgin structure at an altitude of 700 meters on highlands among forest trees in Altınözü district of Hatay, Serra Nalçabasmaz continues to work incessantly so as to provide higher added value without compromising on quality in olive oil production. Stating that they upgraded their machinery and equipment with state-of-the-art technology through the support they received from ARDSI in line with this goal, Nalçabasmaz remarks on the beginning of the journey: "I was born in Antakya in 1989. I am a food engineer. I studied in this field in order to advance olive cultivation, our family profession. Our geography is the homeland of olive. Olive oil was first used as an illumination tool. That is why the first illuminated street of the world is in Hatay. Then it was used as soap, and our family engaged in the production of olive oil during this period. In subsequent years, it took its place in kitchens."

“WE ARE PROCESSING 100,000 OLIVE TREES”

Indicating that they have processed about 100,000 trees in 3,500 decares of land up to now, Serra Nalçabasmaz provides the following information about the varieties being processed: “Olive varieties of this region are in general Halhali, Saurani, Karamani and Haşebi. Halhali is a variety with a high proportion of oil and 1 liter of oil can be extracted from 2.8 kilograms of this variety. When processed as table oil, the pulp can be very easily separated from the seed. Saurani is more generally processed for olive oil production. Our research shows that it is a variety that may result in a domino effect in the region. We initiate our activities with early harvest in the first week of October. We perform our activities based on the maturity index. Harvest of mature products goes on until the end of January. As soon as the harvest is over, we prepare our trees for winter.”

“OLIVE IS A DELICATE AND LABOR-INTENSIVE FRUIT”

Saying that olive is a very delicate and labor-intensive fruit, Nalçabasmaz goes on to express, “Every fruit has a certain time before it goes bad. You need to quickly fight diseases and harmful insects. As a matter of fact, not only you, but the people around you need to respond to this threat. It is one of the most fundamental problems we have experienced. We have also been working to raise the awareness of the farmers in the region for several years. For this purpose, we have prepared a brochure and are now distributing it to villagers. We reaped the benefit of this practice a lot.”

“WE CAN TURN PLUCKED OLIVE INTO OIL IN 3 HOURS”

Drawing attention to the olive’s beginning to spoil as soon as it is plucked from its branch, Serra Nalçabasmaz says, “The faster you proceed with the processing of olives, the better it is for you. I wish it were possible to pour it from the branch into the machine. We are now able to turn the olive plucked from its branch into olive oil within 3 hours. We collect olives in crates. Collected olives are poured into a receptacle and washed. We have a state-of-the-art integrated system infrastructure.

“100 BİN ZEYTİN AĞACI İŞLİYORUZ”

Serra Nalçabasmaz, bugün itibarıyla 3 bin 500 dekar arazide yaklaşık 100 bin ağacı işlediklerini belirtiyor, işlenen türlerle ilgili ise şu bilgileri aktarıyor: “Bu bölgenin zeytin çeşitleri genel olarak; Halhali, Saurani, Karamani ve Haşebidir. Halhali yağ oranı yüksek bir tür ve 2,8 kilogramdan 1 litre yağ alınabiliyor. Sofralık olarak işlendiğinde de et çekirdekten çok kolaylıkla ayrılabilir. Saurani de daha çok yağlık işlenir. Araştırmalarımıza göre bölgenin domino taşı olabilecek bir tür. Ekim ayının ilk haftasında erken hasatla çalışmalara başlıyoruz. Burada da olgunluk endeksine göre hareket ediyoruz. Olgun hasatlarımız Ocak ayının sonuna kadar devam ediyor. Hasat biter bitmez de ağaçlarımızı kışa hazırlıyoruz.”

“ZEYTİN HASSAS VE EMEK YOĞUN BİR MEYVE”

Zeytinin çok hassas ve emek yoğun olarak bir meyve olduğunu kaydeden Nalçabasmaz, “Her meyvenin bir dayanma süreci var. Hastalıklara ve zararlı böceklere karşı hızlı mücadele etmeniz gerekiyor. Hatta sadece sizin değil, çevrenizdekilerin de buna müdahale etmesi gerekiyor. Yaşadığımız en temel sıkıntılardan biri bu. Birkaç senedir bölge çiftçilerinin bilinçlendirilmesi konusunda da çalışmalar yapıyoruz. Bu amaçla bir broşür yaptırarak ve köylülere bunu dağıtıyoruz. Bunun da çok faydasını gördük.” değerlendirmesinde bulunuyor.

“DALINDAN KOPAN ZEYTİNİ 3 SAATTE YAĞA DÖNÜŞTÜREBİLİYORUZ”

Serra Nalçabasmaz, zeytinin dalından koptuğu anda bozulmaya başladığına dikkat çekerek, “Zeytinin işlenmesi konusunda ne kadar hızlı hareket ederseniz o kadar iyi. Keşke olabilse de dalından makineye dökülebilsen. Biz şu anda dalından koparılan zeytini 3 saat içerisinde zeytinyağı haline getirebiliyoruz. Zeytini kasalara topluyoruz. Toplanan zeytin hazneye dökülüyor ve yıkama evresine geçiliyor. Son teknolojiye uygun entegre bir sistem altyapımız var. Yıkama ve ayıklanan zeytin daha sonra kırıcıya giderek hamur haline geliyor. Buradaki yoğurma işleminin ardından sonsuz basınç uygulayan basınç sistemi ile asitlik, aroma ve besin değerleri açısından herhangi bir kayıp olmadan zeytinyağı elde ediyoruz.” bilgisini veriyor.

“ZEYTİNYAĞI DUYUSAL OLARAK TEST EDİLMELİ”

Zeytinyağının duyuşal olarak test edilmesi gereken bir ürün olduğunun altını çizen Nalçabasmaz, şöyle devam ediyor: “Burada meyvemsilik, acılık ve yakıcılık olarak 3 kriter var. Zeytinyağının duyuşal kalitesi bunlara göre belirlenir. Meyvemsilikteki temel kriter zeytin meyvesini hissetmek. Acılık da ağızda hissedilir. Burada ağır bir acıdan bahsetmiyoruz. Yakıcılık da genizde hissedilir. Bu da aslında istenilen bir özelliktir. Bir zeytinyağının kaliteli olması için bu 3 kriterden de geçmiş olması gerekir.”

Washed and sorted olives then go into the crusher, resulting in a paste. After the kneading process is complete, a pressure system applying infinite pressure is instrumental for obtaining olive oil without any loss in terms of acidity, aroma and nutritional values.”

“OLIVE OIL MUST BE SUBJECTED TO SENSORY TESTING”

Underlining that olive oil is a product that must be subjected to sensory testing, Nalçabasmaz goes on to say: “There are 3 criteria over here: fruitiness, bitterness and piquantness. These criteria are decisive for the sensory quality of olive oil. The main criterion in fruitiness is to feel the fruit of olive. Bitterness is also felt in the mouth. We are not talking about severe bitterness here. Piquantness is felt in the nasal cavity. This is actually a desired feature. For an olive oil to be of high quality, it must fulfill all three criteria.”

HOW TO IDENTIFY GOOD OLIVE OIL?

Emphasizing that color is not a criterion of quality with regard to olive oil, Nalçabasmaz says, “The key point for olive oil is to fulfill the criteria of fruitiness, bitterness and piquantness, resulting in a good feeling. It should not have any flaw in its nature. It is very important that olive oil embodies the smell and taste of olive.”

İYİ ZEYTİNYAĞI NASIL ANLAŞILIR?

Nalçabasmaz, rengin zeytinyağında kalite kriteri olmadığını altını çizerek, “En temel nokta meyvemsilik, acılık ve yakıcılık kriterlerini taşıyarak güzel bir his vermesidir. Bünyesinde bir kusur bulundurmamalı. Zeytinyağının, zeytinin kokusunu ve tadını taşıması çok önemli.” diyor.

“ULUSLARARASI ÖDÜLLER ALDIK”

Tesisin açılışının ardından “ELEA” ve “Meriç Çiftliği” olarak iki markayla yurtiçinde satış yaptıklarını anlatan Serra Nalçabasmaz, şunları kaydediyor: “Perakendeye çok yeni başladık. Yıllık 250 tonluk bir üretim potansiyelimiz var. Şu anda Türkiye’nin her yerine ürün gönderiyoruz. İhracat hedefimiz de var. Şişe tasarımı konusunda modern çizgileri takip ediyoruz. Şişelerimizin üzerine kullanım esnasında zeytinyağı damladığında bundan etkilenmeyecek bir etiket kullanıyoruz. Çünkü artık bunlar da en az içerik kadar önemli hale geldi. Öte yandan markamız ELEA, 2017 yılı mahsulü Saurani çeşidi ile katılmış olduğumuz İtalya EVO Uluslararası Zeytinyağı Kalite Yarışması’nda Gümüş Madalya ve Londra Uluslararası Zeytinyağı Kalite Yarışması’nda Bronz Madalya ile ödüllendirildi.”

“WE WERE GRANTED INTERNATIONAL AWARDS”

İndicating that they sold their products under two brands titled “ELEA” and “Meriç Çiftliği” following the opening of the facility, Serra Nalçabasmaz remarks: “We have just started retail operations. We have a production potential of 250 tons per year. We are currently shipping products all over Turkey. We also have an export target. We follow modern styles regarding bottle design. We use a label that will not be affected by olive oil drips on our bottles during use because such aspects are now as important as the content itself. On the other hand, our brand ELEA received Silver Medal at Italy’s EVO International Olive Oil Contest with the Saurani variety produced in 2017 and was awarded with the Bronze Medal at London International Olive Oil Competitions.”

“ARDSI ANSWERED EACH AND EVERY ONE OF MY QUESTIONS”

Referring to her first meeting with ARDSI, Nalçabasmaz states, “We heard about the support of the Provincial Coordination Unit of ARDSI in this field a long time ago. We were doing research on the measures from which we could benefit.

“TKDK HER SORUMA CEVAP VERDİ”

Nalçabasmaz, TKDK ile tanışma süreçlerini de anlatarak, “TKDK İl Koordinatörlüğünün bu konudaki desteklerini uzun bir zaman önce duymuştuk. Faydalanabileceğimiz başlıklar hakkında araştırmalar yapıyorduk. Birkaç başarısız denemenin ardından 2016 yılındaki çağrıda donanımlı bir proje hazırlayıp kuruma sunarak yüzde 65 hibe ile makine ve ekipman desteği aldık. Projeyi sunduktan sonraki bütün süreçle ben muhatap olduğum için çok açık yüreklilikle söyleyebilirim ki her soruma cevap aldım. Cevapsız hiçbir sorum olmadı.” diyor. Makinelerin alımı konusunda kendilerinden kaynaklı bir teknik sorun yaşadıklarını ve bunun da var olan süreci daha da uzattığını belirten Nalçabasmaz, TKDK’nın bu süreçte de kendilerine anlayışla yaklaşarak, destek olduğunu belirtiyor. Serra Nalçabasmaz ayrıca, ikinci bir sıkım hattı veya bir dolun-paketleme hattı kurulması konusunda TKDK ile çalışmayı planladıklarını ifade ediyor.

“AKSİYON ALMAK GEREKİYOR”

Türkiye’de sistemin ve prosedürlerin ilk etapta girişimcilerin gözünü korkuttuğuna işaret eden Nalçabasmaz, “Öncelikle aksiyon almak gerekiyor. Kişiler işlerinden ve hayatlarından memnun değil ama düzenlerinin bozulmasını da istemiyorlar aslında. Bir de girişimciler yapacakları işi öncelikle kendileri çok iyi bilmeli. Ben işin mutfağından başladım ve bugüne kadar tesiste yapmadığım iş kalmadı. Patronculuk oynamak kazandırmıyor, işin içine girmek gerekiyor.” değerlendirmesinde bulunuyor.

After a few unsuccessful attempts, we prepared a fully-fledged project in 2016 and submitted it to the institution to receive machinery and equipment support at a grant rate of 65 percent. Since I dealt with the whole process following the submission of the project, I can say very frankly that I received answer to each and every one of my questions. None of my questions remained unanswered.” Stating that they experienced a technical problem caused by themselves about the procurement of machinery, which prolonged the process even further, Nalçabasmaz remarks that ARDSI supported them with an understanding approach throughout this process. Serra Nalçabasmaz also states that they plan to work with ARDSI on the establishment of a second pressing line or a filling-packaging line.

“EVERYBODY NEEDS TO TAKE ACTION”

Pointing out that systems and procedures are initially discouraging for entrepreneurs in Turkey, Nalçabasmaz says, “First of all, one needs to take action. People are not happy with their jobs and lives, but they do not want to leave their comfort zone. Entrepreneurs should also be very knowledgeable about what they will do. I started this journey at the factory floor and so far, there is nothing I have not done at the facility. Playing the boss does not bring about good results. One has to be fully involved in the business.”

BİNALARDA ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE FARKINDALIK

ENERGY EFFICIENCY IN BUILDINGS AND AWARENESS

Yasin KALEM

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mesleki Hizmetler Genel Müdürü / Ministry of Environment and Urbanization, Director General for Vocational Services

TR Enerji, ülkelerin kalkınmaları için önemli girdilerin başında bulunmaktadır. Enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılayan fosil yakıt rezervlerinin hızla tükenmesi, enerji tüketimindeki hızlı artışa bağlı olarak sera gazı emisyonlarının insan yaşamını tehdit eder duruma gelmesi nedeniyle, enerji günümüzün en önemli sorunlarından birisi haline almıştır. Gelişmekte olan ülkemizin enerji talebindeki artış, şehirleşme ve beraberinde teknolojik gelişmeler bugün yüksek sesle söylediğimiz iklim değişikliğinin etkin parametreleri haline geleceği geçmişten bu yana görülmekteydi. Günümüzde pek çok ülke, iklim değişikliği için mücadele edilmesi gerekliliğinin altını çizmektedir. Paris İklim Değişikliği görüşmelerinin hedefi olan küresel sıcaklık artışını 1,5°C veya en fazla 2°C'de tutabilmek için ilgili diğer sektörler gibi bina sektörünün de çok ciddi çalışmalar yapması gerekmektedir. Ülkelerin enerjideki hedefleri, dünyada yenilenebilir enerji

EN Energy is one of the key inputs for the development of countries. Rapid depletion of fossil fuel reserves that meet a significant part of the energy requirements has become one of the most pressing issues of the current day as the greenhouse emissions increasing in relation to energy consumption have become a threat to human life. It had been clear that the increase in energy demand of our developing country, urbanization and its accompanying technological developments would become the most impactful parameters of climate change which we now are talking about loudly. Today, many countries underline the need to fight against climate change. As with other sectors, the building sector needs to carry out significant activities in order to keep the rise of global temperatures at 1.5°C or, at most, 2°C, which is the goal of the Paris Climate Change meetings. Countries' goals in energy should be to increase the use of renewable energy sources in the world, use the energy efficiently,

kaynaklarının kullanımını artırmak, kullanılan enerjiyi verimli kullanmak, sera gazı emisyonlarını azaltmak ve iklim değişikliğini önlemek olmalıdır. Ülkemizde nihai enerji tüketiminin yaklaşık %37'sini kullanan ve sera gazlarının %30'undan sorumlu olan bina sektöründe sürdürülebilirlik kapsamında yeşil bina ve akıllı bina kavramlarının son zamanlarda öne çıktığını görmekteyiz. Küresel ısınma ve iklim değişikliği, su kaynaklarında azalma, çevre kirliliği ve doğal kaynakların hızla tüketilmesi yapı sektöründe enerji verimli, çevre dostu yeşil binaların ve akıllı binaların yapılmasını gereklilik haline getirmiştir.

ÜLKEMİZDEKİ MEVZUAT ÇALIŞMALARI

Ülkemiz için verimlilik konusundaki ilk mevzuat olma özelliğini taşıyan 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ile sanayi, ulaşım ve bina sektörleri için hedefler konulmuş bu hedeflere ulaşabilmek için ikincil mevzuatın düzenlenmesini istemiştir. Bina sektörü ile ilgili ikincil mevzuat çalışmaları da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile birlikte Bakanlığımıza verilmiş ve Bakanlık olarak binalarda enerji verimliliğini çalışacak birim kurularak konu sahiplenilmiştir. Ülkemizde binalarda tüketilen enerjinin %85'i ısıtma, soğutmaya ve sıcak su gibi mekanik sistemlerde harcanmaktadır. Binanın tasarımında alınacak önlemler ile hem binalar enerji verimli hale gelecek hem de çevreye olumsuz etkileri azalacaktır. Enerji Verimliliği Kanunu'nun Bakanlığımıza verdiği görev neticesinde Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği 05 Aralık 2008 tarihinde yayımlanmış ve 05 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten itibaren inşaat ruhsatı alan binaların standartlara ve mevzuata uygun enerji verimliliği uygulamaları zorunluluğu bulunmakta gerçekleştirilen uygulamalarının projeleri ilgili idareler tarafından onaylanmakta ve denetim kuruluşu tarafından denetlenmektedir. Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliğinin temel amacı binanın enerji performansını yükseltmektir. Mevcut binalarda yapılacak enerji verimliliği uygulamaların ise standartlara ve mevzuatlara uygun olmasının sağlanması uygulama kılavuzları hazırlanmakta ve Bakanlığımız Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü internet sayfasında (<https://mesleki-hizmetler.csb.gov.tr/>) güncel olarak yayınlanmaktadır.

BİNALARDAN SAĞLANACAK TASARRUF ÇOK ÖNEMLİ

Ekonominin lokomotif sektörü olan bina sektöründe enerji verimliliği ve CO2 salım azaltım konusunda ciddi potansiyel bulunmaktadır. Enerji verimliliği uygulamaları ile binalardan sağlanan yaklaşık %40 enerji tasarrufu sonucu ülke genelinde %17 enerji tasarrufu elde edilebilir. Enerji verimliliğine yatırılan yatırımın büyük bir kısmı enerji üretiminden sağlanan tasarrufla geri döner. Enerjinin temini ve kullanımı konusunun önem kazanması, az olan kaynakların en verimli şekilde değerlendirilmesi ülkemizin gelişmişlik seviyesinin artmasını sağlayacaktır. Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği kapsamında 1 Ocak 2011 tarihinden sonra yapı ruhsatı alacak olan binalara Enerji Kimlik Belgesi düzenlenmesine başlanmış olup, düzenlenen Enerji Kimlik Belgeleri yapı kullanım izin belgesinin bir parçası haline gelmiştir. Söz konusu belge 2011 yılında yapı ruhsatı alan binalar için yapı kullanım izin belgesi alması aşamasında zorunluluk haline gelmiş, 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu gereği bu tarihten önce yapı ruhsatı almış binalar da 2 Mayıs 2017 tarihi itibarıyla zorunlu hale gelmiştir. Enerji performans sınıfını belirlemek için Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği kapsamında

reduce greenhouse emissions and prevent climate change. With the building sector making up approximately 37% of the final energy consumption and being responsible for 30% of the greenhouse gases in our country, we have recently seen green buildings and smart buildings coming into the forefront in the context of sustainability. Global warming and climate change, reduction in water resources, environmental pollution and the rapid consumption of natural resources have made energy-efficient, environmentally friendly green and smart buildings a requirement in the building sector.

LEGISLATIVE ACTIVITIES IN OUR COUNTRY

Being our country's first legislation on sustainability, the Law on Energy Efficiency No. 5627 set up goals for the industry, transportation and building sectors and requested the establishment of a secondary regulation in order to achieve these goals. Our Ministry has been made responsible for the activities regarding the secondary legislation for the building sector alongside the Ministry of Energy and Natural Resources, and the issue has been embraced by founding a unit in the Ministry that will study energy efficiency. 85% of the energy consumed in our country's buildings go to mechanical systems such as heating, cooling and hot water. Through the measures to be taken in the design of buildings, buildings will become both energy efficient and their negative environmental impacts will be reduced. As a result of the task given to our Ministry by the Law on Energy Efficiency, the Regulation on Energy Performance in Buildings was published on December 5, 2008 and entered into force on December 5, 2009. From that date onwards, the buildings that receive construction permits are required to practice energy efficiency applications in accordance with the standards and the legislation, the projects of the applications carried out are certified by the related administrations and audited by the auditing body. Main goal of the Regulation on Energy Performance in Buildings is to improve the building's energy performance. Application guidelines are prepared in order for energy efficiency practices in existing buildings to comply with the standards and the legislation, and published up-to-date on the website of the Ministry's Directorate General of Vocational Services (<https://mesleki-hizmetler.csb.gov.tr/>).

SAVINGS FROM THE BUILDINGS ARE VERY IMPORTANT

Being the locomotive sector for the economy, the building sector has significant potential for energy efficiency and reduction in CO2 emissions. As a result of energy savings of approximately 40% in buildings with energy efficiency applications, energy savings up to 17% can be achieved countrywide. Most of the investment in energy efficiency returns with the savings from energy generation. The issue of supply and use of energy gaining prominence and the use of scarce resources in the most efficient manner will serve to improve the development level of our country. Within the scope of the Regulation on Energy Performance in Buildings, the regulation of Energy Identity Certificate aimed at buildings that will obtain construction permits has begun, and the Energy Identity Certificates have become a part of the permit of use for buildings. The document in question became a requirement in the process of obtaining a permit of use for buildings that received construction permits in 2011, and, in accordance with the Law on Energy Efficiency No. 5627, it has also become a requirement for buildings that received a construction permit before this date as of May 2, 2017. Within the scope of the Regulation on Energy Performance in Buildings, the National Calculation Method

Binalarda Enerji Performansı Ulusal Hesaplama Yöntemi ilk olarak 7 Aralık 2010 tarih 27778 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ulusal Hesaplama Yöntemi temel alınarak web tabanlı hazırlanan Binalarda Enerji Performansı Yazılımı BEP-TR programı 1 Ocak 2011 yılında kullanıma açılmıştır. 2011 yılında uygulamaya başlanılan Enerji Kimlik Belgesi; ülke genelinde 6930 EKB Uzmanı yetkilendirilmiştir. Bakanlığımız Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü web sayfası <https://meslekihizmetler.csb.gov.tr/> ekranından EKB düzenlemeye yetkisi aktif olan tüm EKB düzenlemeye yetkili kuruluşların (Mevcut Bina/Yeni Bina) listesi anlık güncellikte tüm vatandaşlarımızın erişimine açılmıştır. EKB Uzmanları yetkilerine göre mevcut ve yeni binalara (2011 yılı öncesi yapı ruhsatı alan binalar mevcut, 2011 yılı sonrası yapı ruhsatı alan binalar yeni binalar) Enerji, Kimlik Belgelerini hazırlamaktadırlar. Günümüz itibarıyla yaklaşık 970.000 Enerji Kimlik Belgesi düzenlenmiştir. Aylık ortalama 15.000 EKB düzenlenen ülkemizde, 2020 yılı ilk aylarında 1.000.000 EKB sayısının geçileceğini öngörmekteyiz. Yıllık enerji talebi yaklaşık olarak %6-7 oranında artmakta olan ülkemizde bina stokumuzda göz önünde bulundurulursa Enerji Kimlik Belgelerinin toplumda bir farkındalık oluşturmasını, binalardan kaynaklı enerji tüketimini ve buna bağlı sera gazı emisyonlarını azaltmamıza vesile olmasını hedefliyoruz. Üzerinde durduğumuz bir diğer konu da düzenlenen Enerji Kimlik Belgelerinin bina verilerine uygun, gerçekçi olmasıdır ve bu noktada da yapılan denetimlerle ilgili hem bina sahiplerinden hem de denetim yaptığımız EKB uzmanlarından olumlu dönüşler almaktayız. Enerji Kimlik Belgesi sisteminin sağlıklı işletilebilmesi için Bakanlığımıza gelen tüm görüş ve önerileri dikkate alarak gerekli çalışmaları yapmaya devam etmekteyiz. Ayrıca, enerji verimli örnek bina uygulamaları ve bu konuda yürüttüğümüz ulusal ve uluslararası projelerle, enerjinin verimli kullanılması bilincinin toplumda oluşturulması ana hedeflerimizdendir. Bakanlık olarak bu konuda destek veren her türlü çalışmanın arkasında olacağımızın altını önemle çizmek istiyorum.

for Energy Performance in Buildings aiming to determine the class of energy performance entered into force upon its publication on the Official Gazette No. 27778 of December 7, 2010. The web-based Energy Performance in Buildings Software BEP-TR, which was prepared based on the National Calculation Method, was launched on January 1, 2011. The Energy Identity Certificate, the use of which was introduced in 2011, has authorized 6,930 EIC Experts across the country. The web page of our Ministry's Directorate General of Vocational Services at <https://meslekihizmetler.csb.gov.tr/> features an up-to-date list of all organizations actively authorized to issue EICs (Existing Building/New Building) available for all citizens. EIC Experts issue Energy Identity Certificates for existing and new buildings (buildings that obtained a construction permit before 2011 are existing, those that did after 2011 are new) based on their authorization. As of today, approximately 970,000 Energy Identity Certificates have been issued. Our country has a monthly average of 15,000 EICs issued, and we predict that the number of EICs issued will surpass 1,000,000 in the first months of 2020. Annual energy demand in our country is increasing by approximately 6-7% and, considering our building stock, we hope that Energy Identity Certificates raise awareness in society and help reduce the energy consumption of buildings and the associated greenhouse gas emissions. Another issue that we emphasize is to ensure that the Energy Identity Certificates issued are in accordance with the building data and are realistic. We are receiving positive feedback both from the building owners and the EIC experts about the audits carried out in this regard. We continue to carry out necessary actions, taking into account all opinions and suggestions voiced to our Ministry with regard to the sound functioning of the Energy Identity Certificate system. In addition, it is one of main goals to raise awareness in society on energy efficiency with our exemplary energy-efficient buildings and our national and international projects in this regard. As the Ministry, we would like to underline that we will be firmly behind any activity that offers support to us on this issue.

KAPAK
COVER

KIRSAL ALANLARDA İSTİHDAM

KIRSALDA İSTİHDAMIN GÜÇLÜ OLMASI; YALNIZCA KIRSAL ALANIN KALKINMASINI DEĞİL, TÜM ÜLKENİN KALKINMASINA ÖNEMLİ KATKILAR SAĞLIYOR. KIRSAL ALAN ORANI VE KIRSALDA YAŞAYAN NÜFUSUMUZ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULDUĞUNDA, KIRSAL İSTİHDAMIN ÖNEMİ ÜLKEMİZ İÇİN DAHA DA ARTIYOR.

EMPLOYMENT IN RURAL AREAS

A STRONG RURAL EMPLOYMENT BENEFITS NOT ONLY RURAL DEVELOPMENT BUT ALSO NATIONAL DEVELOPMENT. CONSIDERING THE AREA OF THE COUNTRYSIDE AND THE RURAL POPULATION, THE IMPORTANCE OF RURAL EMPLOYMENT FOR OUR COUNTRY INCREASES EACH AND EVERY DAY.

TZOB BAŞKANI BAYRAKTAR: TARIM KIRSAL İSTİHDAM İÇİN ÖNEMLİ BİR FAKTÖR
CHAIRMAN OF THE UNION OF TURKISH CHAMBERS OF AGRICULTURE (UTCA): AGRICULTURE IS AN IMPORTANT FACTOR FOR RURAL EMPLOYMENT

KAMU DESTEKLERİNİN KIRSAL İSTİHDAM AÇISINDAN ÖNEMİ
IMPORTANCE OF PUBLIC AIDS IN TERMS OF RURAL EMPLOYMENT

TÜRKİYE'NİN KIRSAL KESİMİNDE GENÇ VE KADIN İŞ GÜCÜ İSTİHDAMI
YOUTH AND FEMALE EMPLOYMENT IN THE RURAL PART OF TURKEY

KIRSAL İSTİHDAMDA MEVCUT DURUM VE İSTİHDAM ARTIRICI PROJELER
A SNAPSHOT OF RURAL EMPLOYMENT AND EMPLOYMENT-ENHANCING PROJECTS

TÜRKİYE'DE KIRSAL İSTİHDAMIN YAPISI
STRUCTURE OF RURAL EMPLOYMENT IN TURKEY

TZOB BAŞKANI BAYRAKTAR: TARIM KIRSAL İSTİHDAM İÇİN ÖNEMLİ BİR FAKTÖR

CHAIRMAN OF THE UNION OF TURKISH
CHAMBERS OF AGRICULTURE (UTCA):
AGRICULTURE IS AN IMPORTANT FACTOR FOR
RURAL EMPLOYMENT

Teknolojik gelişmeler ve nüfusun şehirlerde toplanması ile birlikte işsizlik; dünya toplumlarının en önemli sorunlarından biri haline gelmiş durumda. 1950'li yıllarda başlayan göç dalgası bugün artık tersine dönmüş bulunmakta. Tersine göçün devamı ve nüfus dengesi kırsalda istihdamın önemini bir kez daha ortaya koyuyor. Biz de tarım ve kırsal konusunda çatı kuruluşlardan biri olan Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar ile kırsalda istihdamın önemi üzerine bir röportaj gerçekleştirdik.

► Tarımda kooperatifçiliğin önemi nedir?

Kooperatifler, toplumların işbirliği yaparak, zorlukları dayanışma içerisinde aşma ve başarıyı birlikte yakalama bilinç ve yeteneklerinin ürünüdür. 'Birlikten kuvvet doğar' sözü kooperatifçiliği en iyi şekilde açıklamaktadır. Ülkemizde kooperatiflerin toplumsal ve ekonomik yaşamda temsiliyeti ve etkisi yeterince hissedilememektedir. Ayrıca kooperatifler ortakları tarafından yeterince sahiplenilmemektedir.

Küçük işletmelerin yoğun olduğu tarımsal yapıımızda kooperatifleşme çok önemlidir. Örgütsüz bir üretici kitlesi büyük şirketler ve tüccarlar karşısında kendini koruyamaz, hakkını savunamaz, ülkenin yönetimine demokratik katılım ve katkıda bulunamaz ve sorunlarını çözemez. Buna karşılık iyi örgütlenebilmiş üreticiler kendi hak ve menfaatlerini koruyabilirler.

► Dünyada tarım kooperatifçiliğinin en iyi uygulandığı ülkeler hangileridir? Türkiye bu alanda dünyada kaçınıcı sıradadır?

Gelişmiş ülkelerde kooperatifçiliğe kamu ve özel sektör yanında üçüncü sektör olarak bakılmaktadır. Ülkemizde kooperatifçiliğe, zaman zaman önem ve öncelik verilmekle birlikte, süreklilik kazandırılmadığından istenilen düzeyde gelişme sağlanamamıştır. Avrupa'da kooperatiflerin pazar payları oldukça yüksektir.

With technological developments and population accumulated in cities, unemployment has become one of the most important problems of societies around the world. Migration wave starting in 1950s has reversed now. The continuation of remigration and the population balance once again reveal the importance of employment in the countryside. We have had an interview with Şemsi Bayraktar, the Chairman of the Union of Turkish Chambers of Agriculture (UTCA), one of the umbrella organizations on agriculture and rural issues.

► What is the importance of cooperativism in agriculture?

Cooperatives are the product of the consciousness and abilities of societies to cooperate so as to overcome difficulties in solidarity and achieve success together. 'United we stand, divided we fall' describes cooperatives in the best way. The representation and impact of cooperatives in social and economic life in our country is not sufficiently felt. Besides, cooperatives are not sufficiently owned by their partners. Cooperativism is very important in our agricultural structure where small businesses are concentrated. A mass of non-organized producers cannot protect themselves against large companies and traders, defend their rights, participate in the country's administration in a democratic manner and contribute to the country and solve their problems. On the contrary, well-organized producers can protect their own rights and interests.

► What are the countries in which agricultural cooperativism is put into action in the best way around the world? What is Turkey's global rank in this area?

Developed countries consider cooperatives as a third sector in addition to public and private sectors. Although importance and priority are attached to cooperatives in our country from time to time, development has not been achieved at the desired level since continuity cannot be ensured.

Örneğin Hollanda'da kooperatiflerin pazardaki payı yüzde 83'ü bulunurken, bu oran Finlandiya'da yüzde 79, İtalya'da yüzde 55, Fransa'da yüzde 50 düzeyindedir. Türkiye'de bu oran halen yüzde 2'ler seviyesindedir. Ülkemizde kooperatiflerin geliştirilebilmesi ve dünyadaki kooperatifler seviyesine ulaştırılabilmesi için; denetlenmesi, geliştirilmesi, devlet tarafından bu amaçla mali, teknik ve hukuki desteğin verilmesi gerekmektedir.

► **Tarım istihdamına ilişkin en güncel verileri paylaşabilir misiniz?**

İstihdam içinde tarımın payı son açıklanan rakam olan Ağustos verilerine göre yüzde 19,6'yı bulmaktadır. Tarım, her şeye rağmen 5 milyon 603 bin kişiye istihdam sağlamaktadır. Üstelik bunun 2 milyon 542 bini kadın istihdamıdır.

Tarım sektörü işsizliğin azaltılmasında önemli bir faktördür. Sektörden ayrılanlar ekonominin ve istihdamın küçüldüğü dönemlerde tekrar tarım sektörüne dönmektedirler. Tarım sektörü Türkiye'nin istihdam yapısında her zaman önemli bir yer tutmuştur. Toplam nüfus içerisinde kırsal nüfusun payı düşerken buna paralel olarak, toplam istihdam içerisinde tarımsal istihdamın payı da giderek düşmektedir. Fakat yine de Türkiye'de istihdam edilen 5 kişiden biri tarım sektöründedir. Dolayısıyla bu oran hala önemli bir büyüklüktedir.

► **2023 yılında Türkiye'nin dünyanın 5. tarımsal üretim ekonomisi olması hedefleniyor. Bu doğrultuda kırsalda ne gibi istihdam politikaları yürütülmeli?**

Kırsalda hızlı bir göç yaşanması ve köylerimizin büyük oranda nüfus kaybetmesi, özellikle tarımda genç nüfus kaybı, tarımsal üretimi doğrudan etkilemektedir. Nüfusu kırsalda tutacak projeler yürürlüğe konulmalı, kırsal kalkınma desteklenmeli, başta gıda sanayi olmak üzere kırsalda tarımsal girdi kullanan işletmelerin kurulması teşvik edilmelidir. İnsanların doğdukları yerde doymaları sağlandığında, şehirler de ağır göç baskısından uzaklaşacaktır. Tarımın küçük ve parçalı arazi yapısı, tarımsal eğitim ve yayım hizmetleri ile iş birliği konusundaki yetersizlikler, tarım-sanayi entegrasyonu ve pazarlama faaliyetlerinde etkinlik sorunları, sermaye ve mali kaynak yetersizlikleri, üretimin doğa koşullarına bağımlılığı ve verim düşüklüğü gibi yapısal sorunlar çözülmelidir. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerini etkin olarak götürmek, kırsal altyapıyı modernize etmek, toprak, su, orman, çayır mera, su ürünleri stokları gibi doğal kaynakları korumak hayati önemdedir. Özellikle genç nüfus açısından tarım ile ilgili özendirici çalışmalar yapılmalı, girişimcilik eğitimleri verilmeli alternatif gelir kaynakları konusunda yönlendirme yapılmalıdır. Gençlere ve kadınlara pozitif ayrımcılık yapan finansal destek sistemleri yaygınlaştırılmalı ve bu hedef kitlede bu desteklerle ilgili farkındalık oluşturulmalıdır. Uygulamada olan ve gençler için ilave puanlar verilen kırsal kalkınma desteklerinin yaygınlaştırılması bu hibelere genç çiftçilerin ve yeni mezunların daha kolay ulaşması sağlanmalıdır. Genç çiftçiler için tarıma yönelik mikro kredi uygulamaları yaygınlaştırılmalı, kırsal alanda konut desteği, finansman desteği ve danışmanlık desteklerinde iyileştirmeler yapılmalıdır.

The market share of cooperatives is quite high in Europe. In the Netherlands, for example, the share of cooperatives in the market is 83 percent followed by 79 percent in Finland, 55 percent in Italy and 50 percent in France. In Turkey, this ratio is still at 2 percent. In order to develop cooperatives in our country and to make them achieve the level of cooperatives in the world, they must be audited and improved and the state must provide them with financial, technical and legal support to this end.

► **Could you please share the most up-to-date data on agricultural employment?**

The share of agriculture in employment amounts to 19.6 percent according to the most recent data published in August. Agriculture provides employment for 5,603,000 people in spite of all drawbacks. Moreover, 2,542,000 of this figure are composed of women. The agricultural sector is an important factor in reducing unemployment. Those who leave the agricultural sector return to the sector during the periods when the economy and employment shrink. The agricultural sector has always held an important place in Turkey's employment structure. The share of rural population within total population decreases just like the share of agricultural employment within total employment. But one of 5 people employed in Turkey works in the agriculture sector. Therefore, this ratio is still of considerable size.

► **Turkey aims to become the world's 5th largest agricultural production economy by 2023. In this direction, which employment policies should be carried out in the countryside?**

Rapid migration in the countryside and significant loss of population in our villages, especially the loss of young population in agriculture, directly affect agricultural production. Projects aimed at keeping the population in the countryside should be put into force, rural development should be supported, and it should be encouraged to establishment enterprises using agricultural inputs in rural areas, especially food industry. When people are enabled to get their subsistence where they were born, the cities will be far away from heavy immigration pressure. Small and fragmented land structure in agriculture, insufficiency in cooperation with agricultural education and publication services, problems of effectiveness in agri-industry integration and marketing activities, capital and financial resource deficiencies, the dependence of production on natural conditions and low yield should be sorted out. It is vital to offer effective education, health and social security services, modernize the rural infrastructure and protect natural resources such as soil, water, forests, meadows, pastures and fishery stocks. Activities should be performed to encourage agriculture especially for the young population, entrepreneurship training events should be organized and guidance should be offered on alternative sources of income. Financial support systems that offer positive discrimination for young people and women should be expanded and awareness should be raised on such supports for this target group. Ongoing rural development supports providing additional points for youngsters should be expanded and young farmers and new graduates should be enabled to access more easily to these grant schemes. Agricultural microloan practices should be expanded for young farmers and housing support, financing support and consultancy support should be improved in rural areas.

► **Tarımda katma değeri artırmak adına çiftçilerin eğitimi çok önemli. TZOB bu konuda ne gibi çalışmalar yürütüyor?**

Kırsalda kalkınmanın sağlanması, tarım ve diğer doğal kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanılmasına, gerekli yatırımların yapılmasına, bu bölgedeki alanların ekonomiye kazandırılmasına bağlıdır.

Eğitim yetersizliği sebebiyle kırsaldaki kaynaklar verimli kullanılamamakta, beklenen üretim ve gelir elde edilememektedir. Ekonomik sosyal ve örgütsel gelişme de sağlanamamaktadır.

Kırsal alanda bilgiye ulaşmanın yolu eğitimden geçer. Bu düşünce ile Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Tarım ve Orman Bakanlığı ile çiftçi eğitimi, kadın çiftçi eğitimi, genç çiftçi eğitimi, sürü yönetimi elemanı eğitimi, tarım danışmanları eğitimi üzerine işbirliği protokolü imzalayarak mesleki eğitimleri birlikte yapmaktadır. Bu kapsamda, 2013-2018 yılları arasında "Kadın Çiftçi", "Genç Çiftçi", "Sürü Yönetimi Elemanı Benim", "SGK Bilgilendirme", "Güvenli Traktör Kullanımı", "Tarım Danışmanları", "Zirai Mücadele İlaçlarının Güvenli ve Sürdürülebilir Kullanımı", "Bitki Sağlığı ile ilgili çiftçi eğitimleri", "Ceviz Budama", "Ziraat Odaları Otomasyon Sistemi", "Mevzuat", "Sulama" eğitimleri ve Ziraat Odalarının düzenlemiş olduğu eğitimler kapsamında yaklaşık 600 bin kişiye eğitim verilmiştir. Bunların 190 binini kadın çiftçilerimiz oluşturmuştur. Bu eğitimlerden "Kadın Çiftçi", "Genç Çiftçi", "Sürü Yönetimi Elemanı Benim", "Zirai Mücadele İlaçlarının Güvenli ve Sürdürülebilir Kullanımı", "Bitki Sağlığı" ile ilgili çiftçi eğitimleri devam etmektedir. Ziraat Odalarımız tarımın yeniliklerini çiftçilerimize benimsetmek ve bilgilerini arttırmak amacıyla 755 bin çiftçimizi fuarlara götürmüştür.

Tarım teknolojisindeki yeniliklerin çiftçilerimize özellikle de kadın çiftçilerimize ulaştırılmasının çabası içerisindeyiz. Kadın çiftçilerimizin eğitimlerde öğrendiklerini, çocuklarına yani geleceğin çiftçilerine ulaştıracaklarını umut ediyoruz.

► **Farmer training is very important to increase added value in agriculture. Which activities are performed by UTCA in this regard?**

Rural development depends on the efficient and sustainable use of agricultural and other natural resources, the completion of necessary investments and the integration of rural areas to the economy. Due to the lack of education, resources in the countryside cannot be used efficiently and expected production and income cannot be achieved. Economic, social and organizational development cannot be achieved, either. The way to access information in the countryside is through education. To this end, the Union of Turkish Chambers of Agriculture signed a cooperation protocol with the Ministry of Agriculture and Forestry on farmer training, the training of female farmers, the training of young farmers, the training of herd management employees as well as the training of agricultural consultants and organizes joint vocational training events within the framework of this protocol. In this context, nearly 600,000 people were trained between 2013 and 2018 within the trainings events titled "Female Farmers", "Young Farmers", "I am the Herd Management Employee", "Information on the Social Security Institution", "Safe Tractor Driving", "Agricultural Consultants", "Safe and Sustainable Use of Agricultural Pesticides", "Farmer Training Events Related to Plant Health", "Walnut Pruning", "The Agriculture Chambers Automation System", "Legislation" and "Irrigation" as well as the training events held by Agricultural Chambers. Female farmers made up 190,000 of these participants. Out of these training events, farmer training activities regarding "Female Farmers", "Young Farmers", "I am the Herd Management Employee", "Safe and Sustainable Use of Agricultural Pesticides" and "Plant Health" are still going on. Our Agricultural Chambers took 755,000 farmers to fairs in order to make them embrace agricultural innovations and to increase their knowledge. We strive to bring the innovations in agricultural technology to our farmers, especially female farmers. We hope that our female farmers will transfer what they have learned in such training events to their children or, in other words, the farmers of the future.

KAMU DESTEKLERİNİN KIRSAL İSTİHDAM AÇISINDAN ÖNEMİ

IMPORTANCE OF PUBLIC AIDS IN TERMS OF RURAL EMPLOYMENT

Doç. Dr. (Assoc. Prof.) Savaş KARAGÖZ
Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Faculty of Education, Aksaray University

Türkiye'nin uzun yıllardan bugüne en önemli sorunlarından biri olan göçün ana sebepleri içerisinde en çok dikkat çeken neden, kırsal alanla ilgili istihdam sorunudur. Dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler istihdam sorununu çözmek için çok çeşitli tedbirler almış ve almaktadırlar. Bu tedbirlerin en önemlisi ise kamu destekleridir. İşsizlik ise ülkemizde özellikle de kırsal kesim açısından en ciddi sorunların başında yer almaktadır. İstihdam, bir ülkedeki mevcut iş gücünün, ekonomik ve sosyal getirisi olan faaliyetlerde devamlı olarak çalıştırılmasıdır. İstihdam kavramı dar anlamda sadece çalışanların üretim sürecinde kullanılmasını; geniş manada ise emek, sermaye, toprak gibi üretim sürecinde rol alan tüm faktörleri içermektedir. İstihdam sorunu özellikle gelişmekte olan ülkelerde büyük problemleri beraberinde getirmektedir. Türkiye'de istihdamın yapısı incelendiğinde tarım sektörünün her zaman önemli olduğu görülmektedir. Ülkemizde yıllar itibarıyla toplam nüfus içerisinde kırsal nüfusun payı, toplam istihdam içerisinde ise tarımsal istihdamın payı giderek düşmektedir. Kırsal kalkınma çalışmaları; kırsal alanların fiziki, sosyal ve ekonomik koşullarının en üst seviyeye çıkarılmasını, başta istihdam sorunu olmak üzere kırsal alanların yok olmasına neden olabilecek dışa göç hareketlerini önlemeyi, kırsal nüfusun buldukları yerde kalkındırılmasını amaçlayan çalışmalardır. Kırsal kalkınma politikaları yalnızca kırsal alanın kalkınmasını sağlamakla kalmaz aynı zamanda bütün ülkenin kalkınmasında da ciddi rol oynar. Türkiye gibi kırsal alan oranı ve kırsal alanlarda yaşayan nüfusu fazla olan ülkelerde kırsal kalkınma projeleri hayati önem arz etmektedir.

TKDK DESTEKLERİ KIRSAL İSTİHDAMA KATKI SAĞLIYOR

Kamu destekleri ile birlikte özellikle ülkemizde son yıllarda bu sorunun üstesinden gelinmeye çalışılmaktadır. Kırsal alan istihdamına yönelik olarak Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili kuruluşu olan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) kurulduğu günden itibaren kamudan almış olduğu destekle ülke genelinde 42 ilde tarım, hayvancılık, su ürünleri, meyve ve sebze işleme, yenilenebilir enerji gibi alanlarda kırsal

One of the main causes of migration, which has remained one of the most important problems in Turkey for long years, is the problem of rural employment. Developed and developing countries in the world have taken and are still taking a wide range of measures to solve the employment problem. Public aids constitute the most important measure in this direction. Unemployment is one of the most critical problems in our country, especially in terms of rural areas. Employment is the continuous operation of the current labor force in a country as regards activities with economic and social return. The concept of employment involves the use of employees in a production process in a narrow sense, and all the factors integrated into the production process such as labor, capital and land in a broader sense. The employment problem brings about major problems, especially in developing countries. When examining the structure of employment in Turkey, it is seen that the agricultural sector has always been important. However, the share of rural population within total population gradually decreases within years just like the share of agricultural employment within total employment. Rural development actions aim to result in the optimization of the physical, social and economic conditions of rural areas, to prevent external migration movements which may lead to the disappearance of rural areas especially by sorting out the employment problem and to uplift rural population in their own areas. Rural development policies not only ensure the development of rural areas, but also play a critical role in the development of the entire country. Rural development projects are of vital importance in countries such as Turkey with a relatively high ratio of rural areas and a relatively high level of rural population.

ARDSI AIDS CONTRIBUTE TO RURAL EMPLOYMENT

Public aids have been instrumental in our country especially in recent years to overcome this problem. The Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI), the relevant organization of the Ministry of Agriculture and Forestry for rural employment, has offered economic public aids to the families living in the rural areas of 42 provinces throughout the country in areas such as agriculture, animal breeding, fisheries, fruit and vegetable

alanda yaşayan ailelere ekonomik açıdan kamu desteği sağlayarak destek olmaktadır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında kalkınmalarının temelinde yetiştirmiş oldukları üretici beyinler görülmektedir. Üretici beyin olmak; ham maddeden katma değeri yüksek mamul elde etme, mamul madde üreten teknik materyalleri üretme ve bu materyalleri kullanma becerisine sahip olmayı gerektirmektedir. Kamu destekleri özellikle endüstrileşmeye bağlı olarak artan köyden göçün önüne geçmektedir. Makine ve ekipman desteği sayesinde, üretilen ham maddelerin katma değeri yüksek mamul madde şekline getirilmesi, kırsal alan nüfusuna yüksek maddi kazançlar sağlamaktadır. Aynı zamanda kırsal alan kadınları, kamu destekleri sayesinde almış oldukları eğitimle, nitelikli işgücü sınıfına dâhil olmaktadır. Bunun sonucunda kadın girişimcilerin sahip oldukları işletmelerin sayısı ülkemizde artış göstermektedir. TKDK, Avrupa Birliği tarafından sağlanan fonları kırsaldaki girişimcilere aktarmakta olup, gençleri kırsalda tutarak ve oralarda cazibe merkezi oluşturup kırsala yönlendirerek işsizlik sorununun çözümüne katkı sunmaktadır. TKDK'nın verdiği hibeler sonucunda kırsala yapılan yatırımın 10.2 milyar liraya ulaştığı ve Kurumun desteklediği yatırımların istihdama büyük katkı sağladığı görülmektedir. Söz konusu yatırımlar ile bugüne kadar 60 bin kişi iş sahibi olurken, Kurum bu sayıyı 2023 vizyonuna uygun olarak 100 bine çıkarmayı hedeflemektedir.

KAMU DESTEKLERİNİN ÖNEMİ

Öte yandan kırsal istihdama yönelik kamu destekleri sosyo-ekonomik anlamda da önemli katkılar sunmaktadır. Bu faydaları şu şekilde sıralayabiliriz:

processing and renewable energy through the support received from public authorities since its foundation. Given developed countries, the productive brains educated thereby play a critical role in their development. Being a productive brain requires the ability to obtain products with high added value from raw materials, manufacture technical materials required for products and use such materials. Public aids particularly prevent migration from villages to cities, which is increasing due to industrialization. Transformation of raw materials into products with high added value fuelled by the machinery and equipment support generates lucrative financial gains for the rural population. At the same time, rural women become a part of the qualified workforce owing to the training they have received through public aids. As a result, the number of enterprises owned by women entrepreneurs is increasing in our country. ARDSI transfers the funds extended by the European Union to entrepreneurs in the countryside, keeping young people in the countryside, creating centers of attraction there, directing them to the countryside so as to contribute to the solution of the unemployment problem. As a result of the grants extended by ARDSI, it is observed that the investments made in the countryside reached TRY 10,2 billion and the investments supported by the Institution significantly contribute to employment. With these investments, 60,000 people have been employed so far while the Institution aims to raise this number to 100,000 in accordance with 2023 vision.

IMPORTANCE OF PUBLIC AIDS

On the other hand, public aids intended for rural employment also offer considerable contributions in the socio-economic sphere. We can list these benefits as follows:

- Kırsal alanda istihdam sağlanması çarpık kentleşmenin önüne geçmektedir. Bu durum hem zaman hem de ekonomik açıdan israfı önlemektedir.
- Göçle birlikte şehirlerde derslik sıkıntısı çekilirken çoğu kırsal alanda sınıflar boş durmaktadır. Bu durum taşınabilir eğitim sistemini beraberinde getirmektedir. Kamu desteği ve kırsal alan istihdam politikaları günden güne bu problemin üstesinden gelineceğini göstermektedir.
- Kamu destekleri; kırsal alan nüfusuna tarım ve hayvancılık konusunda bilinçli üretici, nitelikli işgücü, etkili ve verimli ekipman kullanma becerisi kazandırmaktadır.
- Kamu destekleri vasıtasıyla kırsal alanlardaki küçük işletmelerin sayısında artış sağlanmıştır. Yoksulluk seviyesi düştükçe kırsal alanda eğitimin seviyesi yükselmeye başlamıştır.
- Kamu destekleri aracılığıyla kırsal alanın yapısına uygun Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme Politikaları oluşturulmaya başlanması ve ilgili eğitim kurumları ile işbirliğinin daha etkin bir şekilde sürdürülmesi kırsal alanda istihdamın artırılmasına yönelik önemli adımlardan bir tanesidir.

ÖNERİLER

- Kırsal istihdamın artırılması için TKDK desteği alan il sayısının artırılarak üretim odaklı bölge şartlarına uygun üniversite ve mesleki liselerle işbirliği sağlanmalıdır.
- Kırsaldaki kadınlar, ürünlerinin pazarlanması konusunda kamu kurumlarınca destek sağlanarak cesaretlendirilmeli ve bilgilendirilmelidir.

- Provision of employment opportunities in rural areas prevent unplanned urbanization. This prevents the waste of both time and economic resources.
- While there is a shortage of classrooms cities because of migration, the classrooms in most rural areas are empty. This paves the way for the mobile (transported) education system. Public aids and rural employment policies show that this problem will be overcome day by day.
- Public aids introduce into the rural population sensible growers and breeders in terms of agriculture and animal breeding, qualified labor as well as the ability to use equipment in an effective and efficient way.
- There has been a rise in the number of small enterprises in rural areas through public aids. As the level of poverty falls, the level of education has begun to rise in rural areas.
- Development of Vocational Training and Skill Development Policies harmonized with the structure of rural areas through public aids and the improvement of cooperation with relevant education institutions in a more effective manner constitute one of the important steps towards increasing employment in rural areas.

RECOMMENDATIONS

- In order to improve rural employment, the number of provinces that are eligible for ARDSI support should be increased and production-oriented collaborations should be established with universities and vocational high schools by considering regional conditions.
- Women in the countryside should be supported, encouraged and informed by public institutions regarding the marketing of their products.

TÜRKİYE'NİN KIRSAL KESİMİNDE GENÇ VE KADIN İŞ GÜCÜ İSTİHDAMI

YOUTH AND FEMALE EMPLOYMENT IN THE RURAL PART OF TURKEY

Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ – Dr. Bahar AYDIN CAN

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü – Kocaeli Üniversitesi Arslanbey MYO Öğretim Görevlisi
Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Ankara University – Lecturer, Arslanbey Vocational College, Kocaeli University

Ülkelerde nüfus artışı ile birlikte iş gücü de artmakta ve bu iş gücüne istihdam olanakları yaratmak önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye ekonomisinde sanayileşmenin artması ile birlikte köyden kente göç hız kazanmıştır. Bu nedenle kırsal alandaki nüfus giderek yaşanmaktadır. Oysa gelecekte kırsal alanın refahı, tarımsal üretimin gelişmesi ve sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması için kırsaldaki genç nüfusun ve tarımda iş gücüne katılma oranı yüksek olan kadın nüfusunun, tarımda uzmanlaşması gerekmektedir. Bu nedenle kırsal kesimde genç ve kadın iş gücü istihdamı farklı boyutlarıyla incelenmeli ve daha iyi değerlendirilmesine yönelik çözüm önerileri üretilmelidir.

Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerinden ve daha önce yapılan konuyla ilgili çalışmaların sonuçlarından yararlanılarak kırsal kesimdeki genç ve kadın iş gücü istihdamı incelenmiş, işsizlik olgusu ve nedenleri değerlendirilmiştir.

KIRSAL KESİMDE NÜFUS VE İSTİHDAM YAPISI

TÜİK 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de 82 milyon kişi olan toplam nüfusun %7.7’si kırsal alanda yaşamaktadır. Türkiye’de 2009-2018 döneminde kırsal nüfus oranı incelendiğinde 2009 yılında %24.5 iken, bu oran 2018 yılında %7.7’ye gerilemiştir. 2013 yılından itibaren ise ilgili yasa gereği yapılan idari bölünüş kırsal nüfus oranının daha da azalmasına neden olmuştur.

Kırsal kesimde iş gücü istihdamına yönelik veriler 2013 yılına kadar getirilebilmektedir. 2013 yılında kırsal kesimdeki işsizlerin (576.000 kişi) iş arama süreleri incelendiğinde; %76.9’unun bir yıldan az, %15.6’sının bir yıldan fazla, %4.9’unun iki yıldan fazla, %2.6’sının da üç yıldan fazla süredir iş aradığı saptanmıştır.

Kırsal kesimde istihdam edilen nüfusun %64.4’ünü erkek, %35.6’sını kadın nüfusu oluşturmaktadır. İstihdam edilen nüfusun çoğunluğu lise altı eğitim alanlardır. Ancak okur-yazar olmayan nüfus da istihdamda yer almaktadır. İstihdam edilen nüfusun %71.9’unu lise altı eğitim alanlar, %6.4’ünü lise eğitimi alanlar, %5.7’sini mesleki veya teknik lise eğitimi alanlar, %6.4’ünü yükseköğretim görenler, %9.6’sını da okur-yazar olmayanlar oluşturmuştur.

Kırsal kesimde istihdam edilenlerin %60.2’si tarım sektöründe çalışmaktadır. 2013 yılında tarımda istihdam edilen toplam 5.3 milyon kişinin %48.9’u ücretsiz aile işçisi olarak, %42.7’si kendi hesabına, %7.4’ü ücretli veya yevmiyeli, %1’i de işveren olarak çalışmıştır. Bununla birlikte, kırsal kesimde tarım sektöründe istihdam edilenlerin oranı giderek azalmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların bir bölümü başka iş olanağı olmadığı için bu sektörde yer almaktadır. Diğer sektörlerde iş bulabilenler tarım sektöründen ayrılmaktadırlar. Ancak ekonomik kriz dönemlerinde tekrar tarım sektörüne dönmektedirler.

KIRSAL KESİMDE GENÇ İŞ GÜCÜ İSTİHDAMI

2013 yılında kırsal kesimde yaşayan 15-24 yaştaki nüfusun (3.6 milyon kişi) iş gücüne katılma oranının %42.4, işsizlik oranının %13.7, tarım dışı işsizlik oranının %23.2, istihdam oranının ise %36.6 olduğu saptanmıştır. Kırsal kesimde genç işsizliği olgusunun temelinde gençlerin tarım sektörünü, ürettikleri ve gelir sağlayarak yaşam koşullarını iyileştirdikleri bir çalışma alanı olarak görmemeleri yatmaktadır.

Türkiye genelindeki genç nüfus ile karşılaştırıldığında, kırsal kesimdeki genç nüfusun iş gücüne katılma oranının daha yüksek, işsizlik

Parallel to population growth in countries, labor force also grows and creating employment opportunities for this workforce poses a major problem. With the rise of industrialization in Turkey’s economy, migration from villages to cities has gained momentum. Therefore, the rural population is gradually aging. However, in order to ensure the welfare of rural areas, the development of agricultural production and sustainable development in the future, the young population in the countryside and the female population with a high rate of participation in agriculture need to specialize in agriculture. Therefore, youth and female employment in rural areas should be examined by considering different aspects and solutions should be developed towards the better use of such human resources.

Making use of the data of Turkish Statistical Institute (TURKSTAT) and the results of previous studies on the subject, this study examines youth and female employment and deals with the phenomenon of unemployment and the underlying causes.

POPULATION AND EMPLOYMENT STRUCTURE IN RURAL AREAS

According to TUIK’s 2018 data, 7.7% of the total population of Turkey, 82 million, live in rural areas. When the rate of rural population in Turkey is examined between 2009 and 2018, it decreased from 24.5% in 2009 to 7.7% in 2018. Starting from 2013, the administrative division made according to the relevant law led to a further reduction in the rate of rural population.

Data for labor employment in rural areas dates back to 2013. When the job search period for the unemployed (576,000 people) in rural areas is examined for 2013; it is found out that 76.9% of them looked for jobs for less than one year, 15.6% for more than a year, 4.9% for more than two years and 2.6% for more than three years. 64.4% of the population employed in rural areas is composed of male and 35.6% female population. Majority of the employed population is composed of those receiving sub-high school education. However, the illiterate population is also involved in employment. 71.9% of the employed population is composed of those receiving sub-high school education, 6.4% high school education, 5.7% vocational or technical high school education, 6.4% higher education and 9.6% those who are illiterate.

60.2% of those employed in rural areas work in the agricultural sector. 48.9% of the total of 5.3 million people employed in the agricultural sector in 2013 were free family workers, 42.7% worked on their own account, 7.4% worked on salary or daily wages and 1% worked as employers. However, the proportion of those employed in the agricultural sector in rural areas is gradually decreasing. Some of the employees in the agricultural sector are involved in this sector because there is no other job opportunity. Those who can find jobs in other sectors stop working in the agricultural sector. However, they return to the agricultural sector during the times of economic crisis.

EMPLOYMENT OF YOUTH LABOR IN RURAL AREAS

In 2013, it is found out that the labor force participation rate of the population aged between 15 and 24 (3,6 million people) living in rural areas was 42.4%, their unemployment rate 13.7%,

oranının ise daha düşük olduğu saptanmıştır. Bunun en önemli nedeni ise bu kesimdeki gizli işsizliktir. Bu durum ise birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Öncelikle bu kesimdeki gençlerin çoğu tarımsal üretim becerilerini geliştirecek yeterli niteliğe sahip değildir. Tarımla ilgili eğitim ve öğretime erişim zorlukları vardır ve girişimci yönlerini geliştirememektedirler. Finansman konusundaki bilgileri yetersizdir ve teminat sorunları nedeniyle finans kaynaklarına ulaşamamaktadırlar. Tarımsal üretimden elde edilen gelir istedikleri yaşam koşullarını sağlamak için yetersizdir. Ayrıca tarımsal üretimin geliştirilmesi ve yönlendirilmesi konusunda düşünce ve görüşlerinin dikkate alınmadığını düşünmektedirler.

KIRSAL KESİMDE KADIN İŞ GÜCÜ İSTİHDAMI

Kırsal alanda kadının iş gücüne katılma oranı ülke genelindeki iş gücüne katılma oranına göre daha yüksektir. Kırsal alanda tarım kesiminde istihdam edilen kadınların çoğunluğu statüsü düşük, emek yoğun işlerde çalışmaktadır. Tarım kesimindeki kadınların üretime katılım düzeyleri, ailenin sahip olduğu arazi ve hayvan varlığına, gelire ve ürün desenine göre değişmektedir. Ancak, tarımda mekanizasyon düzeyi arttıkça kadın tarımsal üretimden kopmakta ve çalışma potansiyeli ev kadınlığına yönelmektedir. Az topraklı ailelerde kadınlar mevsimlik işçilik başta olmak üzere bitkisel ve hayvansal üretimin her aşamasına katılmaktadır. 2013 yılında kırsal kesimde yaşayan kadınların iş gücüne katılma oranının %36.7, işsizlik oranının %4.5, istihdam oranının ise %35.0 olduğu saptanmıştır. Kırsal kesimde istihdam edilen kadınların (3.1 milyon kişi) %80.1'i tarım sektöründe çalışmıştır. Tarımda istihdam edilen kadınların (2.5 milyon kişi) ise %80.6'sı ücretsiz aile işçisi olarak, %14.3'ü kendi hesabına, %5'i ücretli veya yevmiyeli, %0.1'i de işveren olarak çalışmıştır.

KIRSALDA YOKSULLUK AZALTILMALI

Türkiye'de kırsal kesimdeki kadın ve genç nüfusun iş gücüne katılma oranı daha yüksek, işsizlik oranı ise daha düşüktür. Bunun en önemli nedeni ise bu kesimdeki gizli işsizliktir. Türkiye'de tarım işletmelerinin çoğunluğu küçük ve parçalı arazilere sahiptir. Diğer taraftan, kırdan kente olan göç devam etmektedir. Kırsal kesimde yaşayan ve tarımla uğraşmak istemeyen genç nüfus fırsat bulduğunda kente göçmektedir. Kırsal kesimde, tarım arazilerinin arttırılamaması ve tarımın giderek makineleşmesi iş gücü fazlasına neden olmaktadır. Ayrıca kentlerde gelişme ivmesi kazanan sanayi ve hizmetler sektörünün iş gücü talebi de göç hareketlerini hızlandırmaktadır.

non-agricultural unemployment rate 22.2% and non-agricultural employment rate 36.6%. The phenomenon of youth unemployment in rural areas is caused by the fact that young people do not consider the agricultural sector as an area of employment where they can produce and improve their living conditions by generating income. Compared to the youth population across Turkey, the youth population in rural areas was found to have a higher labor force participation rate and a lower unemployment rate. The most important reason for this is the disguised unemployment in this group. This occurs due to many reasons. First of all, most young people in this group are not qualified enough to develop their agricultural production skills. They have difficulty in access to agricultural education and training and they are unable to develop entrepreneurial skills. They have limited finance knowledge and fail to achieve financial resources due to guarantee problems. Income from agricultural production is insufficient to offer the living conditions they desire. They also think that their thoughts and views on the development and guidance of agricultural production are not taken into account.

EMPLOYMENT OF FEMALE LABOR IN RURAL AREAS

In rural areas, women's labor force participation rate is higher than women's labor force participation rate across the country. The majority of women employed in the agricultural sector in rural areas work in low-profile, labor-intensive jobs. Women's levels of participation in production in the agricultural sector vary according to the land and animal owned by families, income and crop pattern. However, as the level of mechanization increases in agriculture, women break away from agricultural production and tend to act as housewives. In families with limited land ownership, women participate in all stages of plant and animal production, especially as seasonal labor. In 2013, it is found out that the labor force participation rate of the female population living in rural areas was 36.7%, their unemployment rate 4.5% and employment rate 35.0%. 80.1% of the women employed in rural areas (3.1 million people) worked in the agricultural sector. 80.6% of the women employed in the agricultural sector (2.5 million people) were free family workers, 14.3% worked on their own account, 5% worked on salary or daily wages and 0.1% worked as employers.

Kırsal kesimdeki istihdam sorununun temelinde genç nüfusun ve özellikle kadınların eğitilmesi yatmaktadır. Kadın iş gücü, ekonomik kalkınmada daha etkin yararlanılmasında, gelir dağılımının dengelemesinde ve hane halkı gelirinin artırılmasında, kısaca üretim artışında bir zorunluluktur. Türkiye ekonomisinde tarım sektörünün yeri oransal olarak azalsa da önemini korumaktadır. Türkiye'de tarım sektörü ile kırsal kesim bütünleşmiş durumdadır ve kırsal kesimde yaşayanların büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Türkiye'de kırsal kesimde tarım dışı iş olanakları da oldukça kısıtlı olup, kırsal kesimde yaşayanların çoğunluğu için tarım sektörü neredeyse tek iş alanı olmaktadır. Kırsal kesimde iş olanaklarının az olması ve tarım sektöründeki gelir yetersizliği bu kesimde yoksulluğu da ortaya çıkarmaktadır. İşsizliğin azaltılması için ise öncelikle yoksulluğun azaltılması gerekmektedir.

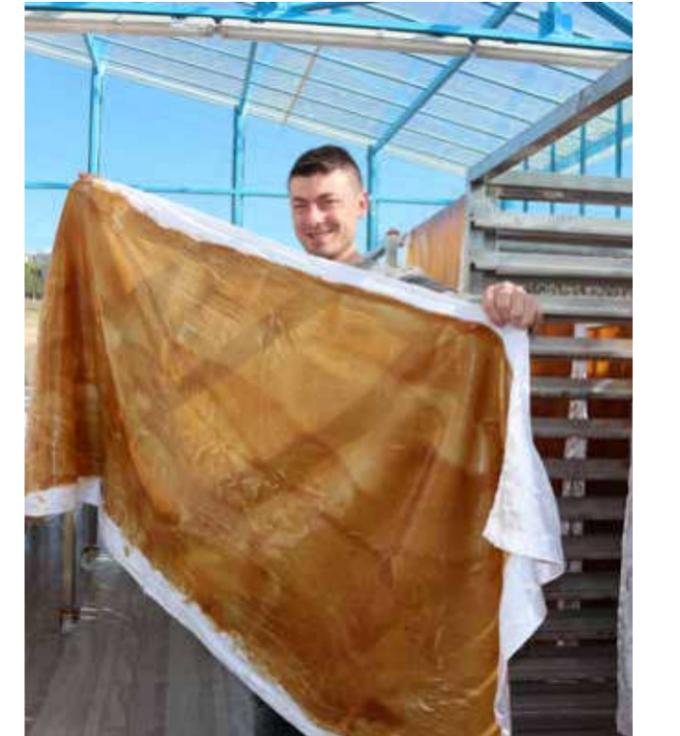
KAYNAKÇA/ REFERENCES

- Akar, O., 2017. Tarımın Geleceği Genç Çiftçiler, <http://www.turktob.org.tr/tr/tarimin-gelecegi-genc-ciftciler/22951>, Erişim Tarihi: 09.11.2019.
- Akar, O., 2017. Tarımın Geleceği Genç Çiftçiler, <http://www.turktob.org.tr/tr/tarimin-gelecegi-genc-ciftciler/22951>, Date of Access: November 9, 2019.
- Ata, N., 2006. Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılma Oranı Hakkında Bir Not, *İşveren Dergisi*, 44(4):19-20.
- Aydemir, C., 2013. Türkiye'de İşgücü Yapısı, İşsizlik ve Kırsal Alan, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1):115-138.
- Aydın Can, B., Engindeniz, S., 2017. Kırsal Kesimde Gençlerin İstihdam Sorunları: Türkiye Üzerine Bir İnceleme, *Kayıt Dışı İstihdam ve Ekonomi* (Editör: Koç, S., Orhan, A., Gözen, M.Ç.), s.141-158, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Aydın Can, B., Engindeniz, S., 2019. Türkiye'de Kırsal Kesimdeki Kadınların İstihdam Sorunları, *Dünden Bugüne Ekonomi Yazıları II* (Editör: Orhan, A., İnce, M.R., Demir, S.), s.82-105, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Çundur, F., Bölükbaş, M., 2014. Türkiye'de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2):77-93.
- Gülçubuk, B., 2008. Türkiye'de Kırsal Alanda Kadın, *Kırsal Alanda Kadın Çalıştayı*, 15-17 Ekim, 2008, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kızılcahamam-Ankara.
- Gülçubuk, B., 2008. Workshop on Rural Women in Turkey, October 15-17, 2008, Ministry of Agriculture and Rural Affairs, Kızılcahamam-Ankara.
- Olhan, E., 2011. Türkiye'de Kırsal İstihdamın Yapısı, *Birleşmiş Milletler Ortak Programı*. http://www.unpd.org/content/dam/turkey/docs/projectdocuments/Pov Red/MDG_F_1928/UNDP-TR-YEM_Kırsal%20İstihdam.pdf, Erişim Tarihi: 08.11.2019.
- Olhan, E., 2011. Türkiye'de Kırsal İstihdamın Yapısı, *Birleşmiş Milletler Ortak Programı*. http://www.unpd.org/content/dam/turkey/docs/projectdocuments/Pov Red/MDG_F_1928/UNDP-TR-YEM_Kırsal%20İstihdam.pdf, Date of Access: November 8, 2019.
- Özer, M., Biçerli, K. 2003. Türkiye'de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1):55-86.
- TÜİK, 2019. Nüfus ve İşgücü İstatistikleri, <https://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12.11.2019.
- TÜİK, 2019. Population and Labor Statistics, <https://www.tuik.gov.tr>, Date of Access: November 12, 2019.
- Yürük, E., Engindeniz, S., 2019. Tarım Sektöründe Kadın İşgücü İstihdamındaki Gelişmeler, *Uluslararası Multidisipliner Akademik Çalışmalar Sempozyumu*, 19-21 Nisan 2019, İzmir, s.149-156.
- Yürük, E., Engindeniz, S., 2019. Developments in Female Employment in the Agricultural Sector, *International Symposium on Multidisciplinary Academic Studies*, April 19-21, 2019, İzmir, s.149-156.

POVERTY SHOULD BE REDUCED IN THE COUNTRYSIDE

Labor force participation rate of the female and youth population in rural areas is higher in Turkey while their unemployment rate is lower. The most important reason for this is the disguised unemployment in this group. The majority of agricultural enterprises in Turkey own small and fragmented land. On the other hand, migration from the countryside to cities is still going on. Young population living in rural areas who do not want to engage in agriculture move to cities when they are offered an opportunity. In rural areas, the failure to increase agricultural land and the increasing mechanization in agriculture lead to surplus labor. Besides, the labor demand of the industry and service sector, which is gaining momentum in cities, also accelerates migration movements.

Education of young population and especially women underlies the problem of employment in rural areas. Female labor force is a necessity for the more effective use of human resources in economic development, the balancing of income distribution and the rise of household income and, in short, production growth. Although the position of the agricultural sector in the Turkish economy proportionally deteriorates, it still remains important. The agricultural sector and rural areas are integrated into each other in Turkey, and the majority of those living in the countryside are employed in the agricultural sector. Non-agricultural job opportunities are also very limited in the rural areas of Turkey and the agricultural sector remains almost the only area of employment for the majority of those living in rural areas. The lack of job opportunities in rural areas and the lack of income in the agricultural sector also pave the way for poverty in this group. In order to reduce unemployment, poverty must be reduced as a priority.

KIRSAL İSTİHDAMDA MEVCUT DURUM VE İSTİHDAM ARTIRICI PROJELER

A SNAPSHOT OF RURAL EMPLOYMENT AND EMPLOYMENT-ENHANCING PROJECTS

Prof. Dr. Fahri YAVUZ – Dr. (Phd.) Şerif DİLEK

Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü-Kırklareli Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Atatürk University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics – Kırklareli University, School of Applied Sciences

Kırsal alanlarda tarım dışı istihdamın artırılması çabaları son yıllarda daha da önem kazanmıştır. Kırsalda yaşam ve iş şartlarını iyileştirerek özellikle gençlerin kırsalda kalmasına zemin hazırlayacak; yani kırsalı cazip kılacak kırsal kalkınma politikalarına daha çok ağırlık vermek, tarımdan çekilen nüfusa kırsalda istihdam sağlayacak yatırımlar yapmak ve projeler üretmek gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda, kırsal istihdam durumu ve kırsaldaki tarım dışı istihdamı artırıcı projeler üzerine değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır.

KIRSAL NÜFUS

Cumhuriyetin ilk çeyrek asrında %75 civarında olan kırsal nüfus, 2017 dünya bankası verilerine göre %25,6 olmuştur. Bu süreçte önceleri kış aylarında gurbetçi olarak şehirlere çalışmaya giden yetişkinler ve gençler, iş imkânlarının artmasıyla beraber gurbette (büyük şehirler, Avrupa) daha uzun süre kalmaya başlamıştır. İlk zamanlar kazandıkları birikimleri köyüne getiren ve burada çiftçilik faaliyetleriyle uğraşan bu gurbetçiler 1980'lerde kırsalda ekonominin canlanmasına sebep olmuşlardır. Ancak şehir hayatına ve Avrupa'daki yaşama alışan gurbetçiler memleketlerinde daha kısa süreli kalmaya başlamış ve ailelerini de büyük şehirlere, Avrupa'ya götürmüşlerdir. Bu süreç; köyden vasıflı iş gücünün tamamen ayrılmasına, dışarıda kazanılanların kazanılan yerde harcanmasına ve köylerdeki nüfusun yaşlanmasına neden olmuştur. Özellikle tarımsal kaynakları sınırlı olan kırsal bölgelerde 2000'lerden sonra yaşlıların da çocukları tarafından kente götürülmesiyle birçok bölgede kış aylarında köyler tamamen boşalmıştır. Tüm bu gelişmeler, kırsal nüfusun ve dolayısıyla istihdamın gittikçe azalma riskini Türkiye'nin gündemine taşımıştır.

KIRSAL NÜFUSTA YAŞLANMA

Tarımdaki verim açığının tam giderilememesi yanında çiftçinin üretiminin ticaretinde çoğunlukla olamaması nedeniyle tarımda sürdürülebilir yeterli gelir sağlanamaması ve kırsaldaki iş ve yaşam şartlarının yeterince cazip olmamasına bağlı olarak gençlerin tarım ve kırsal alandan uzaklaştığı, bunun sonucunda tarımda -kırsal alanda- orta yaşın kentlere göre oldukça yükseldiği görülmektedir. Nihayetinde sürdürülebilir gelir ve cazip yaşama şartlarının olmadığı böylesi bir ortamda gençler, tarım alanlarını terk ederek büyük şehirlerde tutunmaya çalışmaktadır. Geride ise tarımsal üretimi "geçimlik/geleneksel yaparak, kırsala sosyolojik olarak tutunan" ve yaşlanan bir çiftçi profili kalmaktadır. Türkiye gibi pek çok ülkenin karşılaştığı tarımda yaşlanan nüfus sorunu bağlamında Birleşmiş Milletler aile çiftçiliğine dikkat çekmeye başlamıştır. Bu doğrultuda Avrupa Birliği başta olmak üzere gelişmiş ülkeler tarım sektörünü daha cazip hale getirmek için desteklemek yanında özellikle genç çiftçilere ve küçük aile çiftçiliğine özel destekler sağlama yoluyla kırsalda yaşamı teşvik etmeye çalışmaktadır. Özellikle küçük aile çiftçiliğinin tarımsal üretimdeki payı büyütülerek kadın ve genç nüfusun üretim ve istihdamdaki etkinliği artırılmakta, yoksulluğun azaltılması sağlanmaktadır. Böylesi girişimler üretim ve istihdam artışı sağlamakta, yoksulluğu azaltmakta ve kentlere göç oranını düşürerek sürdürülebilir ve dengeli yerel ekonomik büyümeyi hızlandırmaktadır.

TARIMSAL VE KIRSAL İSTİHDAM

Toplam istihdam içerisindeki payı geçmişten günümüze sürekli azalmasına rağmen Türkiye'deki tarımsal istihdam, hala toplam

Efforts to improve non-farm employment in rural areas have gained significance in recent years. It is necessary to focus more on rural development policies that will improve rural living and working conditions and secures the sustained rural presence of specifically young people, i.e. policies to render rural areas more attractive, as well as making investments and developing projects to offer employment opportunities to the population that has stopped farming activities. To this end, rural employment conditions and rural projects to improve non-farm employment will be evaluated.

RURAL POPULATION

The rate of rural population was around 75% in the first quarter century of the Republic but declined to 25.6% as of 2017 according to the World Bank data. Formerly, adults and young people who went to cities to work as expatriates in winter months began to stay longer in foreign land (large cities, Europe) thanks to increased employment opportunities. These expatriates, who used to bring their savings back to their village and engaged in farming activities there, enabled an economic reinvigoration in rural areas in 1980s. However, expatriates who got used to urban life or the European lifestyle began to spend less time in their hometowns and ultimately took their families with them to larger cities and Europe. This resulted in the skilled workforce to completely leave villages and the earnings in cities and Europe to be spent where they were earned as well as the aging of village population. Villages entirely turned into ghost settlements in many regions in winter months when adults in rural areas with limited agricultural resources were also taken to cities by their children after 2000s. All these developments have caused the risk of decreased rural population and thus declining rural employment to earn a place on Turkey's agenda.

AGING IN THE RURAL POPULATION

It is observed that sufficient and sustainable agricultural income cannot be generated since it is not possible to fully bridge the gap in crop yield and farmers are usually not involved in the trade of what they produce. Coupled with unattractive living and working conditions in rural areas, this has led young people to distance themselves from farming and rural areas, consequently causing a significantly larger share of middle-aged people in agriculture and rural areas compared to cities. Eventually, in such an environment where there is no sustainable income and attractive living conditions, young people leave agricultural areas and try to hold on to life in large cities. What remains in rural areas is an aging farmer profile who "engages in subsistence/traditional farming and sociologically holds on to rural life". The issue of aging agricultural population faced in many countries including Turkey has led the United Nations to draw attention on family farming. In this respect, developed countries, specifically the European Union, have taken the initiative to promote rural life by incentivizing young farmers and small family farms in addition to extending support to make agriculture more attractive. In particular, the share of small-scale family farming in agricultural production is increased, thus improving the engagement of women and young population in production and employment and reducing poverty. Such initiatives promote increased production and employment, reduce poverty and accelerate sustainable and balanced local economic growth by reducing urban migration rates.

istihdamın yaklaşık 5'te 1'ini oluşturarak önemli bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle tarım sektörü stratejik önemini korumaya devam etmektedir. Etkin kırsal kalkınma politikalarıyla kırsalda yaşayan nüfusun artırılması, kırsal alanlarda gelir getirici ekonomik aktiviteleri canlandırarak ve tarım dışı kırsal istihdamı artıracaktır. Kırsal nüfustaki artış aynı zamanda doğal kaynaklara sahip çıkılması ve bunların etkin kullanılmasını, şehirlerdeki nüfus baskısının azalmasını ve kırsal alana yönelik kalkınma politikalarının daha etkili olmasını sağlayacaktır. Yani kırsalda nüfus artışı ve kalkınma karşılıklı görevdeşlik oluşturacaktır. Güçlü göç eğilimlerinin olduğu kırsal alanların insansız kalmasının önüne geçilmesi günümüzdeki kırsal kalkınma politikalarının temel amaçlarından biridir. İnsanın olmadığı yerde ekonomik faaliyetlerin canlanması, iş ve yaşam şartlarının iyileşmesi ve kırsal alanlarda tarım dışı istihdamın artırılması pek mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla köye, kırsala dönüşü zemin hazırlayacak kırsal kalkınma politikalarına daha çok ağırlık vermek, tarımdan çekilen nüfusa kırsal alanlarda istihdam sağlayacak başta gıda ve içecek imalatı sektörü olmak üzere yatırımlar yapmak ve projeler üretmek gerekmektedir.

MEVSİMLİK İŞ GÜCÜ VE ÇOCUK İSTİHDAMI

Yüksek tarım potansiyeli ve istihdam açığının bulunduğu başta Ege ve Karadeniz bölgeleri olmak üzere Türkiye'nin farklı yerlerinde mevsimsel tarım işçileri çalıştırılmaktadır. Yaşadıkları bölgedeki işsizlik sorunu ile baş etmeye çalışan mevsimlik işçiler, gittikleri yerlerde işsizlik açığını gidermekte ve ürünlerin hasat dönemine bağlı olarak sürekli göç etmektedir. Mevsimlik işçiler çalışmak için gittikleri yerlerde ortam ve ekonomik koşullar açısından pek çok güçlükle karşılaşmaktadırlar. Bu güçlüklerin başında barınma, ulaşım, sağlık, düşük ücret ve çocukların eğitimi gelmektedir. Bu olumsuz şartlardan en çok çocuklar etkilenmekte ve çocuk işçi sorununu gündeme getirmektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olarak çalıştığı yerlerde eğitim ve sosyal faaliyetleri yanında işçilerin temel ihtiyaçlarını giderebilecekleri ortak kullanım alanları ve iklim şartlarına uyumlu barınma yerlerinin temin edilmesi gerekli olmaktadır. Mevsimlik işçiler ile ilgili atılacak adımlarda kamu yanında sivil toplumun da aktif yer alması hem işçilerin yaşam şartları hem de toplumsal refah ve kalkınma boyutunda değerlidir.

YÖRESEL ÜRÜNLER, KIRSAL TURİZM VE İSTİHDAM

Rize'deki çay üreticisi sadece yaş çaydan gelir elde ederken; Tayvan'ın Lugu kasabasındaki çay üreticisi ürettiği çaya işleme, paketleme, sunum ve satma yoluyla değer katarak yani üretimden tüketime tüm araçları ortadan kaldırarak katma değerini hepsini kendisi gelir olarak elde etmektedir. Sadece çay üretip yaş çay yaprağı satarak yeter gelir elde edemeyecek olan bu çiftçiler, aile iş gücünü yoğun bir şekilde kullanarak ürettiği çaya yaş çayın onlarca katı ilave değer katıp yüksek düzeyde bir gelire ulaşabilmektedir.

AGRICULTURAL AND RURAL EMPLOYMENT

Although its share in total employment has constantly been decreasing, agricultural employment in Turkey is still significant, making up about 1/5 of total employment. In this regard, the agricultural sector continues to maintain its strategic importance. Increasing rural population through effective rural development policies will stimulate income-generating economic activities in rural areas and increase non-farm rural employment. The increase in rural population will also ensure an ownership and effective use of natural resources, reduced population pressure in cities and more effective rural development policies. In other words, rural population growth and development will create synergy. It is one of the main objectives of current rural development policies to prevent the absence of people in rural areas with a strong migration trend. It is hardly possible to reinvigorate economic activities, improve working and living conditions and increase non-farm rural employment when there are not enough people. Therefore, it is required to further emphasize rural development policies that will lay the ground for return to rural areas and to invest and develop projects in sectors likely to create rural employment such as food and beverage production, specifically for the population which quits farming.

SEASONAL LABOR AND CHILD LABOR

Seasonal agricultural workers are employed in different parts of Turkey, especially in the Aegean and Black Sea regions having a large agricultural potential and employment deficit. Seasonal workers who are trying to cope with unemployment in their region bridge the unemployment gap where they go and constantly migrate depending on the crop harvesting periods. Seasonal workers face many challenges in terms of economic conditions and the atmosphere where they go to work. These include housing, transportation, health, low wages and education of their children. Children are most affected by these adverse conditions, leading to child labor as a major problem. In places where they work intensively, seasonal agricultural workers should be provided with training and social activities as well as common areas where they can satisfy their basic needs in addition to housing compatible with climate conditions. The active participation of civil society alongside the public in the steps to be taken in relation to seasonal workers is valuable both in terms of living conditions and social welfare and development.

LOCAL PRODUCTS, RURAL TOURISM AND EMPLOYMENT

While a tea producer in Rize only gains income from fresh tea, another tea producer in Lugu town of Taiwan adds value to his tea through processing, packaging, presenting and selling, i.e. by eliminating all intermediaries from production to consumption, and thus saves all the added value as net income. These farmers cannot earn sufficient income by only producing tea and selling wet tea leaves but they add much more value to tea, which they cultivate by extensively using the family workforce, and yield a high income. Best practices from the world and Turkey show that there is a specific understanding of rural employment and development that is made possible through a combination of

Dünyadan ve Türkiye'den verilebilecek çok sayıda iyi uygulama örneklerinde yöresel ürünler ve kırsal turizm birlikteliği ile gerçekleşen bir kırsal istihdam ve kalkınma anlayışı söz konusudur. Bu birlikteliğin oluşturduğu kırsal kalkınma yönteminin uygulandığı bölgelerde genellikle arazinin kırık, meyilli ve dağlık olması yanında doğal güzelliklerin varlığı da bilinmektedir. Kırsalı sadece üretimin gerçekleştirildiği alan olarak gören toplumlar, zamanla buraları bir tüketim ve cazibe merkezi konumuna getirmiş, tarım dışı istihdamı artırmış ve kalkınmalarını hızlandırmışlardır. AB'de yaygın olan ve Türkiye'de de gittikçe yaygınlaşan coğrafi işaret koruyan (PGI), geleneksel uzmanlığı garanti eden (TSG) veya orijin gösterimini sağlayan (PDO) çeşitli etiketlerle sertifikalandırma, markalaşma yoluyla yöresel ürünlerin katma değerini daha da artıracak, yeter ve sürdürülebilir geliri daha iyi sağlayacak ve kırsal kalkınma daha bir mümkün olabilecektir.

İSTİHDAMA YÖNELİK KIRSAL KALKINMA PROJELERİ

Tarım ve Orman Bakanlığı başta olmak üzere konu ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar kırsal alanda iş ve yaşam şartlarını iyileştirmek için programlar, projeler, yatırımlar ve desteklere devam etmektedir. AB'ye uyum süreci kapsamında uygulamada olan IPARD Programı bunlar içerisinde özel öneme sahiptir. Bu Program bütçesinin %75'i AB ve geri kalanı ulusal bütçeden TKDK projeleri yoluyla karşılanmaktadır. Yerel eylem gruplarını harekete geçirmeye çalışan Bakanlığın LEADER Programı, Kırsal Kalkınma Projeleri ve Genç Çiftçi destekleri, kalkınma ajansları tarafından verilen hibeler ve kırsal kalkınmaya yönelik diğer destekler bu kapsamda sayılabilir. Ayrıca diğer uluslararası fonlar, mahalli idare bütçeleri, özel sektör kaynakları ve sivil toplum örgütleri tarafından finanse edilen kırsal kalkınma projeleri de önemli bir yer tutmaktadır. Büyük, orta veya küçük ölçekli yatırımları gerektiren tüm bu projelerin çok iyi projelendirilmesi, sürdürülebilir olması, amacına uygun gerçekleştirilmesi, aralarında işbirliği ve tamamlayıcılık özelliği olması, yapıldığı şartlarda atıl kalmayacak şekilde ölçeklendirilmesi ve toplumsal yarar sağlayacak biçimde tasarlanması gerekmektedir.

KIRSAL İSTİHDAMI ARTIRICI PROJELERDE ETKİNLİK

İş ve yaşam şartları iyileştirilmiş bir kırsal alan, tarımsal faaliyetlerin daha rekabetçi olmasına ortam hazırladığı gibi; yeterli gelir sağlayan tarımsal faaliyetler de kırsal alandaki iş ve yaşam şartlarının daha iyi bir seviyeye taşınmasına katkı verir. Sosyal, ekonomik, kültürel ve örgütsel yaşam şartlarının iyi olmadığı bir kırsal alanda tarım sektörünün geleceğinden bahsedilemez. Gençlerin yaşamayı göze alamadığı kırsal alanda yapılan tarımsal faaliyet ilgi çekici olmaktan çıkar. Dolayısıyla son zamanlarda önem kazanan kırsal kalkınma politikaları ve artan kırsal kalkınma destekleri, iş ve yaşam şartlarının iyileşmesine katkı verdikçe bu yanlış gidişat tersine dönebilecektir. Tarımsal istihdamı artırıcı bir rol oynayacak kırsal kalkınma projeleri; (1) yerel inisiyatifleri harekete geçirebilme, (2) projeli çalışma alışkanlığı edindirme, (3) yerel potansiyelleri değerlendirebilme ve (4) İyi uygulama örneklerini görünür yaparak birbirinden öğrenebilme özelliklerine sahip olmalıdır.

* Fahri Yavuz ve Şerif Dilek tarafından hazırlanan ve SETA tarafından 2019'da yayımlanan "Türkiye Tarımına Yeniden Bakış" adlı kitaptan önemli ölçüde yararlanılarak hazırlanmıştır.

local products and rural tourism. Fragmented, sloping and mountainous land coexist with natural beauties in regions where the rural development methodology formed through such combination is applied. Communities that considered rural areas as a mere production stage subsequently transformed such areas into a center of consumption and attraction, increasing non-farm employment and accelerating development. Certifications which are common in the EU and are increasingly widespread in Turkey and offer various labels that protect geographic indications (PGI), guaranteeing traditional specialty (TSG) or protecting the designation of origin (PDO) will further increase the added value of local products through branding, provide more sufficient and sustainable income and enable rural development further.

RURAL DEVELOPMENT PROJECTS FOR EMPLOYMENT

Other institutions and organizations related to the subject, especially the Ministry of Agriculture and Forestry, continue to provide programs, projects, investments and support to improve working and living conditions in rural areas.- The IPARD Programme, which is implemented as part of harmonization with the EU, is of particular importance.- 75% of the budget of this Programme is provided by the EU while the rest is allocated from the national budget via ARDSI projects.- These include, among others, the Ministry's LEADER Program, which aims to activate local action groups, as well as Rural Development Projects and Young Farmer incentives, grants by development agencies and other incentives for rural development.- In addition, rural development projects financed by other international funds, local administration budgets, private sector resources and non-governmental organizations have a significant role. All these projects that require large, medium or small investments must have a sound project design, be sustainable, be implemented in line with its goals, complement and cooperate with each other, be scaled to avoid idleness and bring in social good.

EFFICIENCY IN PROJECTS ENHANCING RURAL EMPLOYMENT

A rural area with improved working and living conditions not only presents a more competitive environment for agricultural activities but also allow agricultural activities providing sufficient income to bring rural living and working conditions to a higher level.-- It is impossible to speak of the future of agricultural sector in a rural area where social, economic, cultural and organizational living conditions are not good. Any agricultural activity in rural areas where young people cannot afford to live is far from being interesting.- Therefore, as rural development policies and increasing rural development support contribute to the improvement of working and living conditions, this mishap can be reversed.- Rural development projects that will play a role in increasing agricultural employment should be able to (1) mobilize local initiatives, (2) instill a habit of working in projects, (3) evaluate local potentials and (4) learn from each other by making good practice examples visible.

* Significantly based on the book titled "Reviewing Turkish Agriculture" ("Türkiye Tarımına Yeniden Bakış") written by Fahri Yavuz and Şerif Dilek and published by SETA in 2019.

TÜRKİYE'DE KIRSAL İSTİHDAMIN YAPISI

STRUCTURE OF RURAL EMPLOYMENT IN TURKEY

Prof. Dr. Ahmet ÖZÇELİK – Hüseyin Tayyar GÜLDAL

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü / Ankara University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics

İstihdam, çalışmak ve gelir elde etmek isteyenlerin, hizmetlerinden yararlanılması, çalıştırılmalarıdır. Tarih boyunca yaşanan ekonomik dönüşümler, iş gücü talebinde değişimlere neden olsa da, işsizlik her zaman ülkelerin üzerinde durduğu sosyo-ekonomik sorunlar arasında yerini almıştır. Bir ekonomik düzenin düzgün şekilde çalışıp çalışmadığının ölçülmesinde, geçerli ücret karşılığı çalışmak isteyen herkese iş temin edilip edilemediği de kriter olarak kullanılır. İstihdamı belirleyen temel faktör yurt içi mal ve hizmet talebidir. Bunun yanı sıra ithalat ve ihracat da istihdamı etkilemektedir. İstihdamın talep yönü ise GSYİH'dır. GSYİH arttığında istihdam da artar; ancak üretimde kullanılan teknoloji, iş gücü maliyeti, kapasite kullanım oranları, yatırımlar gibi faktörler de istihdam durumunu etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörünün ekonomideki payı ve tarımın önemi dikkate alındığında, tarım korunan ve desteklenen faaliyetlerdir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kırsal istihdam, ekonomik ve sosyal kalkınma açısından önemlidir. Ancak, 2001 yılı ekonomik krizinden çıkan Türkiye ekonomisinde, yaşanan büyümenin, istihdam oranlarına yansımaları beklenildiği gibi olmamıştır. Türkiye, 2001 krizinden sonra uygulamış olduğu yapısal reformlar ve ekonomik önlemler ile yıllık ortalama yaklaşık %7 büyümeyi gerçekleştirmiştir. 2007 yılında ABD'de başlayan sonra da bütün dünyada hissedilen mali küresel kriz, diğer ülkeler gibi Türkiye ekonomisini de etkisi altına almıştır. Kriz sonrasında gerçekleştirilen yapısal reformlar, küresel eğilimin de çıkış yönünde olması, dış talebin genişlemesi, ihracatın yükselmesi ve fiyat istikrarı gibi etmenler de Türkiye'nin yüksek büyüme oranlarını yakalamasına neden olmuştur. Ekonominin net büyüme hızı yıllık ortalama %7'lere ulaşırken, yıllık ihracat artışı ortalama %20'ye ulaşmış, ithalatta ise yıllık ortalama artış oranı %30 seviyelerinde olmuştur. Büyümedeki bu başarılı grafik istihdamı yansıtamamış ve Türkiye bu süre zarfında istihdamsız bir büyüme gerçekleştirmiştir. 2005 yılında tarımın toplam istihdam içerisindeki payı

Employment is to benefit from those who want to work and earn income and to recruit them. While economic transformations throughout history caused changes in labor demand, unemployment has always been among the socio-economic problems that countries deal with. It is also used as a benchmark for measuring whether an economic order is functioning properly and whether it can provide jobs for anyone who wants to work in return for a valid fee. The main factor decisive for employment is demand for domestic goods and services. In addition, import and export also affect employment. Direction of demand for employment is GDP. Employment increases when GDP increases, but factors such as technology used in production, labor costs, capacity utilization rates and investments also affect the status of employment. Agriculture is an activity protected and supported in developing countries by taking into account the share of the agriculture sector in their economy and the importance of agriculture. Especially in developing countries such as Turkey, rural employment is vital for economic and social development. However, the growth of Turkish economy recovering from the economic crisis in 2001 did not cause any implication on employment rates in contrary to what was expected. Turkey achieved an average annual growth of approximately 7% with the structural reforms and economic measures implemented after the 2001 crisis. Breaking out in the USA in in 2007 and then felt all over the world, the global financial crisis affected Turkey's economy like those of other countries. Factors such as the structural reforms introduced after the crisis, the upward global trend, the development of foreign demand, rise in exports and price stability also led to high growth rates for Turkey. Net growth rate of the economy reached an average of 7% per year, the annual export growth

%25.5 iken bu oran 2015 senesinde %20.6'ya ve 2019 yılı Ocak ayında %17.0'a gerilemiştir. Tarım sektörü ile birlikte sanayi ve inşaat sektörlerinde istihdamdaki düşüş dikkat çekmektedir. Sanayi sektörünün toplam istihdamdaki payı 2005'te %21,6 iken 2015'te %20,0'a, 2019'da ise %19,9'a gerilemiş, inşaat sektörünün payı da 2005'te %5,6 iken, 2015'te %7,2'ye yükselmiş fakat 2019'da %5,4'e gerilemiştir. Bu sektörler arasında nisbi olarak en yüksek gerileme tarım sektöründe yaşanmış olup, artış gösteren tek sektör hizmetler sektörüdür. Hizmetler sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı 2005'te %47,3 iken, bu oran 2015'te %52,2'ye ve 2019'da ise %57,7'ye yükselmiştir. Dünyada tarımsal istihdamın, toplam istihdam içerisindeki payları incelendiğinde, Avrupa Birliği ülkelerinde 2005'te %6,2 olan tarımsal istihdam, 2015'te %4,5'e ve 2019'da %4,1'e gerilemiştir. ABD'de ise 2005'te %1,4 olan tarımsal istihdam 2015 ve 2019 yıllarında herhangi bir değişiklik göstermemiş %1,4 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye tarımının yapısal özellikleri gereği, çiftçi ailesi ve işletme arasında çok yakın ilişki bulunmaktadır. Aile işletmesi şeklinde olan tarım işletmelerinde nüfus, aile işgücünün kaynağını oluşturmaktadır. Fakat yapılan çalışmalarda, aile işgücünün etkin kullanılmadığı ortaya konmaktadır. Sıray ve ark. tarafından 2015 yılında Giresun ilinde yapılan çalışmada, potansiyel aile işgücünün %70-75'inin, Altıntaş ve Akçay tarafından 2007'de Tokat ili Erbaa Ovasında yapılan çalışmada ise %49,43'ünün atıl kaldığı belirlenmiştir. Aile işgücünün atıl kalmasının en önemli sebeplerinden biri tarım işletmelerinin küçük olması, işletmelerde gereğinden fazla nüfus bulunması, yer verilen faaliyetlerde mevcut işgücünün değerlendirilmemesi, gizli işsizliğin sürmesidir. Kırdan kente göç, Türkiye'de yaşanan hızlı değişim sürecinin en temel göstergelerinden biridir. 1980'den itibaren kırsal kesim nüfusu mutlak olarak azalmaktadır. Temelde göç ekonomik bir karardır. Dolayısıyla göç birey açısından değerlendirildiğinde, bireylerin gelir ve yaşama ait beklentilerinden kaynaklanmaktadır. Tarım sektöründeki düşük gelir düzeyi, çalışma şartları, kentten cazibesi ve teknolojik gelişmeler göç hareketlerini hızlandırmaktadır.

reached an average of 20% while the average annual import growth stood at 30%. This successful trend was not reflected in employment and Turkey achieved growth without employment during this period. Standing at 25.5% in 2005, the share of agriculture in total employment went down to 20.6% in 2015 and 17.0% in January 2019. Along with the agriculture sector, the decline in employment in the industrial and construction sectors is quite striking. Standing at 21.6% in 2005, the Share of the industrial sector in total employment went down to 20.0% in 2015 and 19.9% in 2019 while the share of the construction sector standing at 5.6% in 2005 rose to 7.2% in 2015 but went down to 5.4% in 2019. The most relative decline among these sectors was experienced in the agriculture sector and the only sector recording a rise was the services sector. Standing at 47.3% in 2005, the share of the services sector in total employment rose to 52.2% in 2015 and 57.7% in 2019. A global analysis of the share of agricultural employment in total employment shows a decline in agricultural employment for the European Union from 6.2% in 2005 to 4.5% in 2015 and 4.1% in 2019. Standing at 1.4% in 2005, agricultural employment in the United States has not registered any change and remained as 1.4% in 2019.

Due to the structural characteristics of Turkish agriculture, there is a very close relation between farmer families and holdings. The population of agricultural enterprises functioning as family holdings comprises the source of family's workforce. However, studies show that the family workforce cannot be used effectively. A study conducted by Sıray et al. in Giresun province in 2015 concluded that 70-75% of the potential family workforce remained idle while a study conducted by Altıntaş and Akçay in Erbaa Plain within Tokat province in 2007 found out that 49.43% of the potential family workforce remained idle. The most important reasons why the family workforce remained idle included, among others,

Kırsal göç ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda, kırsal göçün nedenleri arasında tarımla ilgili olan faktörler ilk planda değerlendirilmektedir. Beauchemin ve Schoumaker (2005), kırsal göçün önde gelen nedeninin tarıma bağlı olarak yaşanan geri kalmışlık olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çelik (2005), kırsal göç analizini itici ve çekici güçler yaklaşımı ile ele almış ve itici faktörler arasında, topraksızlık ve tarımda makine kullanımı, gelir düşüklüğü neden olarak göstermiştir. Kırsal göçün tarımla ilişkisi, çoğunlukla bu bölgelerdeki itici faktörlerin temel belirleyicisinin tarım olması konusunda odaklanmaktadır. Güçlü göç eğilimlerinin olduğu kırsal alanların insansız kalmasının önüne geçilmesi, tarımsal faaliyetlerin sürdürülmesi günümüzdeki kırsal kalkınma politikalarının temel amaçlarından biridir.

Tarımda karşılaşılan evrensel iş gücü açığı "Mevsimlik Tarım İşçileri" ile giderilmeye çalışılmaktadır. Özellikle işgücü talebinin yoğun olduğu çapa ve hasat dönemlerinde ihtiyaç duyulan geçici işçi açığını kapatma mevsimlik tarım işçileri, çoğunlukla Güneydoğu Anadolu'da yeterli ya da hiç toprağı bulunmayan vatandaşlarımız ile Afganistan ve Suriye gibi ülkelerden gelen işçilerden oluşmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinin kayıt dışı faaliyette bulunmalarından dolayı sayıları ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte, bu işçilerin yaşam koşulları son yıllarda en çok tartışılan konular arasındadır. Kırsal kesimde istihdamın temelini genç nüfusun oluşturması, özellikle tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir. Bu konuda son yıllarda yapılan birçok çalışma bulunmakla birlikte Tarım ve Orman Bakanlığı'nca yürütülen proje ve programlar vardır. "Genç Çiftçi Projeleri"ne sağlanan hibeler, "Tarımsal Nüfus Gençleşiyor" adlı eğitim projesi bunlardan bir kaçıdır. Bu desteklerin artarak devam etmesi, gençlerin tarımsal üretim faaliyetini benimsemelerini sağlayacak demonstrasyon çalışmalarının yapılması önemlidir. Özellikle tarım sektöründe gelirin artırılması, gençlerin bu sektöre olan ilgisinin artmasına yardımcı olacaktır. Tarımdaki mekanizasyon düzeyinin artışı da işgücünü işsiz bırakmaya devam etmektedir. Tarımsal faaliyetlerde gelirin artması, tarımda sürdürülebilirliğin devamı olarak fazla işgücünün, diğer sektörlerin gelişmesine paralel olarak bu sektörlerle planlı bir şekilde aktarılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA/ REFERENCES

- Akyıldız, H. (2006). "Türkiye'de İstihdamın Analitik Dinamiği", Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Altıntaş, G., Akçay, Y. (2007). Tokat ili Erbaa ovasında tarım işletmelerinin ekonomik analizi ve işletmelerin başarısını etkileyen faktörlerin ortaya konulması. GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi. 24 (2). s. 33-42.
- Beauchemin, C. Schoumaker, B (2005). Migration to cities in Burkina Faso: Does the level of development in sending areas matter?. World Development Vol. 33 (7), 1129-1152.
- Çelik, F. (2005). İç göçler: Teorik bir analiz. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (2), 167 - 184.
- Sıray, E. vd. 2015. "Fındık Yetiştiren İşletmelerin Ekonomik Analizi: Giresun İli Örneği." Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 32 (2).64-78.
- TUİK, 2019. İşgücü istatistikleri. url: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr>.
- WorldBank, 2019. Employment in Agriculture. url: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS>

the small size of agricultural enterprises, the presence of excessive population in the enterprises, the failure to use the existing workforce in the relevant activities and the persistence of disguised unemployment. Migration from the countryside to cities is one of the most fundamental indicators of the rapid change process in Turkey. Since 1980, rural population has been declining in absolute terms. Basically, migration is an economic decision. Therefore, when evaluated in terms of individuals, migration arises out of individuals expectations for income and life. Low income level and working conditions in the agriculture sector as well as the attractiveness of city life and technological developments accelerate migration movements. Some studies on rural migration predominantly list agricultural factors among the causes of rural migration. Beauchemin and Schoumaker (2005) argued that the leading cause of rural migration was the underdevelopment driven by agriculture. Çelik (2005) performed an analysis of rural migration through the approach of pull and push factors and showed that the push factors included the lack of land ownership, machinery use in agriculture and low income. The main driver of push factors mostly focuses on agriculture in these regions because of the relation of rural migration with agriculture. It is one of the main objectives of current rural development policies to prevent the absence of people in rural areas with a strong migration trend and to maintain agricultural activities.

"Seasonal Agricultural Workers" are used in order to eliminate the universal manpower deficit experienced in agriculture. Seasonal agricultural workers who are needed especially during mattocking and harvesting periods leading to intensive labor demand and who bridge the deficit of temporary workers are generally composed of our citizens from the Southeast Anatolia with insufficient or no land as well as workers from countries such as Afghanistan and Syria. Although there is no certain information about the number of seasonal agricultural workers due to their unregistered employment, the living conditions of these workers are among the most controversial issues in recent years.

Forming the basis of rural employment, young population is of great importance for the sustainability of agricultural activities. Many studies have been conducted on this subject in recent years and there are projects and programs carried out by the Ministry of Agriculture and Forestry. Grants offered for "Young Farmer Projects" and the training project "Agricultural Population is Getting Younger" are just a few of them. It is important that such supports gradually continue and demonstration activities be performed to enable young people to adopt agricultural production activities. Especially increasing income level in the agriculture sector will help increase the interest of young people in this sector. A gradual increase in the level of mechanization in agriculture continues to leave the workforce unemployed. It is necessary to increase income level in agricultural activities, maintain sustainability in agriculture and, also, transfer surplus workforce to other sectors in a planned way in parallel with the development of such sectors.

DİNGİN KARIN ALTINDA BİR MASAL KENT

THE CITY OF A FAIRY TALE UNDER CALM SNOW

KARS

Beril ŞEN

Öyle güzel ki ölürüm artık/Beyaz uykusuz uzakta/Kars çocukların da Kars'ı..." Şair Cemal Süreya, Kars kentini bu dizelerle anlatmış. Aslında bu masalsi kent, kışın tüm soğuğuna rağmen, sadece çocukların değil yetişkinlerin de kenti... Bembeyaz doğası ve tarihiyle, keşfetmeye doyum olmaz, zengin bir gelenek birikimine ve kültüre sahip... Türkiye'de karın en çok yakıştığı kentlerden biri... Belki de o yüzden gezginler, hep karlı fotoğraflarıyla özendiren, bu kente uzaktan gıpta edenleri... Camları buğulu kahvelerde oturan kent insanı, sokakta kulağınıza çalınan hayvan konulu sohbetler, dükkan camcanlarında sergilenen kaşar peyniri tekerleri ve petek balları kenti yeterince anlatamıyor. Asla sıradan bir kent değil... 1950'lerde konaklarda baloların düzenlendiği, Kars Çayı üzerinde buz pateni yapıldığı, kahvelerde edebiyat tartışıldığı yıllar artık nostaljiden ibaret. Oysa şimdi sadece geçmişini yad etmekle kalmayıp Türkiye'deki en güzel tren yolculuklarından olan Doğu Ekspresi'yle de birlikte, turizmde kaydeder bir uyanışı yaşayan kentin sunduklarına bakmalı.

ÖVGÜYE LAYIK ŞEHİR PLANCILIĞI

Burayı özellikli bir kent yapan en çarpıcı görüntüler, iki yanında söğüt ağaçlarının sıralandığı caddelerinde... 40 yıl süren Rus işgali sırasında, kale ve civarındaki eski kent aynı kalmış. Kentin merkezi ise yeniden inşa edilmiş. Birbirini dik kesen, ızgara planlı geniş caddelerin projesi, Hollandalı mimarlara ait. İki yanındaki kaldırımların her biri 6'şar, ortası da 12 metre olan, toplam 24 metre genişliğindeki Baltık mimarisi örneği caddeler; 1-2 katlı siyah bazalt taş evler; kentin görkemini artırıyor. Askeri amaçla inşa edilmiş yapılar bugün kamuya ait binalar olarak kullanılıyor. Anadolu Lisesi, eski Vali Konağı, belediye, Rus Konsoloslugu, halkevi gözden kaçmayacak binalar. Askeri amacın dışında inşa edilmesine izin verilen ihtisamlı bir bina ise bir Rus aristokrata ait Cheltikov Otel. 1877-1896 yıllarında Cheltikov ailesinin Kars'a yerleşerek kendilerine konak olarak yaptırdığı bina, Rus hükümetine devredildikten sonra, uzun süre opera binası olarak kullanılmış. Ruslar Kars'ı terk ettikten sonra da sübyan mektebi, askeri ecza deposu, konservatuvar, son olarak da bugün de anıldığı ismiyle "Hekim Evi" olarak kullanılmış.

will die so good now/At white sleepless distance/Kars is also Kars of children..." Poet Cemal Süreya describes the city of Kars in these verses. In fact, this fairy-tale city, is the city of not only children, but also adults despite all the cold of winter. With its white nature and history, it has a rich collection of tradition and culture one cannot have enough of. One of the cities where snow suits best in Turkey. Perhaps that is why travelers always encourage with their snow-filled photographs those who envy this city from afar. City people sitting in coffee shops with steamed windows, conversations on the street about animals coming to one's ear, the blocks of kashar cheese and honeycombs exhibited in shop windows do not suffice to inform you about the city. It is not an ordinary city in any way. Times when balls were held in mansions, people skated on ice over the Kars Creek and literature was discussed in coffee shops back in 1950s are just a thing of the past. However, one now should not only hark back, but also focus on what the city offers through a remarkable awakening in tourism, along with the Eastern Express, which is one of the most beautiful train trips in Turkey.

PRAISEWORTHY CITY PLANNING

The most striking images that make this city a featured one are along the streets lined with willow trees... During the 40-year Russian occupation, the castle and the surrounding old town remained the same. Center of the city was rebuilt. The project of large streets with a grid plan, cutting each other upright, was designed by Dutch architects. The streets of Baltic architecture with a total width of 24 meters, each with 6 pavements and 12 meters in the middle and 1-2 storey black basalt stone houses contribute to the gorgeousness of the city. Buildings constructed for military purposes are currently used as public buildings. The Anatolian High School, former Governor's Residence, the municipality, Russian Consulate and the community center are buildings not to be overlooked. A magnificent building, which was allowed to be constructed apart from military purposes, is Cheltikov Hotel owned by a Russian aristocrat. In 1877-1896, the Cheltikov family settled in Kars and constructed the building as a mansion for them. Then, the building was used as an opera house for

TARİHE UZANAN CADELER

Kentin karakterine damgasını vuran caddelerinde yürümeli. Ziyaretçileri at heykeliyle karşılayan Atatürk Caddesi, aslanlı Kazım Paşa Caddesi, Erzurum-Ermenistan karayolunun devamı olan Faik Bey Caddesi, Kars'ın en canlı caddelerinden Halil Paşa Caddesi ve Gazi Ahmet Muhtar Paşa Caddesi, kentle tanışmak ve Rus dönemi binalarını görmek için bire bir. Az sayıda olsa da, eski Osmanlı ve Ermeni evlerine de rastlamak mümkün. Birbirine paralel uzanan bu caddelerin hemen hepsi kaleye çıkıyor. Kaleiçi denen bölgede görmeye değer birçok tarihi yer var. Kars Çayı'nın karşı tarafındaki On İki Havariler Kilisesi, bugün Kümbet Cami olarak kullanılıyor. 10. yüzyılda, Ermeni Kral II. Abbas Tekver tarafından, havarilere atfen yaptırılan, kubbesinin on iki kemerinde, on iki havarinin kabartması bulunan bazalt taş yapı, tarihi boyunca cami ve kilise arasında birçok defa dönüşüme uğramış. Rus işgali döneminde Rus-Ortodoks Başpiskoposluğu olarak kullanılmış ve "Doğu'nun Ayasofyası" olarak anılmış. Kaleiçi'ndeki diğer yapılar da, 1829'da Puşkin'in ziyaret ettiği bugün koruma altındaki tarihi Mazlum Ağa Hamamı ve hemen bitişiğinde, çayın kıyısındaki ahşap yapı Namık Kemal Evi... Şair, dedesi Abdülatif Paşa ile bu evde yaşamış ve 1853'lerde ilk şiirini burada yazmış. Evliya Cami Külliyesi ile Mevlana, Yesevi ve Nakşibendi'nin manevi hocası ve Mevlana'dan 200 yıl önce yaşamış tasavvuf ehli Ebul Hasan Harakani Türbesi de ziyaretçilerin ilgi duyduğu yerler.

Kümbet Camii/Kümbet Mosque

a long time after it was transferred to the Russian government. After the Russians left Kars, it was used as an infants' school, military pharmaceutical warehouse, conservatory, and finally, the "House of Physicians" as known today.

STREETS GOING DOWN TO HISTORY

One should walk through the streets of the city that mark its character. Atatürk Street, which welcomes visitors with a horse sculpture, Kazım Paşa Street with a lion sculpture, Faik Bey Street, which is the continuation of Erzurum-Armenia highway, Halil Paşa Street and Gazi Ahmet Muhtar Paşa Street, two of the most vibrant streets in Kars, are great places to get to know the city and see the buildings dating back from the Russian era. It is also possible to come across old Ottoman and Armenian houses although their number is quite limited. Nearly all of these parallel streets take one to the castle. There are many historical places worth seeing around the castle. Church of the Twelve Apostles along the opposite side of Kars Creek is used as Kümbet Mosque today. Constructed by Armenian King Abbas Tekver II in memory of the apostles in the 10th century, the basalt stone structure featuring the reliefs of the twelve apostles on the twelve arches of its dome was transformed from the mosque to the church and vice versa throughout the history. It was used as the building of the Russian-Orthodox Archbishop during the Russian occupation and called the "Hagia Sophia of the East". Other buildings in Kaleiçi

ÇAY KIYISINDAN YÜKSEKLERE

Bu tarihi noktalardan geçerek Kars Kalesi ve Taş Köprü'nün bulunduğu Kalealtı Mahallesi'ne varılır. Kıyısında eski Osmanlı evlerinin olduğu Kars Çayı ve Taş Köprü, kentin en özgün görüntülerindedir. Kentin sembolü Kars Kalesi ise, iki bin yıldır bu manzaraya bakar. Volkanik malzemedeki yapılmış köprü, III. Murat tarafından 1580'de restore edilmiş. Ermeni-Bizans yapısı kale, Moğollar tarafından yerle bir edilmeden önce Selçuklular tarafından onarılmış. 16. yüzyılın sonlarında kale, Osmanlılar tarafından yeniden inşa edilmiş. Ancak Ruslar geldiklerinde yıkılmışlar. Kentte görmeye değer iki müzeye de uğramakta fayda var. Biri, Doğu Anadolu'nun en zengin müzelerinden Kars Müzesi. Burada, Ardahan'da bulunan pişmiş toprak, aslan postu giymiş Herakles başı, 1920 öncesine ait oyma tekniğiyle yapılmış kocaman kilise kapıları ve döküm tekniğiyle yapılmış, üzerinde Rusça "Allah aşkına bu çanı çalıyorum" yazan devasa bronz çan dikkat çekici. Bir diğer müze de Kafkas Cephesi Harp Tarihi Müzesi... 7 bin m²'lik "Kanlı Tabya" müzeye dönüştürülmüş. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Kars'ın savunulması için yapılan 46 tabyadan biri olan bu tabya, çetin çarpışmalara sahne olmuştu.

ANADOLU'NUN "DOĞU KAPISI"

Büyüleyici ve gizemli bir Anadolu kenti Kars ve Anadolu'nun "Doğu Kapısı" olarak da anılıyor. Tarih boyunca Anadolu'yu Kafkaslar'a ve Orta Asya'ya bağlamış. Kars aynı zamanda bir sınır kenti. Bu nedenle "Serhat Kars" olarak da biliniyor. Kars turizminin göz bebeği kuşkusuz, kente 50 km mesafedeki, Ani harabeleri... Ani, günümüzden bin yıl önce, Ermenistan ve

(around the castle) are the currently-preserved historic Mazlum Ağa Bath, which Pushkin visited in 1829, and the House of Namık Kemal, a wooden structure along the creek. The poet lived in this house with his grandfather Abdülatif Pasha and wrote his first poem here around 1853. Evliya Mosque Complex and the Tomb of Ebul Hasan Harakani, who was the spiritual teacher of Rumi, Yassawi and Naqshbandi and who lived 200 years before Rumi, are other attractions for visitors.

FROM THE CREEK TO HIGHLANDS

One passes through these historical places to Kalealtı Neighborhood where Kars Castle and Stone Bridge are located. Kars Creek and the Stone Bridge, along which old Ottoman houses are situated, are some of the most authentic images of the city. Kars Castle, the city's symbol, has been overlooking this scenery for 2,000 years. Constructed of volcanic materials, the bridge was restored by Murat the Third in 1580. The Armenian-Byzantine castle was restored by the Seljuks before it was destroyed by the Mongols. At the end of the 16th century, the castle was rebuilt by the Ottomans. But the Russians destroyed it when they arrived. There are also two museums worth seeing in the city. The first one, Kars Museum, is one of the richest museums in Eastern Anatolia. Some striking relics include, among others, terra-cotta Heracles' head dressed in lion's fur found in Ardahan, massive carved church gates made before 1920, and the enormous cast-bronze bell bearing the Russian inscription "I ring this bell for the sake of God". The second one is Caucasian Front War History Museum. "Bloody Bastion" with an area of 7,000 m² was transformed into a museum. One of the 46 bastions constructed for the defense of Kars during the Russo-Turkish War of 1877-1878.

Çıldır Gölü / Çıldır Lake

Türkiye'nin kuzeydoğusunun büyük bir bölümüne yayılmış Bagrat Krallığı'nın, en az 100 bin kişilik nüfusuyla, "binbir kilise şehir" olarak da anılan, zengin ve şöhretli başkentiydi. İpek Yolu üstünde önemli bir merkez olan kentin, bugün dev bir alana yayılmış düzlüğündeki harabeler topluluğunda, zamanının en mükemmel dini ve askeri yapıları vardı. Sarayları, kiliseleri ve surları, teknik ve sanat açısından, döneminin Avrupa'sının en gelişmiş yapıları arasındaydı. Türkiye ve Ermenistan arasında doğal sınır olan ihtişamlı Arpaçay'ın üzerinde yükselen sarp kayalıkların kıyısındaki, koyu volkanik taşlarla pembe-kırmızı kumtaşından inşa ettikleri kiliselerde, Ermeniler taş işçiliğindeki ustalıklarını gösterdiler. Freskleriyle "Resimli Kilise" olarak da anılan Tigran Honents Kilisesi; ortaçağ Ermenistanı'nın en ünlü ustalarından olan ve bir depremde yıkılan İstanbul'daki Aya Sofya'nın kubbesini onarmasıyla da ünlü mimar Trdat Mendet'in eseri Ani Katedrali; Anadolu'nun ilk Selçuklu camisi olarak kabul edilen, Arpaçay manzaralı Menuçehr Camii; bu mimari zenginliğe sadece bir girizgah...

ÇILDİR'DAN SARIKAMIŞ'A

Kars'ın civarında birçok günübirlik gezi destinasyonu var. 55 km mesafedeki buzlanmış Çıldır Gölü'nü görmeden olmaz. Gölün buzlandığı altı ay boyunca, balıkçılar buz üzerine açtıkları çukurlara ağ gerip balık avlar, çoban köpekleri koşturur, turistler atlı kızaklarla

"EASTERN GATE" OF ANATOLIA

Kars, a fascinating and mysterious Anatolian city, is also referred to as the "Eastern Gate" of Anatolia. Throughout history, it connected Anatolia to the Caucasus and Central Asia. Kars is also a border city. Therefore, it is also known as "Serhat Kars" (Kars on the Border). The star of Kars tourism is undoubtedly Ani ruins located 50 km away from the city. Ani was the capital city of the Kingdom of Bagrat, which had spread to a large portion of today's Armenia and northeastern Turkey a thousand years ago. It was once a wealthy and famous capital city also called "the city of a thousand and one churches" with a population of at least 100 thousand people. Once an important center along the Silk Road, the city possessed the best religious and military buildings of the time within the collection of ruins spread on a giant plain today. Its palaces, churches and city walls were among the most advanced structure in Europe in terms of technical and artistic aspects. Armenian people reflected their mastery in masonry in churches, which they built of dark volcanic stones and pink-red sandstone along the cliffs towering the magnificent Arpaçay creating the natural border between Turkey and Armenia. Tigran Honents Church also called the "Illustrated Church" due to its frescoes; Ani Cathedral built by the architect Trdat Mendet, who was one of the best known masters of Medieval

dolaşırlar. Kars'a 1.5 saat mesafede, Türkiye'nin en kara kışlarına ev sahipliği yapan Sarıkamış da önemli bir gezi noktasıdır. Sarıçam Ormanları içindeki efsanevi kayak merkezi size göre değilse de Kars-Sarıkamış karayolu üzerindeki "Allahuekber Şehitliği", soğuga rağmen aracınızdan inmenizi sağlayacaktır. 1915 kışında, Ruslara karşı savaşırken, imkansızlıklar içinde aşmak istedikleri Sarıkamış Allahuekber Dağları'nda, soğuktan donarak şehit olan, Enver Paşa komutasındaki Türk ordusuna ithafen yapılan anıt, karların içinde daha da hüznü verir. Sarıkamış'ın sembolik yapısı ise Çarlık Rusyası döneminde, 1896'da Rus Çarı II. Nikola tarafından yaptırılan, av organizasyonlarının düzenlendiği Katherina Köşkü...

ÖZGÜN VE LEZİZ

Kars tarihsel olarak dolu dolu yaşanabilecek bir kent belki ama muhteşem mutfağını denemeden Kars'tan ayrılmak büyük eksiklik olur. Kars'ın spesiyalitesi, fırında kaz kebabı... Kar yağması önemli çünkü kaz, kar yemeden kesilirse eti yavan olurmuş. Geleneksel diğer yemekler arasında etsiz mantı yani hingal, kete, hörer çorbası, yeşil mercimekli erişte pilavı, tatlı olarak da umaç helvası var. Kars peynirinin lezzeti anlata anlata bitirilemez. Enfes kaşarı, kentin ismiyle anılan gravyeri ya da malakan peyniri özellikle bu kentte tam tadını veriyor. Peynirler gibi, Kars balı, tereyağı ve pestilini de seyahat dönüşü evlerine götürmeyen pişman oluyor.

Menuçehr Camii / Menuchehr Mosque

Armenia and is also famous for repairing the dome of Hagia Sophia in Istanbul, which had collapsed in an earthquake; Menuchehr Mosque, which is regarded as the first Seljuk mosque in Anatolia and overlooks the River Arpaçay are just an introduction to this architectural wealth.

FROM ÇILDİR TO SARIKAMIŞ

There are many day-trip destinations around Kars. 55 km away from Kars, the frozen Lake Çıldır is a must-see. When the lake freezes for six months, fishermen catch fish by laying their nets across the holes they dig on the ice, shepherd dogs run on the ice and tourists take a tour with horse-pulled sledges. Hosting the darkest winters of Turkey, Sarıkamış is also an important sightseeing point, 1.5 hours away from Kars. Even if the legendary skiing center within Sarıçam Woods is not your cup of tea, "Allahuekber Martyrs' Memorial" will make you get off your vehicle despite the cold. The monument was built to commemorate the Turkish soldiers under the command of Enver Pasha who froze to death and became martyrs in the winter of 1915 when they attempted to cross over the Allahuekber Mountains despite adverse conditions while fighting against Russia. It makes one feel sadder under snow. The symbolic building of Sarıkamış is Catherine's Mansion, which was built by the Russian Tsar Nicholas II in 1896 and where hunting parties were held.

AUTHENTIC AND DELICIOUS

Kars may be a city to be experienced to the fullest in terms of historical aspects but leaving Kars without tasting its magnificent cuisine would make one feel incomplete. The specialty of Kars is roasted goose kebab. Snow is really important because, if goose is slaughtered before snows falls on it, then its meat tastes bland. Other traditional dishes include mantı (Turkish ravioli) without meat or, in local language, hingal, kete (flaky pastry), hörer soup, homemade noodle with green lentils and a great dessert, umaç halva. It is hard to depict the delicacy of Kars cheese. Its exquisite kashar cheese, gruyere cheese named after the city or Malakan cheese comprise the best selection of cheese varieties especially in this city. Like cheese varieties, Kars honey, butter and dried fruit roll-ups are treats that will make one regret if they fail to bring some home.

TEKVANDONUN ALTIN AVCISI

THE GOLD HUNTER OF TAEKWONDO

İREM YAMAN

Türkiye’de futbol dışında bir branşta tanınmak ve takip edilmek pek kolay değil. Özellikle de tekvando gibi çok popüler olmayan bir dalda. Ancak bu genellemeye İrem Yaman dâhil değil. 24 yaşındaki İrem Yaman, 2 Dünya Şampiyonluğu, 5 Avrupa Şampiyonluğu ile Grand Slam ve Grand Prix şampiyonluğuna sahip. Bu kırılması zor bir rekor. “Altın avcısı” lakabıyla 15 senelik kariyerine 30 altın madalya sığdıran İrem Yaman ile bilinmeyenlerini konuştuk...

► **Spora başlamaya ne zaman karar verdiniz?**

Tekvandoya sizi kim yönlendirdi? O yılları anlatır mısınız? 1995 yılında Ankara’da doğdum. 8 yaşında tekvandoya babamla birlikte başladım. Aslında bu spora başlamadan önce ilk anneye söylemişim. O da bu durumu babama söyledi. O dönemde babam tekvando hakemiydi. Teklifimden sonra bana antrenman yaptırmaya başladı. O günden beri babamla çalışmaya devam ediyoruz.

► **Tekvando fizik gücü gerektiren zor bir spor? Bu zorlukları aşmadaki motivasyonunuz nedir?**

Tekvando, disiplin üzerine kurulu bir spor dalı. Tekvando izlerken, disiplinin yeteneği alt ettiğine sıklıkla tanıklık edersiniz. Belki de kadın sporcularımız daha disiplinli oldukları için daha fazla başarı elde ediyor olabilirler. Geçen gün bir yazı okudum, bir araştırma yapılmış; kadın girişimcilerin kurduğu şirketlerin erkek girişimcilerin kurduğu şirketlerden daha başarılı olduğu tespit edilmiş. Bu da, kadınların bir hedefe kilitlendiğinde çok daha disiplinli olduğunun göstergesi şeklinde. Sporda başarı için de tam olarak aynı şey geçerli aslında...

► **Zirveye çıkmaktan daha zor olan orada kalabilmek. Siz bunu nasıl başarıyorsunuz?**

Teknik antrenmanlarım kadar taktiksel antrenmanlarıma da zaman ayırıyorum. Çünkü tüm rakiplerim beni yenmek için çalışıyor. Ben de taktiğimi ve tekniğimi sürekli geliştirip, yenilemeye çalışıyorum.

► **Müsabakalara kendinizi nasıl motive ediyorsunuz? Özel bir ritüeliniz var mı?**

Aslında birçok totemim var. Bir önceki maçta nelerle şampiyon olduysam bir sonraki maçımda da aynı şeyleri tekrarlıyorum. Mesela ringe ilk ben ayak basarım. İlk deneme vuruşunu ben yaparım gibi...

It is not easy to be recognized and followed in a sports branch other than football in Turkey. Especially in a branch not very popular like Taekwondo. However, İrem Yaman is an exception to this generalization. 24-year old İrem Yaman holds 2 World Championships, 5 European Championships as well as a Grand Slam and Grand Prix championship. That is a hard record to break. We talked about what is unknown regarding her life with İrem Yaman, nicknamed as “the Gold Hunter”, achieving 30 gold medals in her 15-year career.

► **When did you decide to embark upon sports? Who guided you towards taekwondo? Could you tell us about those years?**

I was born in Ankara in 1995. I started taekwondo with my father at the age of 8. In fact, I first told my mother before I started this sport. She told this to my father. My father was a taekwondo referee at the time. He started training me after my proposal. I’ve been working with my dad ever since.

► **Taekwondo is a difficult sport requiring physical power. What is your motivation to overcome these challenges?**

Taekwondo is a sport based on discipline. When you watch Taekwondo, you often observe that discipline overcomes talent. Perhaps, our female athletes are more disciplined so they can achieve more success. I read an article a couple of days ago and a research was conducted. Accordingly, it was found out that the companies founded by female entrepreneurs were more successful than the companies founded by male entrepreneurs. This indicates that women are much more disciplined when they stay focused on a target. Exactly the same thing goes for success in sports.

► **It is harder to stay on top than coming out on top. How do you achieve that?**

I spend as much time on my tactical training as I do on my technical training because all my opponents are striving to get the best of me. And I am constantly trying to improve and renew my tactics and techniques.

► **How do you motivate yourself for competitions? Do you have a special ritual?**

Actually, I have a lot of good luck charms. I repeat the rituals that paved the way for my championship during the previous match. For example, I am the first to set foot in the ring. It is like I am going to take the first shot.

► **İki kez dünya şampiyonluğuna ulaşan ilk Türk kadın tekvandocu oldunuz. Bu nasıl bir duygu? Tekvandoya ilk başladığınızda bugünleri hayal ediyor muydunuz?**

Benim hayattaki en büyük motivasyon kaynağım bana 'yapamazsın' denilmesi. Bu, spor kariyerimde de akademik kariyerimde de hep böyle oldu. Ne mutlu bana, kadınların istedikleri her alanda başarılı olabileceklerini gösterme imkânım var. Yıllar içinde kazandığım madalyaların kişisel başarımdan çok daha fazlasını ifade ettiğini fark ettim. Kadın sporcular olarak başarılarımızla hemcinslerimize umut kaynağı olmalıyız. Kız çocuklarına istedikleri her şeyi hayal edebileceklerini ve hayallerini gerçekleştirebileceklerini göstermeliyiz. Engeller karşısında umutsuzluğa düşmemiz onlara ihanet etmek gibi olur.

► **Kariyer hedefleriniz arasında aktif sporu bırakmadan ve bıraktıktan sonra gerçekleştirmek istediğiniz neler var?**

Tüm turnuvalarda ilkleri başararak üst üste şampiyonluklar yaşamak ve tarihe geçmek istiyorum. Her zaman ilkleri başarmak ve hem Türk hem de dünya spor tarihine adımları yazdırmak istiyorum. Hedef bu kadar büyük olunca da motivasyonum daima en üst seviyede oluyor. Annemin bir sözü vardır. Her zaman aklıma o gelir: "Pes etmek için bir sürü bahane bulabilirsin ama mücadele etmek için tek bir sebebin bile varsa sakın pes etme."

► **Peki, yeni kadın tekvandocular yetişmesi için neler yapılmalı? Sizin tavsiyeleriniz neler?**

Küçük yaşlardan itibaren spor yapmak, fiziksel ve akılsal anlamda sağlıklı, öz güveni yüksek, geleceğe umutla bakan, sosyal bir birey olmanın temeli. Aileler, çocuklarına birçok farklı branşı denetsinler ve onları en sevdikleri branşta desteklesinler. Hemcinslerim için de ayrıca bir tavsiyem olacak; erkek sporu, kadın sporu diye bir ayrım yok. Karar verirken sporun her branşını yapabilecek güçte olduklarını bilsinler. Başarı, cinsiyetinizle değil onu ne kadar istediğiniz ve bu uğurda ne derece fedakârlık yapmaya hazır olduğunuzla alakalı.

► **Çok yoğun tempoda çalışıyorsunuz. Dinlenmek için neler yapıyorsunuz?**

Düzenli ve programlı bir hayatım var. Yemek yemeyi, özellikle de tatlıyı çok seven biri olduğum için psikolojik olarak zorlandığım anlar oluyor ama profesyonel insanlarla çalıştığım için üstesinden geliyorum. Başarı merdivenlerini elleriniz ceplerinizde tırmanamıyorsunuz. Sonuçta her başarılı sporcu farklı şekillerde büyük bedeller ödüyor, ödemek de zorunda...

► **Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) olarak "Kırsal Kalkınma" bizim için çok önemli. Bir sporcu gözüyle kırsaldaki gençlerin spora yönlendirilmesi konusunda neler yapılabilir?**

Kırsal kalkınma her açıdan çok önemli. Spor açısından bakacak olursak imkânlar ne kadar artarsa sporcu sayısı da o derece artacaktır. Ben şampiyon bir salondan çıkmadım fakat şampiyonların olduğu salonlara gidip antrenman yaptım. Bu beni hep motive etti. Çünkü onları gördüm, hayatlarını örnek aldım. Beni salonda gören küçük arkadaşlarım örnek alıyor. Bu durum da beni mutlu ediyor.

► **You are the first Turkish female taekwondo player to win the world championship twice. How does that feel? Would you imagine these days when you first started taekwondo?**

My greatest motivation in life is that I am told "you cannot do it". It has always been that way in my sports career as well as my academic career. Lucky me that I have the opportunity to show that women can succeed in any field they desire. I have realized that the medals I have won over the years meant much more than my personal achievement. As female athletes, we must be a source of hope for our fellow women through our achievements. We need to show the girls that they can imagine anything they want and make their dreams come true. If we despair in the face of obstacles, it would be like betraying them.

► **What do you want to achieve out of your career goals before and after quitting your active sports life?**

I want to experience championships in a row and go down in history by breaking new grounds in all tournaments. I always want to break new grounds and put my stamp on the history of both national and global sports. And when I have such a big goal, my motivation is always at the highest level. My mother has a saying. I always think of that: "You can come up with a lot of excuses to give up, but even if you have one reason to fight, do not give up."

► **So, what should be done to bring up new female taekwondo athletes? What are your recommendations?**

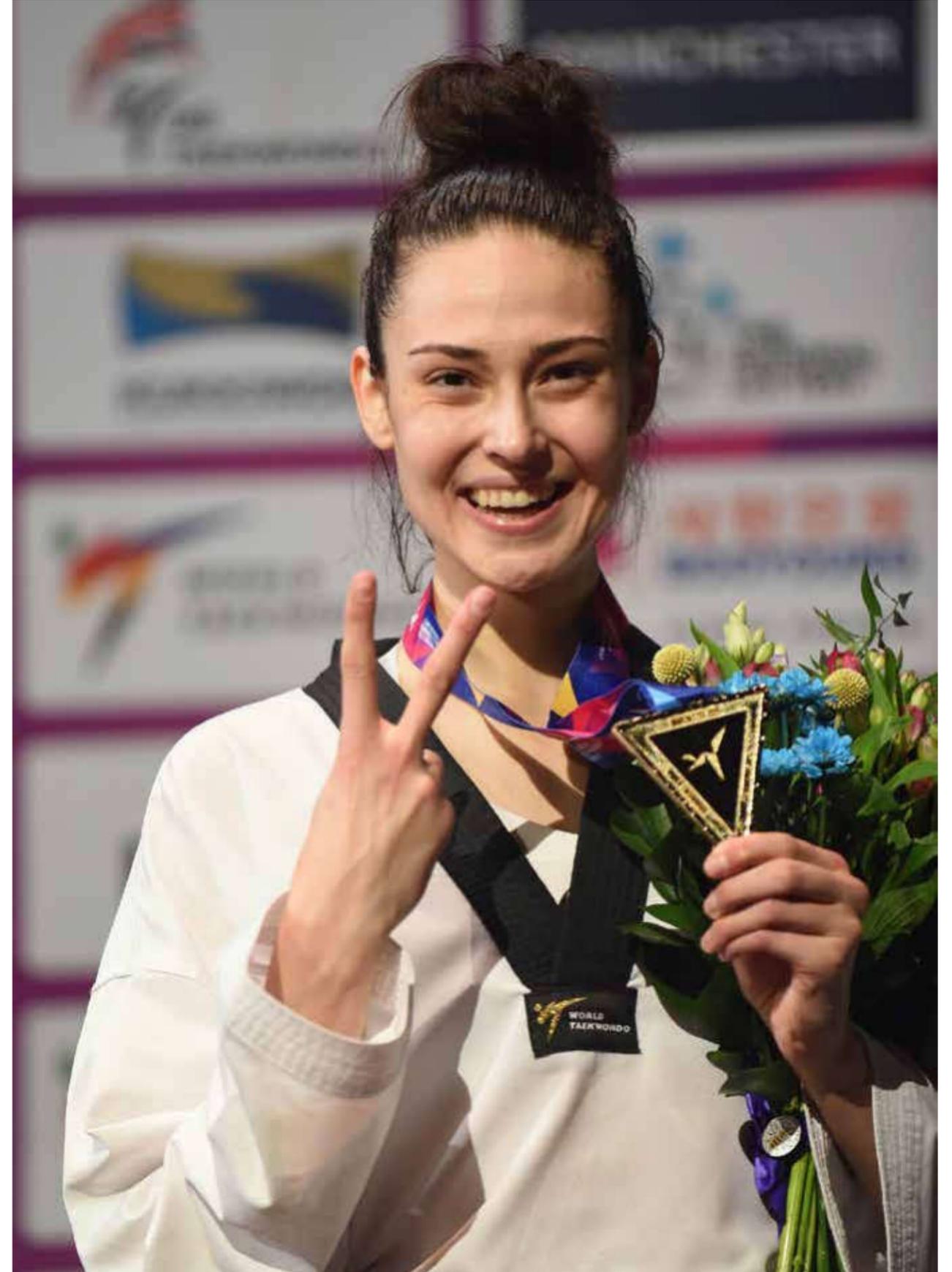
Doing sports from an early age is the basis of being social individual leading a healthy life in terms of both physical and mental aspects and having bright future prospects with high self-confidence. Families should enable their children to try out various sports branches and support them in their favourite branches. I also have a recommendation for my fellow women. There is no such distinction as men's sports or women's sports. They should know that they have the power to engage in any sports branch when they decide. Success is not about your gender, but about how much you want it and how much you are willing to sacrifice for it.

► **You are working at a very busy pace. What are you doing to have a rest?**

I have a regular and programmed life. There are times when I am psychologically struggling because I am a person who likes to eat, especially desserts, but I am working with professional people so I can get through it. You cannot climb the ladder of success with your hands in your pockets. After all, every successful athlete pays great prices in different ways, and that is normal.

► **"Rural Development" matters a great deal to us at the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI). What can be done about guiding young people in the countryside towards sports from the perspective of an athlete?**

Rural development is very important in all respects. From the point of view of sports, the more opportunities are improved, the greater the number of athletes will increase. I did not come out of a champion sports hall but I went to the sports halls where the champions were training and trained there. It always motivated me. Because I saw them and followed their lead. My younger friends who saw me in the sports hall are treading in my footsteps. And that makes me happy.

EINSTEIN SEYAHATNAMESİ

TR Einstein Seyahatnamesi'nde, Albert Einstein'ın (1879-1955) çok yönlülüğüyle karşılaşırız. Einstein bir fizik profesörü... İzafiget teorisiyle dünyanın dikkatini üzerine çekmiş, Nobel'e layık görülmüş; Ortega y Gasset gibi filozoflar tarafından, Galileo Galilei ve Isaac Newton'la karşılaştırılarak, yeni çağın habercisi olarak değerlendirilmiştir. Sadece fizik, matematik ve bilim felsefesiyle ilgili sözleriyle gündeme gelmemiştir Einstein. Çoğu çevrenin hümanist diye nitelendirdiği siyasi açıklamaları, entelektüel aktiviteleri de çok konuşulmuştur. Bu yüzden 1922'nin sonlarında başlayan ve 5,5 ay süren Uzakdoğu yolculuğu esnasında ilgiyle karşılanmıştır. Einstein'ın çok yönlülüğünden kastımız; müziğe, resme ve çeşitli insanların hal ve hareketlerine dönük ilgisidir. Keman çalar Einstein, Japonya'daki birçok davette. Kemanla Gluck, Hauser ve Bach bestelerini icra eder. Gittiği yerlerde, özellikle İspanya ve Japonya müzelerinde dikkatini çeken resimler üzerine konuşur. Ayrıca Hindistan ve Çin'deki mabetlerin mimarisine hayran kalır. Gemi yolculuğu esnasında Ernst Kretschmer'in Fizik ve Karakter isimli psikoloji kitabını okur. Bir süre filozof Henri Bergson'un eserleriyle uğraşır. Düşüncelerini günlüğüne aktarır. Gördüğü muhteşem dağ, ırmağ ve ormanların tasvirini yapmaya çalışır. Tasvirde yetersiz kaldığındaysa, karakalem resimler çizer. Einstein Seyahatnamesi'ni yayına hazırlayan Ze'ev Rosenkranz'ın sıkı çalıştığını söyleyebiliriz. Günlüğe Einstein'ın seyahat esnasında çekilen fotoğrafları eklenmiş. Günlükte ismi geçen yer, kişi, olay, kitap ve kurumlarla ilgili bilgilendirici notlar da oluşturulmuş. Hepsinden önemlisiyse, "Seyahatnamenin Mazisi" başlıklı uzun giriş yazısı... Rosenkranz, giriş yazısında Einstein'ın Hindistan, Çin, Filistin, Japonya gibi ülkelere dair tespitlerinin psikolojik, felsefi, coğrafi ve kültürel arka planını tartışırken, Einstein'ın fikir ve inanç dünyasına dair çok iyi çıkarımlarda bulunur. Tabii Einstein'ın yolculuk günlüğü, Rosenkranz'ın tespitlerinden ayrı da okunabilir. Belki o zaman Einstein'ın yaptığı incelikli espriler, eleştirel zekası, şahsi endişeleri, onun özellikle dikkatini çeken noktalar daha iyi anlaşılır.

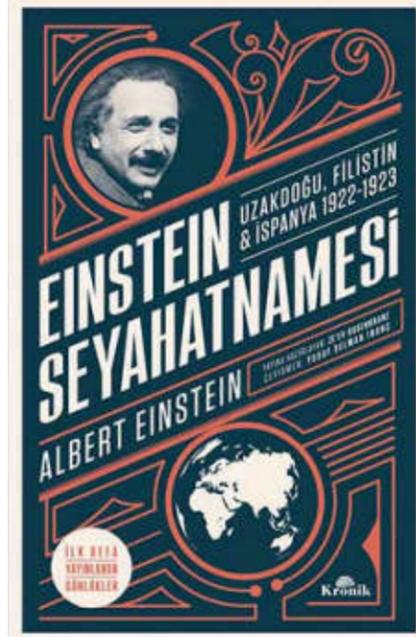
THE TRAVEL DIARIES OF EINSTEIN

EN The Travel Diaries of Albert Einstein provides us with an insight into the versatility of Albert Einstein (1879-1955). Einstein was a professor of physics who drew the attention of the world with his theory of relativity, was awarded the Nobel Prize, was compared to Galileo Galilei and Isaac Newton by philosophers such as Ortega y Gasset and was considered a harbinger of the new era. Einstein did not only come up with his statements on physics, mathematics and philosophy of science. Mostly considered as a humanist, his political statements and intellectual activities also received broad attention. That is why he was highly welcomed during his journey to the Far East, which began in late 1922 and continued for 5.5 months. By Einstein's versatility, we mean his interest in music and painting as well as the behaviours and states of various people. Einstein played the violin in Japan on many occasions. He performed compositions of Gluck, Hauser and Bach on the violin. He delivered speeches on paintings that attracted his attention wherever he went, especially in the museums of Spain and Japan. In addition, he admired the architecture of the temples in India and China. During a cruise, he read Ernst Kretschmer's psychology book called Physique and Character. He spent some time studying the works of philosopher Henri Bergson. He recorded his thoughts in his diary. He tried to describe the magnificent mountains, rivers and forests that he saw. When he felt unable to describe, he drew pictures with charcoal. It goes without saying that Ze'ev Rosenkranz did a great job editing The Travel Diaries of Albert Einstein. The diary also offers photos of Einstein taken during his travels. The book also provides informative notes about the places, people, events, books and institutions referred to in Einstein's diary. Above all is the long introduction titled "Historical Introduction". In his introduction, Rosenkranz discusses the psychological, philosophical, geographical and cultural background of Einstein's notes on countries such as India, China, Palestine and Japan, offering accurate inferences on Einstein's world of ideas and beliefs. It is naturally possible to read Einstein's travel diaries as a separate work from Rosenkranz's inferences. It may then be possible to have a better grasp of Einstein's subtle jokes, critical intelligence and personal concerns as well as points attracting his particular attention.

TR
Einstein Seyahatnamesi- Ze'ev Rosenkranz

Çeviri
Yusuf Selman İnanç

Kronik Kitap
1. Baskı
352 Sayfa

EN
The Travel Diaries of Albert Einstein - Ze'ev Rosenkranz

Translation
Yusuf Selman İnanç

Kronik Books
First Edition
352 Pages

THE BIGGEST LITTLE FARM

TR The Biggest Little Farm belgeseli iki temel felsefe üzerine bina edilmiş. Birincisi, yaşam döngüsü ve canlıların birbiriyle bağlantıları.

İkincisiyse, olumsuzlukların iyi netice verecek olay ve gelişmelere yol açması. The Biggest Little Farm'da hem yönetmen hem yazar hem de oyuncu olarak karşımıza çıkan John Chester'in eşi Molly ile birlikte bir çiftlik kurmaya girişmelerinin nedeni, köpekleri Todd'un sürekli havlaması ve bu duruma başka bir çözüm bulamamış olmalarıdır. John ve Molly köpekleri Todd'un havlamasını azaltmak için veteriner hekime de giderler ancak bir sonuç elde edemezler. Köpeklerine kıyamayan John ve Molly, zaten öncesinde de organik beslenmeye, doğayla iç içe olmaya önem verdikleri için, bir çiftlik kurmaya karar verirler. Çünkü Todd'un çiftlikte mutlu olacağını düşünmektedirler. Bu işe giriştiklerinde, herkes onlara deli gözüyle bakmasına rağmen John ve Molly inanılması güç bir iş başarmışlardır. Çiftlik kurmayı düşündükleri 200 dönümlük alanda ölü arılar, bozuk su tesisatı, kurumuş göl, onarılması gereken kütmes ve ahırlar vardır. Bu durum John ve Molly'yi yıldırmaz ve küçük bir çiftlik kurarlar Köpekleri Todd'un rahat etmesi, sonrasında su tesisatının onarımı ve gölün yeniden suyla dolup, bir doğa harikasına dönüşmesi, üniversite öğrencilerinin onlara destek olmak için çalışmalarına katılmaları, yavru kuzuların, civcivlerin sevimliliği, John ve Molly'nin burada yaşama azmini artırmıştır. Tabii John ve Molly tarım ve hayvancılığa dair bir şey bilmemektedirler, işin başında. Bu konuda uzman olan Alan'ın yardımına ihtiyaçları vardır. Alan, onlara canlılar arasındaki bağlantıları anlatır. Bu yüzden sebze, meyve ve hayvan çeşitliliği olabildiğince artırılmalıdır. Koyun, inek, tavuk, arı, ördek olmalıdır çiftlikte. Ayrıca domates, biber, patlıcan, patates, elma, erik, portakal... Hepsi de birbiriyle bağlantılıdır. Birisi olmadığında diğerrinin gelişimi duraksar. O yüzden hiç yüksünmeden hepsiyle ilgilenilmeli, doğal uyumun ve döngünün gerçekleşmesi sağlanmalıdır. Bunu da gerçekleştirir John ve Molly. Yönetmen John Chester, sürekli çiftlikte bulunduğu için, güçlü görseller yakalamış. Anlatımı, kullanılan müzik, olayların sıralaması izleyicileri gerçekten etkilemektedir. Belgeselden çıkarılabilecek en iyi sonuç insan mücadele etmekten asla vazgeçmemeli ve umutsuzluğa kapılmamalıdır.

EN The Biggest Little Farm documentary is built on two basic philosophies. The first one corresponds to life cycle and the connections of living creatures with each other. Secondly, problems result in incidents and developments bringing about positive consequences. Acting as a director, screenwriter and actor at the Biggest Little Farm, John Chester establishes a farm with his wife Molly because their dog Todd incessantly barks and they fail to find any other solution to this problem. John and Molly also go to the veterinary to reduce the barking of their dog Todd but with no avail. Sparing their dog, John and Molly decide to establish a farm as they always attach importance to organic nutrition and being intertwined with nature. Because they think that Todd will be happy in the farm. John and Molly achieve something hard to believe although everyone considers them crazy when they embark on this adventure. There is nothing but dead bees, broken water installation, a dry lake as well as hens and barns that need repairing in the 200-decares land considered for the prospective farm. It does not intimidate John and Molly and they establish a small farm. John and Molly are encouraged by their dog Todd's feeling at ease, the repair of the water installation, the lake's retaining water again and turning into a natural wonder, the participation of college students in these activities to support them as well as the cuteness of lambs and chicks. Of course, John and Molly do not initially know anything about agriculture and livestock. They need help from Alan, who is an expert in this field. Alan informs them about the connections among living creatures. Therefore, vegetables, fruits and animals should be as diverse as possible. Sheep, cows, chickens, bees and geese should be present in the farm. Tomato, pepper, eggplant, potato, apple, plum, orange should also be there. Every one of them is connected to each other. When one is absent, the development of others comes to a halt. Therefore, one should take care of every one of them without regarding them as burdensome and ensure natural harmony and cycle. That is what John and Molly achieves. As Director John Chester is always in the farm, he captured very strong images. Its narration, soundtrack and the sequence of events deeply influence the audience. The best inference to draw out of the documentary is to never give up fighting and not giving away to despair.

TR

Yönetmen
John Chester

Tür
Belgesel

Yapım
2018-ABD

Süre
93 dk

Oyuncular
John Chester, Molly Chester,
Matthew Pilachowski

EN

Director
John Chester

Genre
Documentary

Producers
2018-USA

Runtime
93 minutes

Cast
John Chester, Molly Chester,
Matthew Pilachowski

BİNLERCE SORUNUN CEVABI

TR Devlet arşivini, devletin hafızası olarak düşünebiliriz. Orada, geçmişte yaşanan olaylarla karşılaşılır. Düşünceler, planlar, başarısızlıklar, galibiyetler... Arşivi olmayan bir devletin kendini savunması bile mümkün değildir. Arşivlerde sadece tarih, sosyoloji, coğrafya gibi bilimlerde kullanılacak belgeler bulunmamaktadır. Arşivler ayrıca bir toplumun gelecekte neler yapabileceğinin de işaretlerini taşır. Bilgi ve tecrübeler toplamı diyebileceğimiz arşivleri olmadan kendini tanıması da mümkün değildir.

Devlet arşivimiz, 1846'da kurulan Hazine-i Evrak Nezareti'yle başlar. 1846 yılının öncesinde de Osmanlı arşivi tutulmakta ve muhafaza edilmekteydi. Bu çalışmalar, Hazine-i Evrak Nezareti'yle birlikte modern bir yapıya kavuşur. Günümüzde bu görevi, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Devlet Arşivleri Başkanlığı yürütmektedir. Başkanlık, hızlı değişen dünya şartlarına uyum sağlamak, gelişmelerin hiçbir şekilde gerisinde kalmamak, araştırmacıların belgelere kolayca ulaşmasını sağlamak için, web sitesi üzerinden de hizmet vermektedir.

Site sık sık güncellenmektedir. Özellikle "Haberler", "Yayınlar" ve "Bilgi Bankası" bölümleri. Mesela site açılır açılmaz, çok tartışılan, ülke ve dünya siyasetini halen etkilemeye devam eden, "1915 Olayları" ve "Filistin'e dair sayısız belgeyle karşılaşırsınız. Tarihi, siyasetçi veya sosyolog ulaştığı bilgileri ister istemez yorumlamak ve bir kurgu içinde sunmak zorunda olduğu için, okuyucunun kendisi gibi düşünmesini, hiç olmazsa kendi düşünce duraklarından geçmesini ister. Diğer türlü, okuyucuyla iletişime geçemez. Fakat "1915 Olayları" ve "Filistin" gibi spekülasyona açık, neredeyse her tarihinin farklı bir sonuca ulaştığı, yanlışların ve çarpıtmaların çok sayıda olduğu olaylarda, ham, saf, yorumsuz, sadece bilgi sunan belgeler önem kazanır. O belgelere bakarak, her insan gerçeğin peşine düşebilir.

Devlet Arşivleri Başkanlığı gerçeğin peşine düşen herkes için titizlikle çalışmış ve bu çalışmalarını site üzerinden istifadeye sunmuştur. Düşünen, araştıran ve merak eden, sadece ve sadece gerçeğin peşinde olan zihinlerde oluşmuş binlerce sorunun cevabı, belki de sadece bu belgelerdedir.

ANSWER TO THOUSANDS OF QUESTIONS

EN We can consider the state archive as the memory of a state. One encounters past events there. Thoughts, plans, failures, wins. It is not possible for a state without an archive to even defend itself. Archives do not only include documents to be used for disciplines such as history, sociology and geography, they also bear the marks of what a society can achieve in the future. Archives are the stores of knowledge and experience. It is not possible for a state to recognize itself without any archive coined as the total sum of knowledge and experience. Our state archive was initially established with Hazine-i Evrak Nezareti (Ottoman Archive) in 1846. Ottoman archives used to be recorded and kept before 1846. These activities were modernized with Ottoman Archive. Today, this duty is fulfilled by the Presidential State Archives affiliated to the Presidency of the Republic of Turkey. The presidency serves over a website in order to adapt to rapidly-changing global conditions, not to fall behind emerging developments and to enable researchers to easily access to documents. The site is frequently updated. Especially the sections "News", "Publications" and "Information". For example, once the site is opened, one sees numerous documents concerning "1915 Events" and "Palestine", which are highly discussed and still affect national and global politics. As historians, politicians or sociologists are necessarily obliged to interpret and present such information in a systematic way, they want readers to think just like them and go through their thinking stations at the very least. Otherwise, they cannot communicate with readers. However, raw, pure and objective documents only presenting information gain importance as for incidents such as "1915 Events" and "Palestine" which are open to speculation, interpreted differently by almost each and every historian and subject to a wide range of fallacies and falsifications. By looking at these documents, everyone can hunt down the truth. The Presidential State Archives has worked fastidiously for everyone who is after the truth and presented these activities for use over the website. Answers to thousands of questions in the minds thinking, searching, wandering and pursuing the truth and only the truth may be in these documents.

<https://www.devletarsivleri.gov.tr>

BİTKİ ÇAYI CENNETİ: TÜRKİYE

ZENGİN BİR BİTKİ ÖRTÜSÜNE SAHİP OLAN ÜLKEMİZDE BİTKİ ÇAYLARI DA ÇEŞİTLİLİK GÖSTERİYOR. TÜM DÜNYAYA İHRAÇ ETTİĞİMİZ BİTKİ ÇAYLARINDA YAKALADIĞIMIZ BAŞARIDA TKDK BAŞTA OLMAK ÜZERE KAMU DESTEKLERİNİN ÖNEMİ BÜYÜK.

TURKEY: A PARADISE OF HERBAL TEA

OUR COUNTRY HAS A RICH VEGETATION AND A DIVERSE RANGE OF HERBAL TEA. PUBLIC INCENTIVES AND SUPPORT, SPECIFICALLY BY THE ARDSI, PLAY AN IMPORTANT ROLE IN THE SUCCESS WE HAVE ACHIEVED WITH HERBAL TEAS THAT WE EXPORT ANYWHERE AROUND THE WORLD.

AMERİKA'NIN TÜRK KAHVESİNİ KEŞFİ
USA'S DISCOVERY OF TURKISH COFFEE

"BİTKİSEL ÇAYLARIN DOĞADAN TOPLANMASI YOK OLMA RİSKLERİNİ
ARTIRIYOR"

"PICKING HERBAL TEA PLANTS FROM THE NATURE INCREASES
THE RISK OF EXTINCTION"

KALİTELİ BİTKİ ÇAYLARI SAĞLIĞA YARARLI
HIGH-QUALITY HERBAL TEA IS HEALTHY

BETA ÇAY'IN LEZZET ALTERNATİFLERİ ÇAY ANLAYIŞINI DEĞİŞTİRİYOR
BETA TEA'S ALTERNATIVE FLAVORS CHANGE THE PERCEPTION OF TEA

AMERİKA'NIN TÜRK KAHVESİNİ KEŞFİ

USA'S DISCOVERY OF TURKISH COFFEE

TR Gizem Salcıgil, Türk kahvesinin dünya pazarında hak ettiği değeri görmesi için emek harcayan başarılı bir isim. Amerika'da olduğu gibi Avrupa'da da Türk kahvesini görücüye çıkarırken hedefini büyük tutan Salcıgil'in başarı hikayesi ise; 2009 yılında, bir grup gönüllü arkadaşı ile kâr amacı gütmeyen, Türkiye'nin ilk dijital Türk kahvesi evi olan "Turkayfe.org" sitesini, 2012 yılında ise "Gezici Türk Kahvesi Kamyonu (Turkish Coffee Truck)" projeleri ile başlıyor. Yaklaşık altı yıl boyunca, New York City, Washington DC, Boston gibi ABD'nin başlıca şehirlerinin yanı sıra, Avrupa ve Kanada'yı Türk kahvesi kamyonu ile dolaşılıyor ve halka Türk kahvesini tattırıyor.

EN Gizem Salcıgil is a successful name that has done her best to bring Turkish coffee to the level it deserves in the world market. The success story of Salcıgil, who shot for the stars while showcasing Turkish coffee in Europe as well as in the U.S.A., started with Turkey's first digital Turkish coffee house "Turkayfe.org", a non-profit project organized with a group of volunteer friends in 2009, and "Turkish Coffee Truck" project. She wandered around with her Turkish Coffee Truck for nearly six years in major US cities such as New York City, Washington DC, Boston as well as Europe and Canada and gave the public a taste of Turkish coffee. In 2015, she was selected by JCI International as Turkey's "Most Successful Young Person" in the culture category.

Gizem Salcıgil

2015 yılında JCI International tarafından kültür dalında Türkiye'nin "En Başarılı Genci" seçiliyor. 2017'de Turk of America dergisi tarafından "ABD'nin (40 yaş altı) En Etkin 40 Türk Amerikalı Genci" ödülüne layık görülüyor. Aynı yıl ortakları Erdem Uen ve Ahmet Şerif İzgören ile beraber Amerika'daki ilk otantik Türk kahvesi zincirini Tysons Corner Center isimli prestijli bir alışveriş merkezinde başlatıyor. "Bir anne girişimci olarak, bu inisiyatif aracılığıyla Türk kültürünü yurt dışında en iyi şekilde temsil etmeyi ve kadın girişimcilere destek vermeyi amaçlıyorum." diyen Salcıgil ile Türk kahvesinin Amerika serüveni üzerine keyifli bir röportaj gerçekleştirdik.

► Turkish Coffee Lady markasının yola çıkış hikayesini anlatır mısınız?

Yaklaşık on yıldır ülke markalaştırma ve kültürel diplomasi alanında gönüllü çalışmalar yürütüyorum. Türk kahvesi dünyanın ilk kahve pişirme yöntemi, 16. yüzyıldan beri dünyaya yayılan kahve kültürünün başlangıç noktası. Ancak, dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan bu kültür mirasımız, yurt dışında hak ettiği şekilde tanınmıyor. Bu nedenle, Türk kahvesinin bilinirliğini arttırmak amacıyla 2012'den beri bir Türk kahvesi kamyonu ile dünyayı dolaşıyorum. Türk kahvesine olan ilgiyi keşfettikten sonra bu kültürel misyonu daha profesyonel ve uzun süreli yapabilmek adına 2017 yılında kendi işimi kurmaya karar verdim.

► İsminizi nasıl seçtiniz?

Türk kahvesine yönelik çalışmalarımın dolayısıyla Amerikalılar tarafından "Turkish Coffee Lady" ismi ile anılmaya başlamıştım ve bu özgün hikayeyi devam ettirmek amacıyla ismimizi "Turkish Coffee Lady" olarak belirledik.

► Markanızın kurulumundan bu yana nasıl gelişmeler oldu?

ABD'nin ilk otantik Türk kahvesi kafesini kurmak ve Türk kültürünün zenginliğini ziyaretçilerimize her gün aktarabilmek bizim için büyük bir gurur kaynağı oldu. Konseptimiz, İstanbul'un tarihi kahve kültürünü modern bir kahve evi tasarımıyla birleştiren otantik bir kahve zincirini temsil ediyor. Misafirlerimiz, kafemizin sıcak ortamını ve zengin kültürel sunumları çok beğeniyor. 2020 yılında ikinci lokasyonumuzu açmaya hazırlanıyoruz. Bu özgün konsepti geliştirmek, büyütmek ve Türk kahve kültürünü hak ettiği şekilde dünyaya tanıtmak adına markayı bir zincir haline getirmek en büyük isteğimiz.

► Turkish Coffee Lady markasıyla neler sunuyorsunuz?

Menümüzde Türk kahvesi, baklava, kadayıf, sütlüç, muhallebi gibi tatlıların yanı sıra, börek, simit, Türk çayı, meyve çayları ve salep gibi beğenilen diğer ürünler de yer alıyor. Açıldığımız günden beri markamıza Amerikalıların yoğun ilgisini görmek bizi çok mutlu ediyor. Her ay ayrıca ebru sanatı, İznik çini sanatı ve Türk mutfağına dair eğitici programlara da yer veriyoruz. Marka sloganımız ise; "Türk Kahvesi. 500 yıldır dostluğun tadı". Ayrıca, gastronomi uzmanı ve ödüllü yazar Cenk Girginol'un tasarladığı gurme kahve harmanımız "İstanbul, Kapadokya ve İzmir" isimleri altında bir seri olarak hazırlanıyor. Minyatür sanatçısı Hasan Kale'nin hazırladığı sanat görselleri de kafemizde sergileniyor.

In 2017, she was granted by Turk of America magazine the "Top 40 Influential Turkish Americans (under 40)" award. In the same year, the first authentic Turkish coffee chain in the U.S.A. was launched together with her partners Erdem Uen and Ahmet Şerif İzgören at a prestigious shopping mall called Tysons Corner Center. We had a pleasant interview on the American adventure of Turkish coffee with Salcıgil saying "As a mother entrepreneur, I aim to represent Turkish culture in the best way abroad and support women entrepreneurs through this initiative."

► Can you tell us the story of Turkish Coffee Lady brand?

I have been conducting voluntary studies in the field of nation branding and cultural diplomacy for nearly ten years. Turkish coffee is the world's first coffee cooking method and the starting point of the coffee culture that has spread throughout the world since the 16th century. However, this cultural heritage, which has an important place in the world history, is not recognized abroad in a way it deserves. Therefore, I have been traveling the world with a Turkish coffee truck since 2012 in order to increase the awareness of Turkish coffee. After discovering the interest in Turkish coffee, I decided to start my own business in 2017 in order to render this cultural mission within a more professional and long-term vision.

► How did you choose your name?

I started to be referred to by Americans as "Turkish Coffee Lady" because of my activities on Turkish coffee and we identified our name as "Turkish Coffee Lady" in order to sustain this authentic story.

► What kind of developments have you experienced since the establishment of your brand?

It has been a great source of pride for us to establish the first authentic Turkish coffee shop of the U.S.A. and to transfer the richness of Turkish culture to our visitors every day. Our concept represents an authentic coffee chain that combines Istanbul's historic coffee culture with a modern coffee house design. Our guests love the warm atmosphere of our café and rich way of cultural presentation. We are getting ready to open our second shop in 2020. It is our greatest desire to turn the brand into a chain so as to develop and grow this unique concept and promote Turkish coffee culture to the world in a way that it deserves.

► What do you offer with the Turkish Coffee Lady brand?

In addition to Turkish coffee and desserts such as baklava, kadayıf, rice pudding and custard as well as other popular products such as börek, bagels, Turkish tea, herbal tea varieties and salep are included in our menu. We are very happy to see the deep interest of Americans in our brand since the day of opening. We also feature instructive programs on marbling art, Iznik tile art and Turkish cuisine on monthly basis. Our brand motto is "Turkish Coffee. The taste of friendship for 500 years". Furthermore, our gourmet coffee blend designed by gastronomy expert and award-winning author Cenk Girginol is prepared as a series under the names "İstanbul, Cappadocia and İzmir". Art visuals prepared by miniature artist Hasan Kale are also exhibited in our cafe.

► Türk kahvesini nasıl tanıtıyorsunuz ve nasıl tepkilerle karşılaşıyorsunuz?

Ekibimiz, kafemizde Türk kahvesini ilk kez deneyimlemek isteyen kişilere ön bir bilgi vererek geleneksel bir şekilde kahve sunumunu gerçekleştiriyor. Bu konuda özel hazırladığımız broşürlerimiz ve kitapçıklarımız bulunuyor. Mesela en çok sorulan soru; filtre kahve ile Türk kahvesinin arasındaki fark oluyor. Aslında aroma, sunum, pişirme yöntemi ve sunumu açısından bir çok farkı var ama Türk kahvesi bugün dünya çapında bilinen tüm kahve geleneklerinin temelinde yatıyor. Amerikalılar kahvemizi bir kez tattıktan sonra çok beğeniyorlar; geleneksel sunumu, eşsiz aromasıyla ve 500 yıllık tarihi ile Türk kahvesinin hikayesini diğer kahve çeşitlerine tercih eden bir çok müşterimiz var. Daha bilinçli müşteriler, sağlığa faydalarını da göz önünde bulundurarak, günde bir kere kahvemizi içmeye geliyorlar.

► Sizin Türk kahvesiyle ilgili görüşleriniz neler?

Türk kahvesi 500 yıllık bir Türk markası. Telvesi ile gelen tadı ağızda uzun süre kalan, kendine özgü pişirme ve sunum tarzıyla benzeri olmayan 2013 yılında UNESCO'nun Kültürel Miras Temsili Listesine aldığı 500 yıllık bir kültür. Ancak, bu 500 yıllık milli değerimizin dünyadaki pazar payı sadece yüzde 10, yurt dışında ünlü kahve zincirlerinde, restoran zincirlerinin menüsünde yer almıyor, kahveye dair kaynaklarda ve sektörde referans kabul edilen kitaplarda tarihteki önemine yer verilmiyor. Halbuki, son yıllarda artan gurme kahve trendini de göz önünde bulundurarak Türk kahvesine daha fazla görünürlük vermek mümkün, sadece bizim toplum olarak bu önemli kültürel mirasımıza daha çok sahip çıkabilmemiz gerekiyor. En büyük hayalim, Türk kahvesinin yurt dışında hak ettiği değeri görmesi.

► Kahveyi geleneksel fincanlarda mı sunuyorsunuz?

Evet, geleneksel Türk kahvesi müşterilerimize bakır setler ve fincanlar eşliğinde, yanında bir bardak su ve lokumu ile beraber servis ediliyor.

► How do you promote Turkish coffee and what kind of reactions do you get?

Our team is presenting coffee in a traditional way by giving preliminary information to the people who want to experience Turkish coffee for the first time in our cafe. We have specially-prepared brochures and booklets on this subject. For example, the most frequently-asked question is the difference between filter coffee and Turkish coffee. In fact, there are many differences in aroma, presentation and cooking method but Turkish coffee is the basis of all coffee traditions known throughout the world today. Americans love our coffee very much once they taste it; we have many customers who prefer the story of Turkish coffee over other types of coffee due to its traditional presentation, unique aroma and 500-year history. More conscious customers come to drink our coffee once a day by taking into account its health benefits.

► What are your views on Turkish coffee?

Turkish coffee has been a Turkish brand for 500 years. It is a 500-year-old culture, the taste of which remains in the mouth for a long time because of its grounds and which is unique due to its cooking and presentation style. It was included in UNESCO's Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2013. However, the market share of our 500-year old national value in the world is only 10 percent. It is not included in the menus of famous coffee chains and restaurant chains abroad. Its historical importance is not covered in coffee reference books and the influential books in the sector. However, it is possible to acquire more visibility regarding Turkish coffee by considering the growing gourmet coffee trend in recent years. As a society, we just have to embrace our important cultural heritage in a stronger vein. My biggest dream is the achievement by Turkish coffee the value it deserves abroad.

► Do you serve coffee in traditional cups?

Yes, traditional Turkish coffee is served to our customers with copper sets and cups along with a glass of water and Turkish delight.

► How many cups of coffee should one drink per day?

Turkish coffee is a strong antioxidant and is considered healthy food because it contains chlorogenic acid. Kahweol and cafestol filtered out in filter coffee and instant coffee remains in Turkish coffee, so we can say that it is the healthiest coffee in the world. The average consumption of 2-3 cups of Turkish coffee per day does not pose any health risk, but I recommend the consumption thereof without any sugar, additive and flavor.

► You also organize events outside Washington.

Can you tell us about the last exhibition event you attended?

Last September, we conducted a coffee culture promotion tour with a very distinguished team on the theme "The Universal Journey of Turkish Coffee". Within the scope of our world tour aimed at correlating our cultural heritage, Turkish coffee, with art, we offered a coffee feast for more than 7,000 people from New York City to Baltimore, Virginia and New Jersey through the various cultural and artistic presentations of Hasan Kale, Head of the Department of History at Nişantaşı University Assoc. Prof. Gökür Akçadağ, gastronomy expert Cenk R. Girginol and author Ahmet Şerif İzgören. Our sponsors

► Günde kaç kahve içmeli?

Türk kahvesi güçlü bir antioksidandır ve klorojenik asidi içermesi nedeniyle sağlıklı bir gıda sayılır. Filtre kahve ve hazır kahvede süzülüp atılan kahveol ve kafestol Türk kahvesinde kalır, bu nedenle dünyanın en sağlıklı kahvesi olduğunu söyleyebiliriz. Günde ortalama 2-3 fincan Türk kahvesi tüketimi sağlık açısından risk taşıyor, ancak şekersiz, katkısız ve aromasız tüketilmesini tavsiye ederim.

► Washington dışında da etkinlikler yapıyorsunuz en son katıldığınız fuar etkinliğinden söz eder misiniz?

En son geçtiğimiz Eylül ayında çok değerli bir ekip ile "Türk Kahvesinin Evrensel Yolculuğu" temalı bir kahve kültürü tanıtım turu gerçekleştirdik. Milli kültürel mirasımız olan Türk kahvesini sanatla bağdaştırarak tanıtıma amaçlayan dünya turnemiz kapsamında, Hasan Kale, Nişantaşı Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Doç. Dr. Gökür Akçadağ, gastronomi uzmanı Cenk R. Girginol ve yazar Ahmet Şerif İzgören'in çeşitli kültürel ve sanatsal sunumları aracılığıyla New York City'den Baltimore'a, Virginia'dan New Jersey'e kadar 7000'den fazla kişiye bir kahve ziyafeti yaşattık. Sponsorlarımız arasında T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'nin ödeme yöntemi TROY, Ege İhracatçılar Birliği, Kurukahveci Mehmet Efendi, Arzum Okka, Kütahya Porselen ve bir çok önde gelen Türk firması ve yerel Türk Amerikan derneği bulunuyordu. Bundan sonraki hedefimiz, 2020 sonbaharında benzer bir turneyi Almanya'da düzenlemek...

► Türk kahvesini dünyaya daha iyi tanıtmak için neler yapılabilir?

Bugün dünyanın kalbine giden yol kahveden geçiyor ve son beş senedir Amerika'da hızla büyüyen bir gurme kahve trendi var. İnsanlar artık jenerik kahve türlerinden uzaklaşıyor, kahve ritüellerini birebir deneyimlemek istiyor. Türk kahvesinin yurt dışında isim olarak bilinirliği var ama günde 400 milyon bardak kahve tüketen Amerika'daki ünlü kahve zincirlerinde veya restoranların menülerinde şu anda yer almıyor. Türk kahvesinin eşsiz lezzeti ve geleneksel sunumu yabancı toplumlara doğru şekilde tanıtılırsa, potansiyelinin çok yüksek olduğuna inanıyorum. Dünyanın ilk gurme kahvesi olması nedeniyle Türk kahvesi bu rüzgârı yakalayıp ABD ve dünya pazarındaki payını artırabilir. Bu konuda ülkemizin kahve uzmanları, kahve ve makine üreticileri, gastronomi uzmanları ve hedef pazarlara ihracat yapan Türk markaları, dayanışma içinde, bir yurt dışı komisyonu kurarak, Türk kahvesinin eşsiz lezzetini dünyanın dört köşesine yayabiliriz. Ayrıca, dünyanın en sağlıklı kahvesi olması nedeniyle de kilit noktalara lojistik dağıtım ağı kurarak tüketiciye daha ulaşılabilir kılabilir ve stratejik uzun vadeli bir pazarlama çalışması ile talebi artırabiliriz.

► Bitki çayları konusunda TKDK'nın da girişimcilere önemli destekleri var, bu destekleri nasıl buluyorsunuz?

Aromatik kahve ve bitki çayları şu anda dünyada en hızlı büyüyen sektörlerden biri konumunda. Bitki çayları işleme ve paketlenmesi alanında TKDK tarafından verilen girişimci hibeleri yerelde istihdam sağlarken, yöresel ürünlerimizi yurtdışı pazarına tanıtarak uzun vadede Türkiye markasının da dünyada hak ettiği noktaya gelmesinde rol oynayacaktır.

included, among others, the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey, Turkey's payment method TROY, the Aegean Exporters' Association, Kurukahveci Mehmet Efendi, Arzum Okka, Kütahya Porselen and many leading Turkish firms and local Turkish-American association. Our next goal is to organize a similar tour in Germany in the fall of 2020.

► What else can be done to better promote Turkish coffee throughout the world?

Today, the road to the heart of the world is through coffee, and there has been a rapidly growing gourmet coffee trend in the U.S.A. for the last five years. People are now moving away from the generic types of coffee and would like to experience their coffee rituals in one-on-one fashion. Turkish coffee is known as a name abroad, but it is not currently included in the menus of famous coffee chains or restaurants in the U.S.A., which consumes 400 million cups of coffee a day. If the unique taste and traditional presentation of Turkish coffee is correctly introduced to foreign societies, I believe that its potential is very high. As the world's first gourmet coffee, Turkish coffee can catch this wind and increase its share in the US and global market. In this regard, our country's coffee experts, coffee and machine producers, gastronomy experts and Turkish brands exporting to target markets can establish an overseas commission in solidarity and spread the unique delicacy of Turkish coffee all around the world. In addition, we can render it more accessible to consumers by establishing logistics distribution networks in key points and increase demand through strategic long-term marketing activities as it is the healthiest coffee in the world.

► ARDSI offers significant supports to entrepreneurs with regard to herbal tea varieties. What is your opinion about such supports?

Aromatic coffee and herbal tea varieties are currently one of the fastest growing sectors in the world. The entrepreneurial grants extended by ARDSI as regards the processing and packaging of herbal tea varieties provide employment at local level while they will also introduce our local products to foreign markets in the long run by playing a role in bringing the "Turkey" brand to the level it deserves in the world.

“BİTKİSEL ÇAYLARIN DOĞADAN TOPLANMASI YOK OLMA RİSKLERİNİ ARTIRIYOR”

“PICKING HERBAL TEA PLANTS FROM THE NATURE INCREASES THE RISK OF EXTINCTION”

Özkan KAYACAN

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürü
General Director of Agricultural Research And Policies

Birleşmiş Milletler, Gıda ve Tarım Örgütü Biyoçeşitlilik El Kitabı'nda yapılan tanıma göre, tıbbi ve aromatik bitkiler, hastalıkları önlemek, sağlığı korumak ve rahatsızlıkları tedavi etmek amacıyla insanlara ilaç sağlayan bitkilerdir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre yaklaşık 20.000 bitki tıbbi amaçlarla kullanılıyor. Türkiye florası, belirlenen 10.000'in üzerinde bitki çeşidi ile Avrupa'nın tamamının sahip olduğu bitki sayısına (yaklaşık 12.000) yakın olup, büyük bir çeşitlilik ve zenginlik gösteriyor. Floranın 1/3'ünü aromatik bitkiler oluştururken, 3.000 kadar bitki de endemik olarak bulunuyor. Tıbbi bitkiler gıda (çay, baharat), kozmetik, boyar madde ve ilaç olarak kullanılıyor ve tıbbi olarak kullanılan bitkilerin tür sayısı ise 500 civarında. En önemlisi de neredeyse tamamı ülkemizde doğal olarak yetişiyor.

According to the definition made within the Biodiversity Booklet of the Food and Agriculture Organization affiliated to the United Nations, medicinal and aromatic plants are botanicals that provide people with medicines to prevent disease, maintain health or cure ailments.

Nearly 20,000 plants are used for medicinal purposes based on the data of the World Health Organization (WHO). The flora of Turkey is close to the number of plants present in the entire continent of Europe (about 12,000) with over 10,000 plant varieties identified and offers great diversity and richness. 1/3 of the flora is composed of aromatic plants while up to 3,000 plants are endemic. Medicinal plants are used as food (tea, spices), cosmetics materials, dyestuff and medicines, and the number of medicinally used plants is around 500. Most importantly, almost all of them grow naturally in our country.

Tıbbi ve aromatik bitkiler bazı hastalıkların önlenmesi ve tedavisi için eski çağlardan beri geleneksel olarak tüketilmektedir. Bu bitkiler aynı zamanda bitki çayı olarak da kullanılmaktadır. Camellia sinensis dışındaki bitkisel materyalden elde edilen çaylara bitkisel çay denilmektedir. Bitkisel çay üretiminde bitkilerin drog denilen kurutulmuş, belirli ölçüde hazırlanmış bitki kısımlarından (kök, kök-sap, yumru, gövde veya odunsu yapı, kabuk, yaprak, çiçek, meyve, tohum ve herba) yararlanılmaktadır. Bitkisel çaylar, tek bir bitki kullanılarak hazırlanabildiği gibi birkaç bitkinin karışımı şeklinde de hazırlanabilmektedir.

Tıbbi bitkilere talebin artması, bu bitkilerin tarımını gündeme getirmiş ve bu bitkileri kültüre alma çalışmaları başlatılmıştır. Bazı bitki türlerinde önemli gelişmeler kaydedilmişse de tıbbi bitkilerin doğadan toplanması ile ilgili kısıtlamaların yetersiz olması nedeni ile doğadan toplama ağırlıklı olarak maalesef ki devam etmekte. Bu durumun risk oluşturabilecek tarafı ise, endemik doğal bitki türlerinin aşırı toplanma nedeni ile yok olması ihtimalidir. Bunun yanı sıra bitkisel çayların çok büyük bir kısmının doğadan toplanarak ticaretinin yapılması, özellikle iç piyasada tüketilen toplam bitkisel çay miktarı ve değeri ile ilgili gerçek verilere ulaşılmasını olanaksız kılmakta.

TÜKETİCİ ORGANİK VE İYİ TARIM ÜRÜNLERİNİ TERCİH EDİYOR

Tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanları dikkate alındığında organik tarım ve iyi tarım uygulamaları ile elde edilen ürünler önemli bir yere sahip. Tüketiciler tarafından da organik tarım ve iyi tarım uygulamalarıyla üretilen bitkiler tercih ediliyor. Bu durum da organik tarım ve iyi tarım uygulamalarının gelişim potansiyeli yüksek olan üretim yöntemleri olduğunu ortaya çıkarmaktadır. 2017 yılı verilerine göre, organik tarım kapsamında 16,3 bin hektarlık alanda 88,2 bin tonluk tıbbi ve aromatik bitki üretimi gerçekleşmiş, bu rakamlar dikkate alındığında alç üretimi 84,9 bin tonluk üretimle ilk sırada yer alırken, 677 tonu doğadan toplama olmak üzere yaklaşık 1,3 tonluk üretimle kekik ikinci sırada yer almaktadır. Adaçayı üretimi ise 484 ton olup 200 tonu doğadan toplanmaktadır Kekikte en büyük paya sahip il %90 ile Antalya iken, bu il adaçayında da %80'in üzerinde paya sahiptir. Ayrıca tıbbi ve aromatik bitkilerde organik tarım kapsamında üretilen ve 2017 itibarıyla toplam 4.208 dekar alanda 4.287 ton üretim geçiş sürecinde olan ürün bulunmakta ve destekleme birim fiyatı da 70 TL'dir. İyi tarım uygulamaları ile üretilen tıbbi ve aromatik bitki miktarı 2017 yılında 18,3 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Toplam üretim miktarında en büyük pay %31,4 ile kekik üretimine ait olup, %27,4'lük pay ile kimyon üretimi ikinci sırada, %25,3'lük pay ile çörekotu üçüncü sırada yer almaktadır. Kekik ağırlıklı olarak Ege bölgesinde üretilirken, çörekotu ve kimyon üretimi daha geniş bir alanda yapılmakta.

ÜLKEMİZ PLANLI ÜRETİMLE DAHA FAZLA PAY ALABİLİR

Türkiye 2001 yılındaki 106 milyon ABD Doları tıbbi aromatik bitki ihracatını 2017 yılında yaklaşık 3 kat artırarak 285 milyon ABD Dolarına yükseltmiştir. Diğer yandan, dünya tıbbi ve aromatik bitki ihracatının 72 milyar ABD Doları'na yaklaşan değeri dikkate alındığında, Türkiye'nin 285 milyon ABD Doları civarındaki

Medicinal and aromatic plants have been traditionally consumed since ancient times for the prevention and treatment of certain diseases. These plants are also used as herbal tea. Tea extracted from herbal material other than camellia sinensis is called herbal tea. Plant parts that are dried, prepared to a certain extent and called drugs (root, root-stalk, tuber, stem or woody structure, bark, leaf, flower, fruit, seed and herba) are used in the production of herbal tea. Herbal tea can be prepared using a single plant, as well as a mixture of several plants. Increased demand for medicinal plants brought forward the agriculture of these plants, and the cultivation of these plants was initiated. Although significant progress has been made in some plant species, picking medicinal plants from the nature is unfortunately going on at a significant pace as restrictions on this practice prove to be insufficient. The risky aspect of this situation is the possibility of extinction of endemic natural plant species due to excessive picking. In addition, the trade of a very large portion of herbal tea by picking from the nature makes it impossible to have access to actual data especially regarding the total quantity of herbal tea consumed in the domestic market and its value.

CONSUMERS PREFER ORGANIC AND GOOD AGRICULTURAL PRODUCTS

Taking into account the fields of use regarding medicinal and aromatic plants, the products grown by organic farming and good agricultural practices have an important place. Consumers prefer plants grown by organic farming and good agricultural practices. This suggests that organic farming and good agricultural practices are production methods with a high development potential. The data from 2017 shows that 88,200 tons of medicinal and aromatic plants were grown by organic farming over an area of 16,300 hectares. Given these figures, hawthorn production came at the top with a production level of 84,900 tons while an approximate production quantity of 1,300 tons raised thyme to the second rank with 677 tons picked from the nature. Sage production amounted to 484 tons and 200 tons were picked from the nature. Antalya achieved the largest share in thyme production by 90% while this province had a share of over 80% in sage production. Furthermore, the medicinal and aromatic plants grown by organic farming over a total area of 4,208 decares stood at 4,287 tons in the production transition process as of 2017 and the unit supported price was TRY 70. The medicinal and aromatic plants grown by good agricultural practices stood at 18,300 tons in 2017. Thyme achieved the largest share in total production with 31.4% while it was followed by cumin with a share of 27.4% and black seed with a share of 25.3%. Thyme is grown mainly in the Aegean region, while black seed and cumin are grown in a wider area.

OUR COUNTRY CAN ACHIEVE A HIGHER SHARE THROUGH PLANNED GROWING

Standing at USD 106 million in 2001, the aromatic plant export of Turkey rose by 3 folds to USD 285 million in 2017. On the other hand, considering the value of global medical and aromatic plant exports approaching USD 72 billion, it is obvious that Turkey's export value standing at around USD 285 million remains quite low.

İhracat değerinin oldukça düşük kaldığı da ortadadır. Bu durum, bazı ürün ve ürün gruplarında farklılaşsa bile genel görünümü ve dış ticaret dengesini değiştirememektedir. Oysa tıbbi ve aromatik bitki dahil olmak üzere bitki tür ve çeşitliliği açısından oldukça zengin kaynaklara sahip olan Türkiye'nin planlı bir üretim ile bu ticareten çok daha fazla pay alması olasıdır.

KEKİKTE İLK SIRADAYIZ

Ana ürün grubu içinde yer alan kekiğin ihracat değeri 57 milyon ABD dolarıdır. Kekikte 25 milyon ABD Doları ile serbest bölgeler en önemli ihracat pazarı iken, Almanya ve ABD diğer önemli pazarlardır. Türkiye baharat, ilaç, kozmetik ve kimya sektörü başta olmak üzere pek çok kullanım alanı bulunan kekik, dünya kekik ticaretinin yaklaşık %70-80'ini elinde bulundurmaktadır. Alternatif tıp uygulamaları sayesinde son yıllarda kullanım alanının yaygınlaşması kekiğe olan talebi artırmış ve ekonomik değeri giderek artan bir ürün haline getirmiştir. İhraç edilen kekiğin bir kısmı doğadan toplanırken, önemli bir kısmı son yıllarda kültüre alınan kekiklerden karşılanmaktadır.

BİTKİ ÇAYLARININ KALİTE KRİTERLERİ BELİRLENDİ

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeler doğrultusunda, tıbbi ve aromatik bitkilere konusundaki Ar-Ge çalışmaları da artış göstermiştir. Tıbbi ve aromatik bitkilere olan yoğun ilgi ve talep ile birlikte hem ıslah çalışmaları hem de tescil ettirilen çeşit sayısında dikkate değer artışlar yaşanmıştır. Bu bitkilerde kültüre alma, ıslah ve çeşit geliştirme çalışmaları alanında Ar-Ge Projeleri yürütülmeye başlanmıştır. Tarımsal Araştırma ve Politikalar Genel Müdürlüğüne bağlı araştırma enstitülerince tıbbi ve aromatik bitkiler alanında çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, Bakanlığımız tarafından desteklenen özel Ar-Ge projeleri kapsamında 2016 yılında başlayıp 2019 yılında biten "Arapgir Mor Reyhanının Kurutma Parametrelerinin Optimize Edilmesi Ve Katma Değeri Yüksek Ürünler (İçecek, Çay, Sinek Kovucu Sprey, Krem vs.) Elde Edilmesi-TAGEM-16/Ar-Ge /61" adlı proje çıktısı olarak Arapgir Mor Reyhanı coğrafi işaret tescili almış olup, elde edilen ürünler arasında bulunan çay ürünü ticari kullanıma sunulmuştur. Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkezi Araştırma Enstitüsü araştırmacıları tarafından 2011 yılında başlayıp 2014 yılında tamamlanan "Türkiye'de Yetiştirilen Bitkisel Çayların Bazı Temel Kalite Kriterlerinin Belirlenmesi-TAGEM/GY/11/03/01/178" adlı proje ile ülkemizde üretilen bitki çaylarının kalite kriterleri belirlenmiştir.

Even if it differs in some crop and crop groups, it cannot suffice to change the overall outlook and foreign trade balance. However, Turkey, which has very rich resources in plant species and diversity including medicinal and aromatic plants, is likely to achieve a much higher share out of this trade through planned growing.

OUR COUNTRY COMES AT THE TOP IN THYME

The export value of thyme included in the main crop group stands at USD 57 million. Free zones constitute the most important export market with a value of USD 25 million while Germany and the USA are other important markets. Turkey has achieved an approximate trade share of 70-80% in thyme which has many areas of use including in particular spices, pharmaceutical industry, cosmetics and chemical industry. Diversification of its areas of use in recent years owing to alternative medicine practices has increased demand for thyme and turned it into a crop with a gradually-increasing economic value. Some of the exported thyme is picked from the nature while a significant part is covered from the thyme cultivated in recent years.

QUALITY CRITERIA SET FOR HERBAL TEA PLANTS

There has been a rise in R&D studies on medicinal and aromatic plants in parallel with the developments in the world and our country in recent years. Along with a deep interest in and demand for medicinal and aromatic plants, there have been remarkable increases in both breeding studies and the number of registered species. R&D projects were initiated for the cultivation, breeding and diversification of such plants. Research institutes affiliated to the General Directorate of Agricultural Research and Policies carry out research in the field of medicinal and aromatic plants. Furthermore, Arapgir Purple Basil was registered for geographical indication as an output of the project "Optimization of the Drying Parameters of Arapgir Purple Basil and the Creation of High Value Added Products (Beverage, Herbal Tea, Fly-Repellent Spray, Cream Etc.)-TAGEM (General Directorate of Agriculture Research and Policies)/Ar-GE (R&D)/61" initiated in 2016 and completed in 2019 within the scope of special R&D projects supported by our Ministry and herbal tea, one of the resulting products, was brought into commercial use. The project "Setting Basic Quality Criteria for the Herbal Tea Varieties Grown in Turkey - TAGEM/GY/11/03/01/178" initiated in 2011 and completed in 2014 by the researchers from the Central Research Institute of Food and Feed Control in Bursa set the quality criteria for the herbal tea species grown in our country.

KALİTELİ BİTKİ ÇAYLARI SAĞLIĞA YARARLI

HIGH-QUALITY HERBAL TEA IS HEALTHY

Prof. Dr. Ekrem SEZİK

Fitoterapi Derneği Başkanı / President of the Phytotherapy Association

Eski kaynaklarda, bitkilerin çay olarak sağlık için kullanıldığı kayıtlıdır. Bu da insanlığın bitkileri değişik amaçlarla çok eski zamanlardan beri kullandığını ve kullanmaya devam ettiğini göstermektedir. Anadolu'da yaptığımız takriben 25 yıl süren halk ilacı araştırmalarında, değişik bitkilerin daha çok çay olarak kullanıldıklarını tespit ettik. Halkın kullanmasının yanında çaylar önemli bir ilaç şekli olarak eczacılıkta kullanılmış ve hâlâ kullanılmaktadır. Altmışlı yıllara kadar, hekimler değişik bitkileri tek veya karışım halinde, enfüzyon (demleme) hazırlamak için kullanmışlardır. Bu enfüzyonların içine bazı saf maddeleri de ilâve ederek hızlı etki sağlamak üzere pek çok reçeteler yazmışlardır. Bu tip kullanımlar 60'lı yıllardan sonra azalmaya başlamış ve günümüzde, bu tip reçete yazmayı bilen hekim kalmadığı için, kullanılmaz olmuştur. 80'li yıllarda ise "Tabiata Dönüş" akımı sonucu bitkisel çaylar da hatırlanmış ve tekrar yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ama bu sefer hekim reçeteleri ile değil, halkın tercih ettiği bir kullanım şekli olarak... Bitkisel çayların kullanım amaçlarını şu başlıklar altında inceleyebiliriz; alternatif içecek olarak, koruyucu olarak ve tedavi için. Bu kullanımları kısaca inceleyelim:

ALTERNATİF İÇECEK OLARAK

Bu tip kullanıma biz "keyif için kullanım" da diyoruz. Gün boyu içilen siyah çay veya kahvenin yerine sağlıklı bir içecek olarak değişik bitkilerden hazırlanan çaylar içilmektedir. Çoğu kişi sabah içtiği siyah çaydan sonra artık siyah çay içmemekte yerine kuşburnu, adaçayı, ihlamur, yeşil çay vb. çayları içmektedir.

Very ancient sources state that plants are used for health purposes as tea. This suggests that mankind has been using plants for various purposes since ancient times. About 25 years of household remedy studies in Anatolia have found that different plants are used mainly as tea. In addition to public use, tea varieties have been used in pharmacy as an important form of medication and are still in use. Until the 1960s, physicians used different plants to prepare infusions (brewing) in single or mixed form. They wrote many prescriptions for rapid action by adding some pure ingredients into these infusions. This type of use began to decrease after the 60's, and nowadays, it is not in use since there is no physician who knows how to write this type of prescription. In the 1980s, herbal tea was remembered once again and people started using it in a widespread manner as a result of the "Return to Nature" movement. However, this time it is not by the prescriptions of doctors, but as a way preferred by the public... We can list the purposes of using herbal tea under the following titles: as an alternative beverage, for protective purposes and for treatment. Let's briefly examine such uses:

AS AN ALTERNATIVE BEVERAGE

Such use is called "recreational use" by us. Tea prepared from different plants is drunk as a healthy beverage instead of black tea or coffee drunk throughout the day. After drinking black tea in the morning, most people drink tea like rosehip, sage, linden, green tea and so on instead of drinking black tea. Due to the ease of use, tea bags are preferred.

Kullanım kolaylığından dolayı, poşet çaylar tercih edilmektedir. Diğer taraftan, değişik şekilde kokulandırılmış olan bitki çayları da piyasada bulunmaktadır. Çilek, elma, nar gibi meyvelerin aromaları ile kokulandırılmış çayları bunlara örnek olarak verebiliriz. Bu çaylara “meyve bitki çayları” adını veriyoruz. Bu çaylar piyasada daha çok poşet çay halinde bulunmaktadır. Kokulandırma, genellikle bu meyvelerin kokularını veren “doğala özdeş aroma” diye isimlendirilen koku karışımları ile yapılmaktadır.

KORUYUCU VEYA YARDIMCI OLARAK

Bitkilerin sağlığı koruyucu pek çok madde taşıdığına anlaşılmış, bu maddeleri tabiatın doğrudan almak isteyenleri bitkisel çay içmeye yönlendirmiştir. Bilhassa antioksidanları çay içerek almak gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Bu yüzden son yıllarda ülkemizde de yeşil çay tüketimi oldukça artmıştır. Yeşil çay, çay bitkisinin (*Camelia sinensis*) fermantasyona tabi tutulmamış yapraklarıdır. Yapraklar toplanır ve kurutulur. Kimyasal yapısı siyah çaya benzer. Yalnız antioksidan etki gösteren maddeler (polifenoller) daha fazladır. Dolayısıyla bu amaçla daha çok kullanılmaktadır. Günde 3-4 kupa yeşil çay içilmesi uygun miktarlarda antioksidan madde alınmasına yeterlidir.

Çay veya kahvedeki kafeinin uyandırıcı etkisinden kaçınmak ve rahat uyumak isteyenler, tek bitkili veya değişik bitkilerin karışımı olan bitkisel çayları tercih etmektedir. Melisa ve ıhlamuru tek; valerian kökü, şerbetçiotu, melisa karışımı olan çayları karışım çaylara örnek olarak verebiliriz. Kişiler, akşam yatmadan önce hem sıvı ihtiyaçlarını gidermekte hem de rahat uyumaktadır.

TEDAVİ AMACI İLE

Nezle, grip, soğuk algınlığı gibi günlük rahatsızlıkların yanında mide, böbrek rahatsızlıkları, soğuk algınlığı, yüksek tansiyon gibi durumlarda da bitkisel çaylar yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Tedavi amacı ile kullanılan çaylarda kullanılan droglar (yaprak, çiçek gibi kurutulmuş bitki kısımları) “Farmakope kalitesi”ndedir. Avrupa’da eczanelerde “Tıbbi bitkisel çay”lar satılmaktadır. Hekim ve eczacıların tavsiyesi ile bilhassa günlük rahatsızlıklarda, tıbbi bitkisel çaylar kullanılmaktadır. Ülkemizde de Sağlık Bakanlığı tarafından eczanelerde tıbbi çay satılabilmesi konusunda yapılan çalışmalar tamamlanmak üzeredir. Tıbbi çaylar, enfüzyonun yanında dekoksasyon (kaynatma) ve maserasyon (normal ısıda tutma) şeklinde hazırlanır. Daha çok enfüzyon kullanıldığı için diğer yöntemlerin ayrıntısı verilmemiştir.

ENFÜZYON NASIL HAZIRLANIR?

Porselen veya cam demlik içinde bulunan bitki kısmı üzerine 80 derece civarındaki sıcak su ilâve edilir, 4-5 dakika kadar tutulur, süzülüp içilir. Eğer hazırlamada torba çay kullanılmış ise, torba çıkarılır. Eski kitaplarda bitki kısmının 10-15 dakika suda tutulması şeklinde kayıtlar vardır. Ama son yapılan çalışmalar bitki kısmının içindeki suda çözünen maddelerin tamamına yakın miktarının 4-5 dakika sonunda suya geçtiğini göstermiştir. Bitki kısmı genellikle %2 oranında kullanılır. Poşet çaylar bu bakımdan uygun bir seçenektir. Çünkü bir poşette 2-2.5 gram arasında bitki kısmı bulunmaktadır.

On the other hand, herbal tea varieties aromatized in different ways are also available on the market. Herbal tea varieties aromatized with fruits such as strawberry, apple and pomegranate are just a few examples. We call such herbal tea as “fruit tea”. Such tea varieties are placed in the market mostly as tea bags. Aromatization is generally provided through aroma mixes called “nature-identical aroma” offering the aroma of such fruits.

FOR PROTECTIVE PURPOSES OR SUPPORTIVE TREATMENT

As it is understood that plants contain many substances protective for health, those who would like to have a direct intake of such substances from the nature tend to drink herbal tea. In particular, taking antioxidants by drinking tea is becoming increasingly common. Therefore, the consumption of green tea has considerably increased in our country in recent years. Green tea is the tea plant’s (*Camelia sinensis*) leaves that are not subject to fermentation. The leaves are picked and dried. Its chemical structure is similar to black tea. However, green tea contains more antioxidant substances (polyphenols). Therefore, it is mostly used for this purpose. Drinking 3-4 cups of green tea a day is enough for an intake of antioxidant substances in appropriate quantities. Those who want to avoid the awakening impact of caffeine in tea or coffee and sleep comfortably prefer herbal tea varieties with a single plant or a mixture of different herbs. Melissa and linden are the examples of single plant herbal tea while herbal tea containing valerian root, hop and melissa is an example for mixed tea. People both meet their fluid needs before sleeping and sleep comfortably.

FOR TREATMENT PURPOSES

Herbal tea varieties are commonly used against conditions such as stomach and kidney disorders, cold and hypertension in addition to common cold, flu and cold. Drugs used in therapeutic herbal tea varieties (dried plant parts such as leaves and flowers) are of “Pharmacopoeia quality”. “Medicinal herbal tea” varieties are sold in European pharmacies. Upon the recommendation of physicians and pharmacists, medicinal herbal tea varieties are used, especially for daily ailments. In our country, the work carried out by the Ministry of Health on the sale of medicinal tea in pharmacies is about to be completed. Medicinal tea varieties are prepared in the form of decoction (boiling) and maceration (keeping at normal temperature) apart from infusion. No detail is provided for other methods as infusion is the most common method.

HOW IS AN INFUSION PREPARED?

Hot water at about 80 degrees is poured over the plant part in a porcelain or glass teapot, kept for 4-5 minutes, filtered and drunk. If a tea bag is used for preparation, the bag is removed. Old books state that the plant part is kept in water for 10-15 minutes. However, recent studies show that nearly all water-soluble substances in the plant part pass into water at the end of 4-5 minutes. The plant part is usually used at a rate of 2%. Tea bags offer a suitable option in this regard because a bag contains 2-2.5 grams of plant part.

ÇAYLARDA KALİTE

Çay üretiminde kullanılan bitkiler ya tarım veya tabiatın elde edilir. Kaliteleri için; uygun toplama, iyi tarım uygulamaları, hasat, parçalama ve depolama için uygun ve standart şartlar sağlanmalıdır. Toprak, toz, kir ile böcek ve diğer hayvan kirliliklerini taşımamalıdır. Ağır metal, pestisit, herbisit, mikrobik bulaşma miktarları sınır değerler için verilen değerlerin üstünde olmamalıdır. Gerekiyorsa aflatoksin, okratoksin, pirozolidin alkaloitleri ve radyoaktif bulaşma tayanları yapılmış olmalıdır. Yukarıda belirttiğim analizler, yapısındaki maddelerin miktarlarının uygun olmasından daha önemlidir. Bu değerler uygun değilse, tüketici çay içerken devamlı zararlı maddeleri de almış olacaktır. Aktar vb. dükkânlarda, açıkta satılan drogların sağlığa zararlı maddeler taşıyabileceği hususunu unutmamak gerekir. Bu ürünlerin kullanılmasını doğru bulmuyoruz. Çünkü aktar vb. dükkânlardan satın alınacak ürünlerin kalitesini, son kullanım tarihini, elde ediliş, nakil ve bekleme sırasında hangi zararlı maddelerin bulaştığını, üzerinde hangi böcek, kemirici ve hayvanın gezdiği bilinemez.

POŞET KAĞIDI ZARARLI MI?

Poşet yapımında kullanılan kağıt, *Musa textilis* (Abaka) denen bitkinin yapraklarından elde edilen liflerden üretilmektedir. Beyazlatma işleminde ozon kullanıldığı için zararlı olabilecek herhangi bir madde taşımaz. Ayrıca demleme sırasında suya herhangi bir lif veya madde vermez. Bu husus da analizlerle gösterilmiştir. Kısacası zararlı değildir. Poşet çaylarda dikkat edilmesi gereken en önemli husus poşetin içinde bulunan bitkilerin kalitesi ve üretildiği tesislerdir. Eğer poşet çaylar, kalitesi düşük, gerekli analizler yapılmamış bitkiler kullanılarak veya hijyenik şartlara sahip olmayan tesislerde üretilmiş ise, yarar yerine zarar verecektir. Maalesef piyasada “merdiven altı” tesislerde de üretimler yapılmaktadır. Bilinen firmaların poşet çayları analizli ve hijyeniktir. Gıda olarak ve hatta eczanelerde tıbbi bitkisel çaylar satılıncaya kadar, bilinen firmaların poşet çaylarını kullanmakta sağlık açısından yarar vardır. Poşet çay alınırken ambalajın üzerinde üretim veya son kullanım tarihi bulunup bulunmadığına dikkat edilmelidir.

TATLANDIRICI

Tatlandırıcı olarak bal ilâvesi tercih edilmeli ve balın şifalı etkilerinden de yararlanma sağlanmalıdır. Tatlandırıcı olarak suni tatlandırıcılar kullanılmamalıdır. Farklı bir lezzet için içilen ıhlamur, adaçayı, kuşburnu, yeşil çayın kaliteli olanları tüketmek şartıyla sağlığa yararları da olduğunu unutmamak gerekir.

QUALITY IN HERBAL TEA

Plants used in tea production are obtained either through agriculture or from the nature. Suitable picking, good agricultural practices, appropriate harvest, shredding and storage conditions and standards must be fulfilled for ensuring their quality. They should not contain any soil, dust, dirt, insects and other animal impurities. Heavy metals, pesticides, herbicides and microbial contamination quantities should exceed the values listed for limit values. If necessary, aflatoxin, ochratoxin, pyrrolizidine alkaloids and radioactive contamination must be determined. The aforementioned analyses are more important than the presence of appropriate substance quantities in their structures. If these values are not suitable, consumers will have a constant intake of harmful substances while drinking tea. We must remind you that the drugs sold outside containers in shops such as herbalist shops may contain hazardous substances. We disapprove of the consumption of such products because it is not possible to know the quality of the products to be bought from shops such as herbalist shops as well as their expiry date, which hazardous substances contaminate such products during picking, shipment and storage and which insects, rodents and animals wander around those products.

ARE TEA BAG PAPERS HARMFUL?

The paper used for making tea bags is produced from fibers obtained from the leaves of the plant called *Musa textilis* (manila hemp). Since ozone is used in the bleaching process, it does not contain any harmful substance. It does not effuse any fiber or substance into water during brewing, either. This is also shown by analyses. In short, it is not harmful. The most important thing to consider in tea bags is the quality of the plants within the bag and the facilities of production. If tea bags are produced using plants with poor quality for which necessary analyses are not performed or in facilities that do not fulfill hygienic conditions, they will be harmful rather than offering any benefit. Unfortunately, such products are also manufactured in “under-the-counter” facilities. Tea bags of well-known firms are analyzed and hygienic. It is healthy to consume the tea bags of well-known firms until medicinal herbal tea is sold as food or in pharmacies. When buying tea bags, it must be checked whether there is any production or expiry date on the packaging.

SWEETENER

Honey should be preferred as a sweetener and the curative impacts of honey should also be utilized. Artificial sweeteners should not be used as an option for sweeteners. High-quality linden, sage, rosehip and green tea should be consumed for the sake of diversifying taste by also considering that they are beneficial to health.

BETA ÇAY'IN LEZZET ALTERNATİFLERİ ÇAY ANLAYIŞINI DEĞİŞTİRİYOR

BETA TEA'S ALTERNATIVE FLAVORS CHANGE THE PERCEPTION OF TEA

TR Dünyanın her yerinde sunumda, lezzette kültürel farklılıkları olsa da çay; günlük yaşantımızda sudan sonra vazgeçemediğimiz bir içecek... Keşfi ile ilgili bazı efsaneler olsa da en çok karşılaştığımız eski Çin imparatorlarından Shen Nung ile ilgili olandır. Aynı zamanda bir bilim adamı olan Shen Nung, askerlerinin hasta olmaması için suyun sürekli kaynatılarak içilmesini emreder. Yine bir gün devasa kazanda su kaynarken, rüzgâr ile birlikte kazanın içine bir çay yaprağı düşer. Su renk almaya başlar. İmparator, çok ilgisini çeken bu renkli suyun aynı zamanda lezzetli bir tadı olduğunu görür. Çay kültürü de bundan sonra yavaş yavaş yayılmaya başlar.

Bugün ise siyah çayın yanında diğer bitkisel çaylar her zamankinden daha fazla hayatımıza girmiş durumda. Genişleyen bitki çayları pazarından daha fazla pay alınması noktasında ülkemizde önemli çalışmalar yürütülüyor. Bu kapsamda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu girişimcilere desteklerini sürdürüyor. Biz de bu alanda Türkiye'nin önde gelen firmalarından olan Beta Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ Fabrika Müdür Yardımcısı Özcan Akucan ile TKDK'nın desteklerini, bitki çayı üretim süreçlerini ve ihracat pazarlarını konuştuk...

► Bize biraz firmanızın tarihçesinden bahsedebilir misiniz?

Ticari faaliyetlerine 1978 yılında şahıs işletmesi olarak başlayan ve 1987 yılında da çok ortaklı bir yapıya dönüşen Beta Gıda aynı yıl ilk kez çay ticaretine başlamıştır. Firmamız daha sonra 1994 yılında Rusya ve Orta Asya pazarları ile ilk kez yurtdışı pazarlarına açılmış, 2010 yılında da Ortadoğu pazarlarında da ürünlerini tüketicilerin beğenisine sunmuştur.

EN Although there are cultural differences in its taste and presentation all over the world, tea is the second indispensable drink in our daily lives after water. While there are legends regarding its discovery, the most common is the one concerning old Chinese emperor Shen Nung. Shen Nung, who was also a scientist, orders water to be constantly boiled in order to avoid his soldiers getting sick. One day, as the water boils in the large cauldron, a tea leaf is dragged into the cauldron by wind. The water begins to color. The emperor sees that this colorful water, which attracts his attention, also has a delicious taste. From that point on, tea culture begins to spread gradually.

Today, in addition to black tea, other herbal tea varieties have entered into our lives more than ever. Significant activities are being conducted for our country to receive more of a share in the expanding herbal tea market. In this context, the Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) continues to provide aid to entrepreneurs. We talked to Özcan Akucan, the Deputy Factory Manager of Beta Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ, one of Turkey's leading firms in this field, with regard to aid, herbal tea production processes and export markets.

► Could you tell us about your company's history?

Beta Food started its commercial activities in 1978 as a personal company and transformed into a multi-partner structure in 1987, starting its tea business that same year. Our company then opened to foreign markets starting with the Russian and Central Asian markets in 1994, and later presented its products to the customers in the Middle East market.

► **Firma olarak bünyenizde ilkleri de barındırıyorsunuz değil mi?**

Evet, Türkiye’de tüketicileri ilk kez bardak poşet çay ile tanıştıran firmamız Beta Gıda’dır. Öte yandan 2012 yılında Trabzon Sürmene’de ilk kez çay tesisini açmış, çayımızın kalite ve güzelliğini hem yurt içine hem yurt dışına Taç Yaprak, Kızıldem ve Yüksek Tepeler markaları ile pazara sunmuştur. Yurt dışında “Türk Çayı” bayraktarlığını yaparak, önemli stratejik hedefler içerisinde yer almıştır. Ayrıca; 2014 yılında Turquality programı kapsamında marka desteği almaya layık görülen Beta Gıda, 2017 yılında Ar-Ge merkezi kurmuş ve sektörde katma değerli ürünlerin üretilmesi için önemli bir lokasyon haline gelmiştir.

► **Ürün yelpazenizden bahsedebilir misiniz?**

Beta Gıda olarak faaliyette bulunduğumuz pazarlarda siyah çaydan, beyaz çaya, Oolong çayından bitki ve meyve çaylarına kadar oluşan çok geniş bir ürün yelpazesini tüketicilerle buluşturuyoruz.

► **Bitki ve meyve çayları konusunda sizi rakiplerinizden ayıran nedir?**

Beta Çay’ın kış soğuklarında destek veren zencefil-limon, ıhlamur ve kuşburnu, günün her saatinde uygun sakinleştirici adaçayı, rezene ve papatya; ferahlatan name-limon çayı ve elma çayından oluşan bitki-meyve çayı koleksiyonu, farklı tasarım çizgileri ve lezzeti ile sektörde gerçekten dikkat çekiyor ve takdir ediliyor. Beta Çay olarak geniş bir bitki-meyve çayı koleksiyonuna sahibiz. Bitki çaylarımızın içeriklerini belirlerken gelişen çay trendlerini baz alıyoruz.

► **Yakın zamanda bitki çayı portföyünüze eklemeyi düşündüğünüz yeni ürünler mevcut mu?**

Bu anlamda son dönemde Dünya Çayları koleksiyonumuza Türkiye’yi temsilen nar çayını da ekledik. Ayrıca siyah çaylarımız içerisinde karışım harmanlarla oluşturduğumuz özel bitki ve meyve parçacıkları var. Bunları da Fusion koleksiyonumuz altında Turunç Bahçesi, Karışık Meyve ve Portakal Çiçeği çayı olarak pazara sunduk.

► **Your company is also a pioneer, right?**

Yes, Beta Food is the company that introduced customers in Turkey to tea bags. On the other hand, the company opened its first tea facility in Sürmene, Trabzon in 2012 and presented the quality and beauty of our tea to domestic and foreign markets with its brands Taç Yaprak, Kızıldem and Yüksek Tepeler. It acted as a flagbearer for “Turkish tea” abroad, taking part in significant strategic goals. In addition, Beta Food, which was awarded to receive brand support within the scope of the Turquality program in 2014, established an R&D center in 2017 and became an important location in the sector for the production of value added products.

► **Could you tell us about your product range?**

As Beta Food, we offer to consumers in our active markets a wide product range including black tea, white tea, Oolong tea, herbal tea and fruit tea varieties.

► **What distinguished you from your competitors about herbal and fruit tea varieties?**

Beta Tea’s herbal-fruit tea collection which includes ginger-lemon providing support in cold winters, linden and rosehip, calming sage, fennel and chamomile suitable for any time of the day, refreshing mint-lemon and apple tea, its different design lines and flavors attract attention and praise in the sector. As Beta Tea, we have a large collection of herbal and fruit tea varieties. We determine the contents of our herbal tea varieties based on developing tea trends.

► **Are there any new products that you intend to add to your herbal tea portfolio in the near future?**

In this sense, we have recently added pomegranate tea to our World Tea collection as a representative of Turkey. We also have special herb and fruit particles that we create with the blends of our black tea varieties. We presented them to the market under the names “Orange Garden, Mixed Fruit and Orange Blossom” tea through our Fusion collection.

► **Çaylara olan talep nasıl? Hangi ülkelere ihracat gerçekleştiriyorsunuz?**

2019 yılında Fusion Portakal Çiçeği çayımız Rusya'nın önemli zincir marketlerden birinin 14.000 mağazasında raflarda yerini aldı. BETA Gıda bugün kendi markaları altında satış yapılan birçok ürünü Azerbaycan, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan, Özbekistan, Rusya ve Irak gibi ülkelere ihraç etmekte ve transit ticaret yoluyla satışını gerçekleştirmektedir. Alternatif pazarlar konusunda çalışmalarınız mevcut mu? Yukarıda bahsettiğimiz ülkelerin dışında Amerika, Orta Doğu ve Doğu Avrupa pazarları için girişimleriniz devam ediyor.

► **TKDK ile iş birliği süreciniz nasıl gelişti?**

Destekler ile ilgili yapılan tanıtım toplantısı neticesinde TKDK ile tanıştık. Kurum, gerek kitapçıklar gerek web sayfaları ve uzman personeli ile bize IPARD fonları ve bu fonlara nasıl başvuru yapılacağı ile ilgili gerekli bilgileri aktardı. Akabinde ayrı ayrı zamanlarda iki proje ile başvuruda bulunduk, projelerimiz kabul edildi ve belirttiğimiz projeye uygun şekilde yatırımlarımızı yaptık. Yerinde denetimler neticesinde yaptığımız yatırımın projeye uygunluğu teyit edildi ve destek ödemeleri yapıldı.

► **IPARD fonlarından önümüzdeki süreçte yeniden yararlanmayı düşünüyor musunuz?**

İki projemiz için IPARD fonlarından faydalandık. Firmamıza ayrılan IPARD bütçesini doldurduğumuz için yeni projelerimiz için başvuru yapamıyoruz. Fon limitinin artırılması durumunda IPARD fonlarından yararlanmak isteriz.

► **What is the demand for the tea? To which countries do you export to?**

In 2019, our Fusion Orange Blossom tea took its place on the shelves in 14,000 stores of one of the most significant chain markets in Russia. BETA Food currently exports many products sold under its own brands to countries such as Azerbaijan, Kazakhstan, Tajikistan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Russia and Iraq, and conducts their sales via transit trade.

► **Do you have any ongoing activities for alternative markets?**

Apart from the countries mentioned above, our initiatives for the American, Middle Eastern and Eastern European markets are ongoing.

► **How did your cooperation with ARDSI evolve?**

We met ARDSI as a result of the introductory meeting regarding their aid. The institution gave us the necessary information regarding IPARD funds and the application process for these funds via booklets, web pages and expert staff. We then applied with two projects at separate times, our projects were accepted and we made our investments in accordance with the relevant projects. The eligibility of our investment for the project was confirmed with on-site inspections and aid payment was made.

► **Would you consider benefiting from IPARD funds again in the future?**

We benefited from IPARD funds for two of our projects. As we have used up the IPARD budget allocated to our company, we cannot apply for new projects. If the funding limit is increased, we would like to benefit from IPARD funds.